

402

Tuula Leskelä (toim.)

Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma

402

Tuula Leskelä (toim.)

Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma

ROVANIEMI 2005

*Julkaisu on saatavana myös Internetistä
<http://www.ymparisto.fi/julkaisut>*

ISBN 952-11-2076-2
ISBN 952-11-2077-0 (PDF)
ISSN 1238-8610

Kannen kuvat:
Iso kuva: Suurpää / Aarno Torvinen
Lampaat / Aarno Torvinen
Pitkosten tekoa Teuravuoma-Kivijärvenvuomalla / Anu Hjelt
Simojen kunnostamista / Aarno Torvinen
Sivun I kuva: Pitkospuut / Petri Liljaniemi
Kuvien käsittely: Hannu Lehtomaa
Taitto: Kyllikki Koskela

Tornion kirjapaino
Tornio 2005

Sisällys

I Johdanto	5
1.1 Yleissuunnitelman valtakunnalliset painopisteet	5
1.2 Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projekti	6
2 Lähtökohdat	8
2.1 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja suojeluperusteet	8
2.2 Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutukset	8
2.3 Natura- ja suojelualueiden suunnittelu	10
3 Lapin Natura 2000 -verkosto	15
3.1 Taustaa Lapista	16
3.2 Natura-verkosto Lapissa	16
3.3 Seutukuntien Natura-alueet	20
3.4 Lapin Natura-alueiden nykyinen käyttö	26
4 Vuorovaikutuksen satoa	27
4.1 Viestintä ja vuorovaikutus	27
4.2 Toimintaperiaatteet Lapin Natura-alueilla	30
5 Natura-alueiden suunnittelutarve Lapissa	32
5.1 Suunnitteluprosessi	32
5.2 Itä-Lappi	36
5.3 Kemi-Tornio	38
5.4 Pohjois-Lappi	41
5.5 Rovaniemen seutu	43
5.6 Tornionlaakso	45
5.7 Tunturi-Lappi	46
5.8 Resurssit ja työnjako	48
6 Vaikutusten arviointi	49
6.1 Suunnitelman vaikutukset	49
6.2 Ekologinen kestävyys	50
6.3 Sosiaalis-taloudellinen kestävyys	52
7 Seuranta	54
Lähteet	55
Liitteet	57
Liite 1: Suunnittelutyöryhmien edustajat	57
Liite 2: Lapin Natura-alueiden taustatiedot	60
Liite 3: Nelikenttäanalyysi Lapin Natura 2000 -alueista	65
Liite 4: Lausuntojen yhteenveto	66
Kuvailulehdet	76

Johdanto

1.1 Yleissuunnitelman valtakunnalliset painopisteet

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin käynnistyi luonto- ja lintudirektiivien kansallinen toimeenpano Natura 2000 -suojelualueverkoston perustamisella. Luontodirektiivi määrää, että tarvittaessa Natura-alueille pitää laatia hoidon ja käytön ohjaamiseksi tarkoituksenmukaisia suunnitelmia. Suunnitelma on tehtävä, mikäli luontoarvojen turvaaminen sitä edellyttää. Jokainen alue ei välttämättä tarvitse omaa hoito- ja käyttösuunnitelmaa, vaan yleispiirteisempi suunnitelma riittää. Suomessa Natura-alueiden hoitoa ja käyttöä pohti työryhmä, jonka mietintö valmistui vuoden 2002 lopulla. Työryhmä esitti, että ympäristöministeriön johdolla määritellään valtakunnalliset Natura 2000 -alueiden aihekohtaiset suunnittelun painopisteet. Suunnittelun painopisteet perustuvat luontotyyppi- ja lajiryhmittäisiin sekä alueiden käyttöön liittyviin tarpeisiin ja niiden priorisointiin. Työryhmä esitti myös, että alueellisella tasolla laaditaan ympäristökeskusten ja Metsähallituksen yhteistyönä hoidon ja käytön suunnittelua varten Natura 2000 -verkoston alueellinen yleissuunnitelma yhteistyössä maakunnallisten sidosryhmien kanssa.

Ympäristöministeriön ohjeistuksessa joulukuulta 2003 ympäristökeskuksille ja Metsähallitukselle määritellään ohjeelliset painopisteet Natura 2000 -verkoston yleissuunnitelman laatimiselle.

Alueellisten yleissuunnitelmien tavoitteena on määritellä kohdekohtaisen suunnittelun tarve ja tärkeysjärjestys Natura 2000 -alueittain. Erityisen tarkastelun kohteena ovat ensiksi erilaisten maankäyttöpaineiden kannalta kiireelliset kohteet, toiseksi ne luonnonsuojelualueet, joihin kohdistuu runsaasti ulkoilu- ja virkistyskäyttöä, kolmantena osa-alueena luontotyyppit sekä neljänneksi lajiston painopisteet.

Ympäristöministeriö näkee erityisen tärkeiksi suunnittelukohteiksi ne alueet, joista ei ole tarkoitus muodostaa luonnonsuojelualueita tai jotka eivät muuten ole lakisääteisen suunnittelujärjestelmän piirissä, mutta joilla on tarpeen sovittaa yhteen erilaisia maankäyttömuotoja ja suojelutavoitteita. Tähän ryhmään kuuluvat erityisesti laajat merialueet ja joki- ja järvivesistöt, lintujärvet, merenrantalahdet tai muut kosteikot sekä metsätalousskäytössä olevat alueet. Näille alueille on usein tyyppillistä Natura-luontotyyppien sijoittuminen mosaiikkimaisesti alueelle. Lisäksi suojelun toteuttamiseksi on saatettu määritellä useita toteuttamistapoja. Hoidon suunnittelu on tarpeellista, jotta alueen toimijoilla olisi tarkempi käsitys niistä suojeluperusteista, jotka toiminnassa on otettava huomioon.

Aluekohtaisen suunnittelun tarve korostuu, mikäli alue on matkailullisesti vetovoimainen tai se sijaitsee virkistyskäytön kannalta keskeisellä paikalla eli tavallisimmin asutuksen tai matkailukeskusten läheisyydessä.

Suunnittelun kiireellisyyttä lisää, jos luontotyyppi säilyäkseen tarvitsee aktiivisia hoitotoimia tai ennallistamista. Luontotyypeistä korostuvat perinnebiotoopit hoitoa vaativina sekä ennallistamisen tarpeessa olevat metsät, suotyyppisiä puustoiset suot, letot, keidassuot, muuttuneet ennallistamiskelpoiset keidassuot ja aapasuot sekä lisäksi pikkujouet ja purot.

Lajistosta huomiota kiinnitetään lajeihin, joiden elinympäristöjen säilyminen vaatii hoitotoimia ja jotka on myös kansallisesti luokiteltu erityisesti suojeltaviksi lajeiksi. Suunnittelutarvetta lisää elinympäristöihin kohdistuvat käyttöaineet, joita suunnittelulla voidaan ohjata. Ympäristöministeriö kiinnittää erityistä huomiota saimaannorppaan (*Phoca hispida saimensis*), jokihelmisimpukkaan (*Margaritifera margaritifera*), etelänsuosirriin (*Calidris alpina schinzii*) sekä valkoselkätikkaan (*Dendrocopos leucotos*).

Ministeriön painopisteet ovat ohjeena maakunnalliset erityispiirteet huomioon ottavan yleissuunnitelman laadinnassa. Valtakunnallisissa ohjeissa on painotettu riittävää eri toimija- ja intressitahojen osallistamista suunnitelman laadintaan.

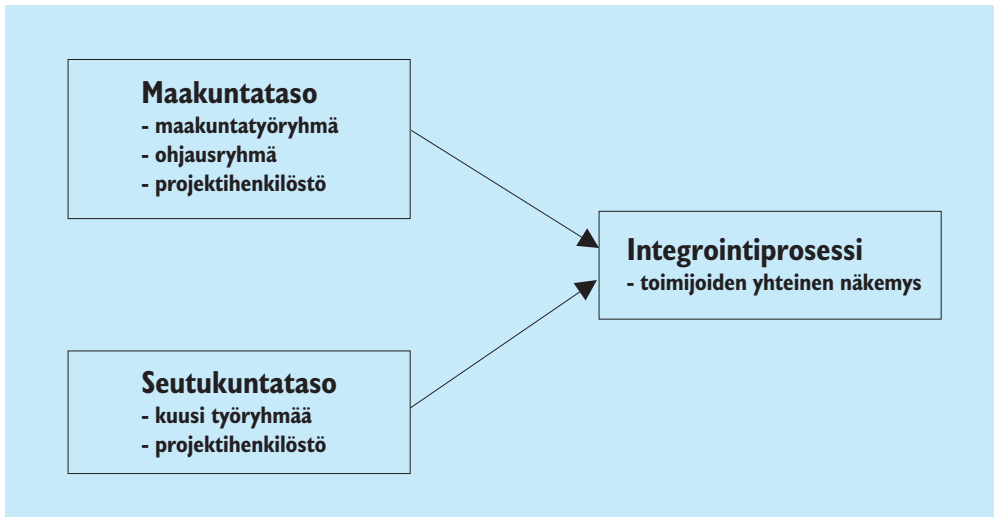
1.2 Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projekti

Lapissa maakunnallinen erityispiirre muuhun maahan verrattuna on Natura-alueiden suuri osuus maakunnan pinta-alasta. Vaikka Natura-verkosto tukeutuu pääosin olemassa oleviin suojelualueisiin ja suojeluohjelmakohteisiin, sai verkoston valmistelu myrskyisän vastaanoton erityisesti maakunnan lehdistä. Alusta asti oli selvää, että Lapissa yleissuunnitelma on tehtävä tiiviissä yhteistyössä maakunnallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteeksi asetettiin yhteisen näkemyksen löytäminen Lapin Natura-alueiden käytöstä ja alueiden tarjoamista mahdollisuuksista.

Lapissa yleissuunnitelma koottiin Lapin ympäristökeskuksen, Lapin liiton ja Metsähallituksen yhteisessä Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -nimisessä Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelman mukaisessa hankkeessa. Kansallisen rahoituksen lisäksi hanke sai rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastolta (EAKR). Yleissuunnitelman laatimisen ohella projektin tavoitteena oli paikata Natura-verkoston valmisteluvaiheen suuria tiedotuksen aukkoja. Oikean tiedon tarve Naturasta on ollut ja on edelleenkin suuri. Tätä tarvetta täyttämään projektissa tuotettiin internet-sivujen ohella mm. yleistajuinen Lapin Natura-opas sekä Lapin Kansassa ja Pohjojan Sanomissa julkaistu artikkelikokoelma.

Yleissuunnitelma laadittiin yhteensä seitsemässä työryhmässä, kuudessa seutukunnallisessa ja yhdessä maakunnallisessa työryhmässä. Yhteensä niissä työskenteli 120 eri tahojen edustajaa (Liite 1). Työ toteutettiin kahdella tasolla (kuva 1). Seutukuntatyöryhmien paikallinen osaaminen ja alueiden tuntemus koottiin maakunnalliseksi näkemykseksi maakuntaryhmässä. Suunnittelun kuluessa järjestettiin aloitusseminaarin jälkeen kaksi kokouskierrosta seutukunnissa, kaikille yhteinen koulutuspäivä Naturasta toukokuussa Rovaniemellä sekä työryhmien jäsenille kolme teemapäivää. Maakuntaryhmä käsitteli yleissuunnitelman keskeiset kohdat ennen yleissuunnitelman lähettämistä laajalle lausuntokierrokselle, jonka jälkeen yleissuunnitelma sai lopullisen sisältönsä. Yhteenvedo lausunnoista on liitteessä 4.

Natura-alueiden lisäksi Lapissa on 170 erillistä suojeluohjelmakohtetta, jotka kuuluvat pelkästään kotimaisiin suojeluohjelmiin. Niitä ei ole tässä työssä tarkemmin käsitelty.

Kuva 1. Natura-verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelman laatiminen. Kaksitasosuunnittelun projektiorganisaatio.

Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelman vastaavana kirjoittajana toimi Lapin Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -hankkeen koordinaattori Tuula Leskelä. Hankkeen erikoissuunnittelijana Metsähallituksessa työskennellyt Tero Saari kokosi aineistoja ja työstä taulukoita. Hankkeen sihteeri/tiedottaja Eija Lindqvist laati hankkeen internet-sivut, joiden aineistoa on hyödynnetty yleissuunnitelmassa. Hankkeen ohjausryhmä sekä taustaorganisaatioiden hankkeessa mukana olleet henkilöt antoivat panoksensa yleissuunnitelman sisältöön. Erikseen mainittakoon Lapin ympäristökeskuksesta lakimies Pirkko Posio, joka vastasi sisällön juridisesta tarkastuksesta sekä Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutukset -kappaleesta sekä Riku Elo, joka valmisti kartat yleissuunnitelmaan. Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -hankkeessa tuotettujen erillisselvitysten laatijoista Maria Hakkarainen ja Päivi Sirkkiä ovat kirjoittaneet yleissuunnitelmaan kappaleet omista erillisselvityksistään yleissuunnitelman vaikutusten arviointilukuun.

2

Lähtökohdat

2.1 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja suojeluperusteet

Vuodelta 1992 peräisin oleva luontodirektiivi (92/43/ETY) on perustana Natura 2000 -verkostolle, joka on yhtenäinen eurooppalainen ekologinen verkosto. Natura 2000 -verkosto koostuu yhteisön tärkeinä pitämistä alueista (ns. SCI-alueet), joilla esiintyy luontodirektiivin liitteessä I lueteltuja luontotyyppisiä ja liitteessä II lueteltujen lajien elinympäristöjä. Verkoston tavoitteena on luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suotuisan suojelutason säilyttäminen ja tarvittaessa niiden ennallistaminen. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat myös lintudirektiivin (79/409/ETY) mukaiset erityiset suojelualueet (ns. SPA-alueet). Lintudirektiivi on vuodelta 1979.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelua toteutetaan luonnonsuojelulain, erämaalain, ulkoilulain, maa-aineslain, koskiensuojelulain, vesilain, ympäristönsuojelulain, kalastuslain, maastoliikennelain, vesiliikennelain, maankäyttö- ja rakennuslain sekä metsälain mukaisissa menettelyissä. Toteuttamistavat on pyritty valitsemaan sen mukaan, minkälaista maankäytön ohjausta tarvitaan suojeluarvojen turvaamiseksi. Natura-alueiden sisällä voi olla eri tavoin toteutettuja osa-alueita. Suurin osa Lapin Natura -alueista on suojeltu luonnonsuojelulain ja erämaalain nojalla.

Perusteellisemmin Natura 2000 -verkoston suojeluperusteista, tavoitteista, toteuttamistavoista sekä Naturan suhteesta kotimaisiin suojeluohjelmiin on kerrottu Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projektiin yhteydessä julkaistussa yleistajuisessa Lapin Natura-oppaassa.

2.2 Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutukset

Suomen liittyttyä vuonna 1995 Euroopan unionin jäseneksi luontodirektiivi on tullut sellaisenaan Suomea velvoittavaksi. Vuonna 1997 voimaan tulleella uudella luonnonsuojelulailla (1096/1996) säädetään sekä luonto- että lintudirektiivin määräysten täytäntöönpanosta kansallisessa lainsäädännössä. Suomi neuvotteli EU:n jäsenyys sopimukseen kuitenkin poikkeuksia, mm. talouskalojen kalastuksen osalta ja metsästyksen suhteen siten, että metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä mainittujen eläinlajien osalta täytäntöönpano tapahtuu metsästyslain mukaisella tavalla. Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset sisältyvät luonnonsuojelulain 10 lukuun. Samanaikaisesti luonnonsuojelulain uudistamisen kanssa tehtiin muutoksia lukuisiin muihin lakeihin, joilla voidaan vaikuttaa Natura-alueiden luonnonsuojelun säilymiseen.

Valtioneuvoston päätöksissä (20.8.1998, 25.3.1999, 8.5.2002, 22.1.2004, 2.6.2005), joilla on hyväksytty ehdotukset Suomen alueiksi Natura 2000 -verkostoon, on kuvattu niitä vaikutuksia, joita Natura 2000 -ohjelmalla saattaa olla erilaisten hankkeiden ja suunnitelmien toteuttamiseen Natura-alueilla tai niiden ulkopuolella. Kunkin alueen osalta osoitetaan, minkä lainsäädännön mukaan Natura-alueen suo-

jeluperuste turvataan. Valtioneuvoston päätöksellä ei voida oikeudellisesti sitovalla tavalla osoittaa, minkä lain mukaan lupa myönnetään tai suunnitelma vahvistetaan jonkin yksittäisen hankkeen toteuttamiseksi, vaan tämä ratkaistaan aina tapauskohtaisesti sovellettaessa asianomaista lupa- tai suunnitelmalakia. Myös ne seikat, millaiseen tulokseen luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa Natura-arvioinnissa yksittäisen hankkeen osalta päädytään, ratkaistaan kunkin hankkeen kohdalla tapauskohtaisesti lupamenettelyn tai suunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutuksia sääntelee luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:t. Mikäli tietty hanke tai suunnitelma joko yksin tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura-alueen suojeluperusteita, on hankkeen toteuttajan arvioitava vaikutukset riippumatta siitä, onko hanke tai suunnitelma luvanvarainen (LsL 65 §). Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arvioinnista säädetyn lain mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, voidaan Natura-arviointi tehdä tämän yhteydessä.

Kun suunnitelman tai hankkeen vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin on arvioitu, on hankkeesta tai suunnitelmasta päättävän viranomaisen (luvan myöntäjä tai suunnitelman hyväksyjä) pyydettävä arviointiselvityksestä alueellisen ympäristökeskuksen ja suojelun alueen haltijaviranomaisen lausunnot. Mikäli alueellinen ympäristökeskus on hankkeen toteuttaja, lausunto tulee pyytää ympäristöministeriöltä.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa eikä hyväksyä suunnitelmaa, jos vaikutusten arviointi- ja lausunnot osoittavat, että hanke tai suunnitelma heikentää merkittävästi Natura-alueen luonnonarvoja (LsL 66 §). Tarkastelu tehdään niiden luontotyyppien ja lajien kannalta, joiden vuoksi alue on otettu Natura 2000 -verkostoon. Suojelutoimenpiteet rajoittavat siten vain sellaisia hankkeita, jotka heikentäisivät alueella olevia yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä. Näin ollen Natura-alueiden suojelutavoitteiden saavuttaminen ei aina edellytä luonnonsuojelun alueen perustamista eikä muutoinkaan koko aluetta koskevaa suojelua.

Natura-alueen suojeluperusteiden heikentämiskielto ei kuitenkaan ole ehdoton. Valtioneuvosto voi päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole (LsL 66 §). Tässä yhteydessä otetaan luontodirektiivin mukaisesti huomioon taloudelliset ja sosiaaliset seikat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Mikäli hankkeen tai suunnitelman vaikutukset kohdistuvat alueeseen tai sen osaan, jolla on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai direktiivin liitteessä II tarkoitettujen ensisijaisesti suojeltavien lajien elinympäristö, on lisäedellytyksenä, että hankkeella tai suunnitelmalla on terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituihin erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy. Myös muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy oikeuttaa hankkeen tai suunnitelman hyväksymiseen tällaisella alueella. Ennen hyväksymistä asiasta on hankittava kuitenkin Euroopan komission lausunto. LsL 66 §:ään kirjattu luontodirektiivin mukainen menettely suojelusta poikkeamiseksi mahdollistaa yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien hankkeiden kuten teiden, voimalinjojen tai kaasuputkien rakentamisen.

Mikäli Natura 2000 -alueen luontoarvojen heikentämisen salliva päätös johtaa Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden tai luonnonarvojen heikentymiseen, on ympäristöministeriön välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla heikentyminen korvataan (LsL 69 § 2 mom).

Natura 2000 -verkoston suojelutavoitteiden saavuttaminen saattaa aiheuttaa rajoituksia toimimiseen myös Natura-alueen ulkopuolella. Tästä johtuen maankäytön muutoksen arviointi ja lupaharkinta koskee myös verkoston ulkopuolisia hankkeita ja suunnitelmia, mikäli ne todennäköisesti merkittävästi heikentävät

Natura-alueen suojeluperusteita. Tässä Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutusten toimintapiiri poikkeaa aikaisemmasta luonnonsuojelujärjestelmästä; myös suojelualueen läheisyydessä toteutettavan hankkeen ja suunnitelman valmistelussa on otettava huomioon luonnonsuojelulain Natura-a koskevat menettelysäännökset.

Pääsääntöisesti Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset eivät rajoita yksityisen henkilön tavanomaiseen luonnon hyödyntämiseen liittyviä toimia. Jokamiehen oikeudet, kuten marjojen ja sienien keruu, retkeily, onkiminen ja pilkkiminen, säilyvät Natura-alueella ennallaan. Virkistyskäyttöön liittyvät oheistoiminnat, kuten erilaiset rakenteet ja kulkupaikat, saattavat edellyttää tavanomaisten lupien (rakennuslupa, maastoliikennelupa) lisäksi Natura-arviointia.

Natura-säännökset vaikuttavat myös alueen hyväksymishetken mukaiseen käyttöön valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. Hyväksymishetkellä voimassa olevat luvat säilyvät ennallaan. Natura-arviointia ei suoriteta, koska Natura-menettelysäännökset (LsL 65 ja 66 §) eivät sovellu Natura-alueen hyväksymishetkellä voimassaoleviin lupiin tai suunnitelmiin. Luontodirektiivi (6 art 2 kohta) velvoittaa kuitenkin jäsenvaltion valvomaan myös näillä alueilla, ettei Natura-suojeluperusteita heikennetä. Määräaikaisia lupia uudistettaessa vaikutukset on arvioitava.

Jos luonnonsuojelulain 66 §:stä johtuva kielteinen päätös lupa-asiaassa rajoittaa kiinteistön käyttöä siten, että alueen omistajalle aiheutuu merkityksellistä haittaa, on oikeudesta korvaukseen voimassa, mitä säädetään siinä laissa, jonka nojalla päätös tehdään (LsL 53 §). Mahdollinen korvausvelvollisuus kuuluu valtiolle.

Lisää aiheesta ympäristöministeriön julkaisussa Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotus sekä Pirkko Posion selvityksessä Natura 2000 -ohjelman oikeusvaikutuksista, joka julkaistaan Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projektin erillisselvitys julkaisussa.

2.3 Natura- ja suojelualueiden suunnittelu

Luonnonsuojeluviranomaiset ja suunnittelu

Monenlainen toiminta on mahdollista Natura- ja muilla suojelualueilla, kunhan se ei vaaranna alueen suojelutavoitteita ja luontoarvoja. Hoito- ja käyttösuunnitelmat ja toimenpidesuunnitelmat ohjaavat toimintoja.

Alueelliset ympäristökeskukset ohjaavat yksityisessä omistuksessa olevien Natura-alueiden luontotiedon keruuta sekä hoidon ja käytön suunnittelua. Metsähallituksen luontopalvelut vastaa valtion maiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnasta. Alueet, joilla on useita omistajatahoja, suunnitellaan ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen yhteistyönä. Metsähallitus voi suunnitella myös yksityismaiden kohteita, mikäli näin erikseen on sovittu. Metsäntutkimuslaitos vastaa sen hallinnoimien alueiden suunnittelusta. Yleissuunnitelmassa sovitaan kohdekohtaisesta työnjaosta Metsähallituksen luontopalveluiden sekä Lapin ympäristökeskuksen kesken.

Metsähallituksen luontopalvelut vastaa valtiolle hankittujen suojelualueiden, erämaa-alueiden sekä retkeily- ja muiden erikoisalueiden hoidon ja käytön suunnittelusta. Luontopalvelut ohjaa hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista sekä suunnitelmien toteuttamista.

Jokaisen Natura-alueen suunnittelutarve sekä mahdollisen suunnitelman laajuus ja aikataulu arvioidaan Natura-alueiden hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa. Yleissuunnitelmassa tarkastellaan Natura-alueiden muodostamaa verkostoa kokonaisuutena. Joillekin Natura-alueille suunnittelutasoksi riittää tämä yleissuunnitelma.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Luonnonsuojelulain mukaan hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittava kaikille kansallispuistoille. Erämaalaki puolestaan määrää laatimaan suunnitelman erämaa-alueille. Ulkoilulain perusteella hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittava valtion retkeilyalueille. Lisäksi monen alueen perustamissäädöksissä määrätään hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisesta. Näitä alueita pidetään ensisijaisina suunnittelu-kohteina. Suurin osa näistä alueista kuuluu myös Natura 2000 -verkostoon. Muille Natura-alueille hoito- ja käyttösuunnitelman tai toimenpidekohtaisen suunnitelman tarve määritellään tässä yleissuunnitelmassa.

Alueille, joille ei laadita hoito- ja käyttösuunnitelmaa säädöspohjalta tai jotka eivät ole Natura-alueita, laaditaan tarvittaessa hoito- ja käyttösuunnitelmia tai toimenpidesuunnitelmia Metsähallituksen harkinnan mukaan sen hallinnassa oleville alueille sekä ympäristökeskuksen harkinnan mukaan yksityismaalla sijaitseville suojelualueille.

Metsähallituksen suojelualueiden suunnittelujärjestelmä on kaksiportainen. Hoito- ja käyttösuunnitelmissa linjataan suojelualueiden käytön päätökset ja strategiset valinnat. Toimenpidesuunnitelmissa esitetään yksityiskohtaisesti ne toimenpiteet, joita alueen hoidossa, käytössä, ennallistamisessa jne. tarvitaan. Toimenpidesuunnitelmat laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelman pohjalta.

Hoito- ja käyttösuunnitelma linjaa Metsähallituksen omaa toimintaa suunnittelualueen, tavallisimmin yhden kokonaisen suojelualueen, hoidossa ja käytössä. Alueiden muiden käyttäjien kanssa hoidosta ja käytöstä sovitaan erilaisilla sopimuksilla sekä tarvittaessa järjestyssääntöjen avulla.

Kuviokohtainen luontotyyppikartoitus tehdään niillekin alueille, joille ei laadita erillistä hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Näiden perustietojen pohjalta alueille asetetaan kohdekohtaiset hoidon ja käytön tavoitteet. Tiedot kerätään myös yksityismailta, jolloin alueellinen ympäristökeskus huolehtii lupa-asioista maanomistajan kanssa. Perustietojen keruu yksityismailla tapahtuu joko alueellisen ympäristökeskuksen tai Metsähallituksen toimesta.

Oman haasteensa suunnittelulle asettaa suojeluohjelmien toteuttamisen keskenäisyys. Metsähallituksen laatimalla, lakiin perustuvalla hoito- ja käyttösuunnitelmalla voidaan ohjata vain valtion hallinnassa olevaa aluetta. Valtiolle siirtyvillä alueilla voi olla voimassa erilaisia rauhoitusmääräyksiä, jotka on jatkosuunnittelussa otettava huomioon.

Hoito- ja käyttösuunnittelun yleiset tavoitteet ovat laajat. Hoito- ja käyttösuunnitelmilta edellytetään mm. seuraavaa:

1. Tehdään analyysi alueen historiasta ja nykytilasta, määritellään luonto- ja kulttuuriarvoista ja merkityksestä alueiden käyttäjille sekä hahmotellaan tulevaa kehitystä ja uhkatekijöitä.
2. Tarkennetaan mm. perustamispäätöksissä annettuja tavoitteita sekä sovitetaan nämä muiden käyttömuotojen kanssa yhteen.
3. Suunnitellaan tärkeimmät alueiden käytön vyöhykkeet.
4. Suunnitellaan alueen hoidon ja käytön keskeiset ratkaisut alueen kehittämisen pohjaksi.
5. Määritellään suuntaviivat alueen luonnon ja käytön seurannasta siten, että tavoitteiden toteutumista voidaan arvioida.
6. Arvioidaan alueen hallinnan ja hoidon vaatimat resurssit.
7. Annetaan tietoa kansalaisille ja sidosryhmille sekä osallistetaan näitä suunnitteluun.
8. Arvioidaan suunnitelman ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä selvitetään suunnitelman vaikutukset niihin luontoarvoihin, jotka ovat olleet alueen valinnan perusteena, mikäli alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon.
9. Tallennetaan perustietoja.

Hoito- ja käyttösuunnitelma sisältää ensiksi esittelyn alueen luonnon ja käytön nykytilasta sekä analyysin alueen keskeisistä luonto- ja käyttöarvoista. Varsinaisen suunnitelmaosan muodostavat hoidon ja käytön keskeiset tavoitteet, käytön vyöhykkeet ja käyttömuodoittain esitetyt tarkennetut tavoitteet, toimenpide-esitykset ja seuranta. Suunnitelmassa tarkastellaan vain niitä käyttömuotoja, joilla on merkitystä alueen käytölle. Suunnitelmassa esitetään lisäksi alueen hallinnan ja hoidon järjestäminen sekä arvioidaan suunnitelman toteuttamisen tarvitsemat voimavarat ja suunnitelman ympäristövaikutukset.

Alueiden käytön vyöhykkeillä pyritään mm. minimoimaan ympäristön kulumisen ja lajiston häiriintyminen, ohjaamaan palvelurakennetta, ehkäisemään käytäjäryhmien välisiä ristiriitoja sekä informoimaan alueen palveluista ja rajoituksista.

Alueiden hoidon ja käytön tavoitteet asetetaan suojelun, käytön, hallinnon sekä lainsäädännön yhteistarkastelun pohjalta.

Alueen hoidon ja käytön tavoitteet määritellään perustamistavoitteiden pohjalta. Perustamissäädösten (laki, asetus tai muu säädös) lisäksi luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön tavoitteiden tulee noudattaa luonnonsuojelulakia ja -asetusta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelun tavoitteet ovat ensisijaisia hoidon ja käytön tavoitteita ja kaikki muut tavoitteet sovitetaan niiden asettamiin rajoitteisiin. Valtion retkeilyalueilla ensisijainen käyttömuoto on virkistyskäyttö. Erämaa-alueet on perustettu alueiden erämaaluonteeseen ja siihen kuuluvien käyttömuotojen säilyttämiseksi.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla tulee ottaa huomioon alueella esiintyvien EU:n luonto- ja lintudirektiivien suojelemien lajien ja luontotyyppien suojelun tavoitteet.

Toimenpidesuunnitelmat

Hoito- ja käyttösuunnitelma toimii toimenpidesuunnitelman pohjana. Toimenpidesuunnitelmassa esitetään hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet yksityiskohtaisemmin. Toimenpidesuunnitelma tarvitaan, jos käsittelytoimet, toteutusajankäyttö, kustannukset sekä seuranta pitää yksilöidä tarkasti. Toimenpidesuunnitelma voi koskea koko aluetta, kuten esimerkiksi luontomatkaileu-, jätehuolto- tai polttopuusuunnitelma tai se voi koskea vain osa-alueita taikka yksittäisiä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi ennallistamista. Toimenpidesuunnitelman sisältö ja muoto vaihtelevat tarpeen mukaan.

Moni pieni alue ei tarvitse hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Näiden alueiden keskeiset perustiedot kirjataan tällöin toimenpidesuunnitelmiin. Perustiedot kerätään myös alueilta, jotka luonnontilaisuutensa, syrjäisyytensä ja pienen kokonsa vuoksi eivät tarvitse edes toimenpidesuunnitelmia.

Luonnonvarasuunnittelu

Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa otetaan huomioon Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön suunnittelun periaatteet. Luonnonvarasuunnittelussa tarkastellaan Metsähallituksen hallinnoiman laajan alueen (Lapissa osa-alueet ovat Ylä-Lappi, Itä-Lappi sekä Länsi-Lappi) maankäyttöä kokonaisuutena. Osallistavan suunnittelun periaattein toteutetussa luonnonvarasuunnitelmassa esitetään mm. alueen metsätalouden mitoitus, luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön lähiajan tavoitteet, virkistyskäytön painopistealueet sekä kaavoituksen ja maanainesten oton tavoitteet. Yleissuunnitelman laatimisajankohtana Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma on käynnissä ja yhdessä laadittavat Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmat valmistumassa.

Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa on valittu vuosille 2005–2013 luonnonvarojen käytön tavoitteiden ja toimintaohjelman perustaksi luontomatkailua ja virkistyskäyttöä tukeva vaihtoehto. Natura 2000 -alueiden osalta tämä tarkoittaa nykyisten ja arvioitujen tulevien käyttötarpeiden huomioimista virkistys- ja matkailukäytön painopistealueiden ja aluekokonaisuuksien muodostamisen kautta. Tällaisissa kokonaisuuksissa sijaitsevat kaikki alueen matkailullisesti vetovoimaisimmat luonnonsuojelualueet.

Maakunnan suunnitelmat

Maakunnan suunnitteluun, josta Lapissa vastaa Lapin liitto, kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maakuntasuunnitelma ja maakuntakaava sekä aluekehityslain mukainen maakuntaohjelma. Maakuntasuunnitelmassa esitetään maakunnan tavoiteltu kehitys seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana. Suunnitelma sisältää sekä toiminnan että alueiden käytön pääperiaatteet, eikä sillä ole suoria oikeusvaikutuksia. Maakuntaohjelma (Lapin maakuntaohjelma 2003–2006) sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, maakunnan kehittämisen kannalta keskeisimmät hankkeet ja muut olennaiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Lapin maakuntakaava laaditaan seutukunnittain. Tunturi-Lapin alueella on voimassa seutukaava vuodelta 1997, Länsi-Lapin alueella vuoden 2001 seutukaava, Rovaniemen alueella maakuntakaava vuodelta 2000, Itä-Lapin alueella maakuntakaava vuodelta 2003 ja Pohjois-Lapin alueella vuoden 1994 osaseutukaavat. Pohjois-Lapin maakuntakaavan on tarkoitus valmistua vuoden 2006 keväällä.

Maakuntakaavoissa Natura-alueet ovat luonnonsuojelualueita. Natura-alueilla saattaa olla kaavassa ulkoilureittejä ja moottorikelkkareittejä/-uria tai niiden yhteystarpeita. Natura-alueilla saattaa olla myös päällekkäismerkintänä matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealueita. Natura-alueiden vieressä voi olla esimerkiksi taajamia tai matkailupalvelujen alueita. Nämä merkinnät kertovat Natura-alueille kohdistuvista virkistyskäyttöpaineista.

Lapin maakuntaohjelmassa on luonnonsuojelualueiden eli pääasiassa myös Natura-alueiden luontomatkailukäytöstä todettu seuraavaa: ”Luonnonsuojelualueilla tapahtuvaa luontomatkailua tuetaan tarjoamalla yrityksille ja retkeilijöille laadukkaita toimintaympäristöjä. Palveluissa on tavoitteena korkea ja yhtenäinen laatu, tyytyväinen asiakas, kustannustehokkuus ja kestävyys. Näihin tavoitteisiin päästään palveluiden keskittämällä valituille painopistealueille. Palveluiden oikealla sijoittamisella ja rakenteilla turvataan luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja vähennetään luonnon kulumista ja häiriintymistä sekä häiriötä luonnonvarojen muille käyttömuodoille.”

Lapin liitossa vuosille 2003–2006 laaditussa Lapin matkailustrategiassa matkailukeskukset nähdään toimivan kehityksen vatureina ja niiden investoinnit ja toimintaympäristön kehittäminen turvataan jatkossakin. Tavoitteena on maakunnan matkailutarjonnan monipuolistuminen, kun kullakin alueella on omat erikoistuotteensa ja asiakasryhmänsä. Muita strategisia lähtökohtia ovat mm. voimakas kansainvälistyminen ja hyvän saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän toimivuuden takaaminen. Suojelualueet, kansallispuistot ja näiden tarjoamat retkeilyä palvelevat rakenteet ovat merkittävä matkailun vetovoimatekijä ja kansainvälisesti katsottuna Lapin suojelualueverkko on poikkeuksellisen laaja. Kansallispuistojen ja niiden suojelualueiden, joilla jo on palveluvarustusta, matkailukäytössä on paljon hyödynnettävää potentiaalia. Huolellisella suunnittelulla matkailu ja alueille asetetut suojelutavoitteet ovat sovitettavissa yhteen.

VILMAT-ohjelma

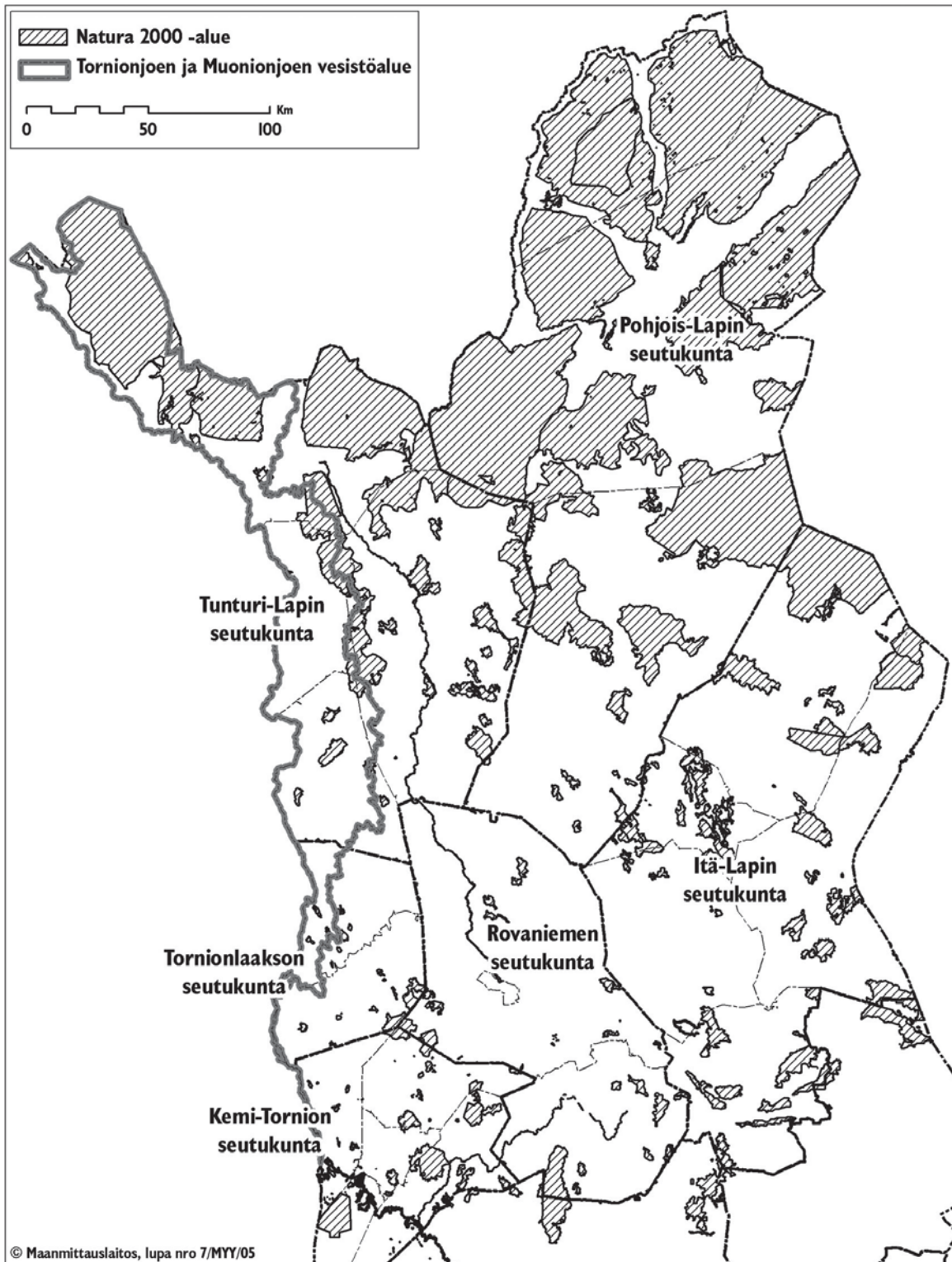
Valtioneuvosto teki 13.2.2003 periaatepäätöksen toimintaohjelmasta luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi (VILMAT). Toimintaohjelma perustuu Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmän esitykseen vuodelta 2002 ja sen päätavoitteena on luonnon virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun perustuvien työpaikkojen kaksinkertaistaminen vuoteen 2010 mennessä. Ohjelmaan kirjatulla 30 eri toimenpiteellä tavoitellaan mm. luonnossa toimimisen edellytysten kehittämistä ja vetovoimatekijöiden säilyttämistä.

Ohjelman toimenpidesuositus ”Luonnonsuojelualueiden ja virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytysten parantaminen”, tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia tehtäessä ja niitä uusittaessa huolehditaan siitä, että samalla parannetaan ympäristövastuullisen luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä. Palvelun ja hoidon kehittämiseksi ohjataan lisärahoitusta. Toimenpidesuosituksen toteuttamiseksi Metsähallituksen luontopalvelut on muodostanut tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeät painopistealueet.

Yleisökäytön aluekokonaisuuksilla tarkoitetaan erilaisten alueiden ja kohteiden muodostamia maantieteellisesti rajattuja alueita, joiden virkistys- ja luontomatkailukäyttöä on tarkoituksenmukaista suunnitella ja toteuttaa yhtenä kokonaisuutena. Metsähallituksen mailta koko maassa on nimetty yhteensä 55 yleisökäytön kokonaisuutta. Näihin alueisiin kohdistuu nyt tai tulevaisuudessa suurin kotimainen tai kansainvälinen virkistyskäytön ja luontomatkailun kysyntä. Lapissa yleisökäytön aluekokonaisuuksia on yhteensä yli kaksikymmentä.

Lapissa merkittävimmät kohteet ovat Inari, Hetta–Pallas, Saariselkä, Ylläs–Pallas–Olos–Levi ja Pyhä–Luosto. Oulanka–Ruka–Riisitunturin, Syötteen ja Perämeren kokonaisuudet sijaitsevat osittain Lapin puolella. Muita tärkeitä kohteita ovat Käsivarsi, Utsjoki–Kevo, Napapiiri, Sallatunturi ja Korouoma. Maakuntatason keskeisiä aluekokonaisuuksia ovat Sevettijärvi, Nuortti–Kemihara, Tuunsa, Ylitornion järvet, Martimoaapa, Kessi, Paistunturin erämaan länsiosa, Rajajooseppi, Kaldoaivi, Pöyrisjärvi sekä Repokaira–Muotkatunturi.

Lapin Natura 2000 -verkosto

Kuva 2. Lapin Natura-alueet sekä seutukuntajako.

3.1 Taustaa Lapista

Lapin läänin pinta-ala on noin 99 000 km², josta vesialueita on noin 5 900 km². Lääni käsittää 22 kuntaa (Enontekiö, Inari, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemen mlk., Rovaniemi, Simo, Salla, Savukoski, Sodankylä, Tervola, Tornio, Utsjoki ja Ylitornio) sekä kuusi seutukuntaa (Itä-Lappi, Kemi-Tornio, Pohjois-Lappi, Rovaniemen seutu, Tornionlaakso ja Tunturi-Lappi). Pinta-alaltaan seutukunnista Pohjois-Lappi on selvästi suurin (n. 35 000 km²) ja Tornionlaakso pienin (4 000 km²). Kuntien pinta-alavertailussa suurin on Inari (yli 17 000 km²) ja pienin Kemi (92 km²).

Lapin kallioperä on osa Fennoskandian kilven aluetta, missä tämä maapallon vanhimpiin kuuluva kallioperä on näkyvissä nuorempien muodostumien keskellä. Kallioperässä ovat edustettuina kaikki Suomen kallioperässä esiintyvät kivilajien pääryhmät. Kasvillisuuden kannalta monimuotoisin alue on Kemin, Ylitornion ja Rovaniemen rajaama ns. Lapin kolmion alue, jonka kallioperässä on runsaasti dolomiittia. Kalkkipitoisen kallioperän ansiosta kasvillisuus on tällä alueella poikkeuksellisen rehevää.

Kallioperää peittää maaperä, jonka normaalipaksuus on muutamia metrejä, mutta voi enimmillään olla yli sata metriä. Maaperän muodostumiseen ovat vaikuttaneet rapautuminen ja jääkaudet, näkyvimmin nuorin jääkausi, Veiksel, jonka loppuvaiheessa ja sen jälkeen kaikki maaperän pinta-ainekset ovat muodostuneet.

Suurin osa Lappia kuuluu Suomen kasvimaantieteellisessä aluejaossa pohjoisboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Lounais-Lappi kuuluu keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen. Perämeren rannikolla ovat Pohjanlahden laajimmat merenrantaniityt, jotka kuuluvat kasvimaantieteellisessä aluejaossa merialueeseen. Boreaalisen vyöhykkeen tyypillisimpänä kasvillisuuden muotona pidetään pohjoisia havumetsiä ja laajoja aapasoi.

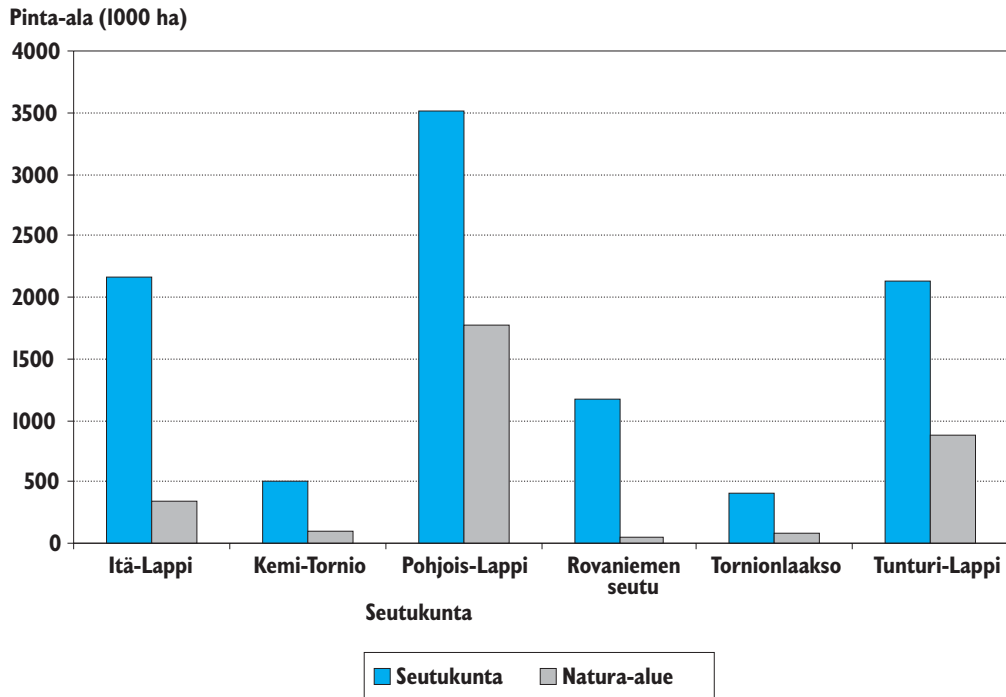
Lapin ilmaston luonteeseen vaikuttavat eniten läntisten ja pohjoisten lähi-alueiden meri-ilmasto, itäinen mannerilmasto ja maaston korkeus merenpinnasta. Ilmastolle on yleensä tyypillistä muuttuminen sitä viileämmäksi mitä pohjoisempaan ollaan. Lapissa on pohjoiseen sijaintiinsa verrattuna suotuisa ilmasto, sillä Atlantin Golf-virta vaikuttaa ilmastoon lämmittävästi. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria, ja selvin vaihtelu on etelä-pohjoissuunnassa. Lapissa talvi on 1–2 kuukautta pidempi kuin Keski- tai Etelä-Suomessa.

3.2 Natura-verkosto Lapissa

Vuonna 2005 Lapin läänin Natura 2000 -verkostoon kuuluu yhteensä 161 Natura-alueita, joiden pinta-ala on yhteensä yli 3 miljoonaa hehtaaria. Natura-alueiden osuus maakunnan pinta-alasta on vajaa kolmannes (Kuva 3). Lapin läänin ja Pohjois-Pohjanmaan rajalla on useita yhteisiä Natura-alueita, tässä työssä ne on otettu mukaan täysin kokonaisuuksina. Nämä Natura-alueet ovat: Syöte (Pudasjärvi, Taivalkoski ja Posio), Perämeren saaret (Hailuoto, Oulunsalo, Oulu, Haukipudas, Ii, Kuivaniemi, Simo ja Kemi), Kitka (Kuusamo ja Posio), Livojärvi (Kuusamo ja Posio), Oulangan kansallispuisto (Kuusamo ja Salla), Litokaira (Pudasjärvi, Kuivaniemi ja Ranua), Mämmisuo (Pudasjärvi ja Ranua), Iso Saarisuo–Hoikkasuo–Mustaapa (Kuivaniemi ja Simo), Rimpijärvi–Uusijärvi (Kuivaniemi ja Simo) ja Veittiaapa (Kuivaniemi ja Simo).

Määrällisesti ja pinta-alallisesti Natura-alueita on eniten Itä-Lapin, Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin seutukunnissa. Kaldoavin erämaa on pinta-alaltaan Suomen suurin Natura-alue (n. 352 000 ha). Yli 100 000 ha:n suuruisia Natura-alueita

on kymmenen (Kaldoaivin erämaa, Urho Kekkosen kansallispuisto–Sompio–Kemihaara, Lemmenjoen kansallispuisto, Käsivarren erämaa, Paistunturien erämaa, Muotkatunturien erämaa, Vätsärin erämaa, Hammastunturin erämaa, Pöyrisjärven erämaa ja Pallas–Yllästunturin kansallispuisto), ja ne sijaitsevat Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin alueilla. Alle 10 hehtaarin suuruisia Natura-alueita ovat Kivimaan lehdot, Kaltiojängän lehto, Kätkävaaran lehto, Pappilan niitty, Mieraslompolon kenttä, Luomusjoen kuolpuna, Välimaan kenttä ja Kirkkotupien niitty.

Kuva 3. Seutukuntien kokonaispinta-alat ja Natura-alueiden pinta-alat seutukunnittain.

Perustiedot Lapin Natura-alueista on koottu liitteeseen 2. Tarkempia tietoja Lapin Natura-alueista löytyy internetistä. Sivut kuntakohtaiseen tarkasteluun löytyvät polkua www.ymparisto.fi > alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Luonnon-suojelu > Natura 2000 > Natura-alueet kunnittain.

Luontotyyppi määritellään luontodirektiivissä sellaiseksi maa- tai vesialue-tyypiksi, jota luonnehtivat tietyt maantieteelliset sekä elottomaan ja elolliseen luontoon kuuluvat ominaispiirteet. Yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppisiä ovat sellaiset Euroopan unionin alueella esiintyvät luontotyypit, jotka ovat vaarassa hävitä tai joiden levinneisyysalue on pieni tai jotka ovat hyviä esimerkkejä kyseisen luonnonmaantieteellisen alueen ominaispiirteistä. Erityisen tärkeitä eli priorisoituja luontotyyppisiä ovat sellaiset luontotyypit, jotka ovat vaarassa hävitä ja joiden suojelussa yhteisöllä on erityinen vastuu. Natura-verkoston tehtävänä on tukea luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelutason säilymistä tai palauttamista.

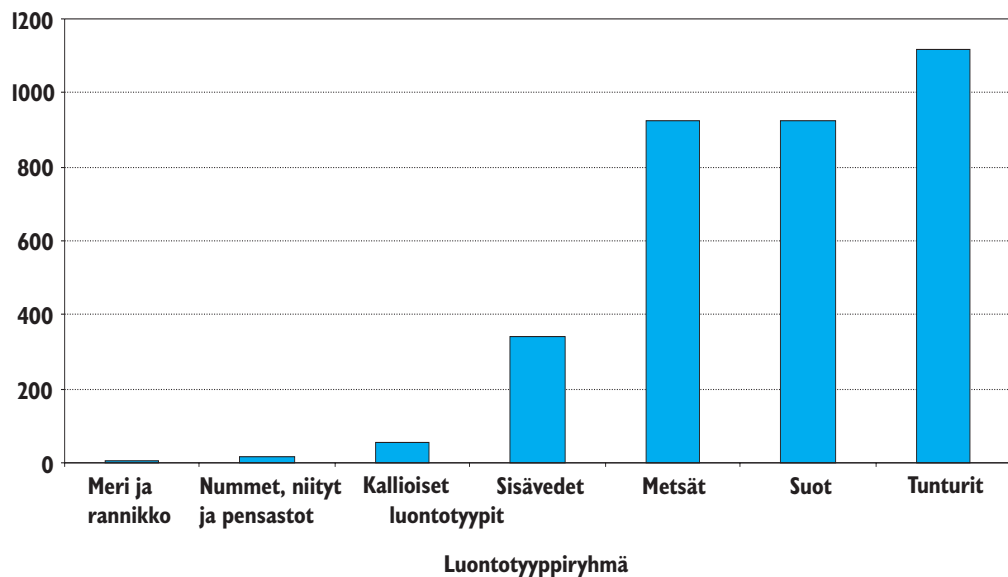
Suomessa tavataan 69 luontodirektiivin liitteessä I luetelluista luontotyypeistä. Luontotyypit on jaettu seitsemään luokkaan, jotka ovat meri ja rannikko, tunturit, suot, kallioiset luontotyypit, metsät, sisävedet sekä nummet, niityt ja pensastot.

Lapin alueella tavataan kaikkiaan 46 Natura-luontotyyppiä (ks. Taulukko 1). Ensisijaisesti suojeltavia eli priorisoituja luontotyyppisiä (*) on Suomessa 22, joista Lapissa esiintyy 14: rannikon laguunit, merenrantaniityt, kiinteät, ruohokasvillisuuden peittämät dyynit, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt, tuntureiden rehevät puronvarsisuot, keidassuot, huurresammallähteet, aapasuot, palsasuot, luonnonmetsät, maankohoamisrannikon primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaiset metsät, puustoiset suot, tulvametsät ja metsäluhdat.

Natura-alueen sisällä on erilaisia luontotyyppisiä, joista osa on direktiivin mukaisia tärkeitä luontotyyppisiä ja osa muita luontotyyppisiä. Yksityiskohtaista tietoa luontotyypeistä löytyy Suomen ympäristökeskuksen ympäristöopas -sarjassa (numero 46) julkaistusta Natura 2000 -luontotyyppioppaasta, joka löytyy myös internetistä osoitteesta <http://www.ymparisto.fi/palvelut/julkaisut/elektro/yo46/yo46.htm>

Pinta-alaltaan aapasuot, tunturikankaat, boreaaliset luonnonmetsät ja tunturikoivikot kattavat kaikista Lapin Natura-luontotyypeistä noin 70 % (kuva 4). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että pinta-alaltaan vähäisempien muiden luontotyyppien merkitys olisi vähäinen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Esimerkiksi lajistoltaan monipuoliset letot ja lehdot ovat harvinaistuneet maa- ja metsätalouden vuoksi.

Pinta-ala (1000 ha)

Kuva 4. Seutukuntien Natura-alueiden luontotyypit (ha).

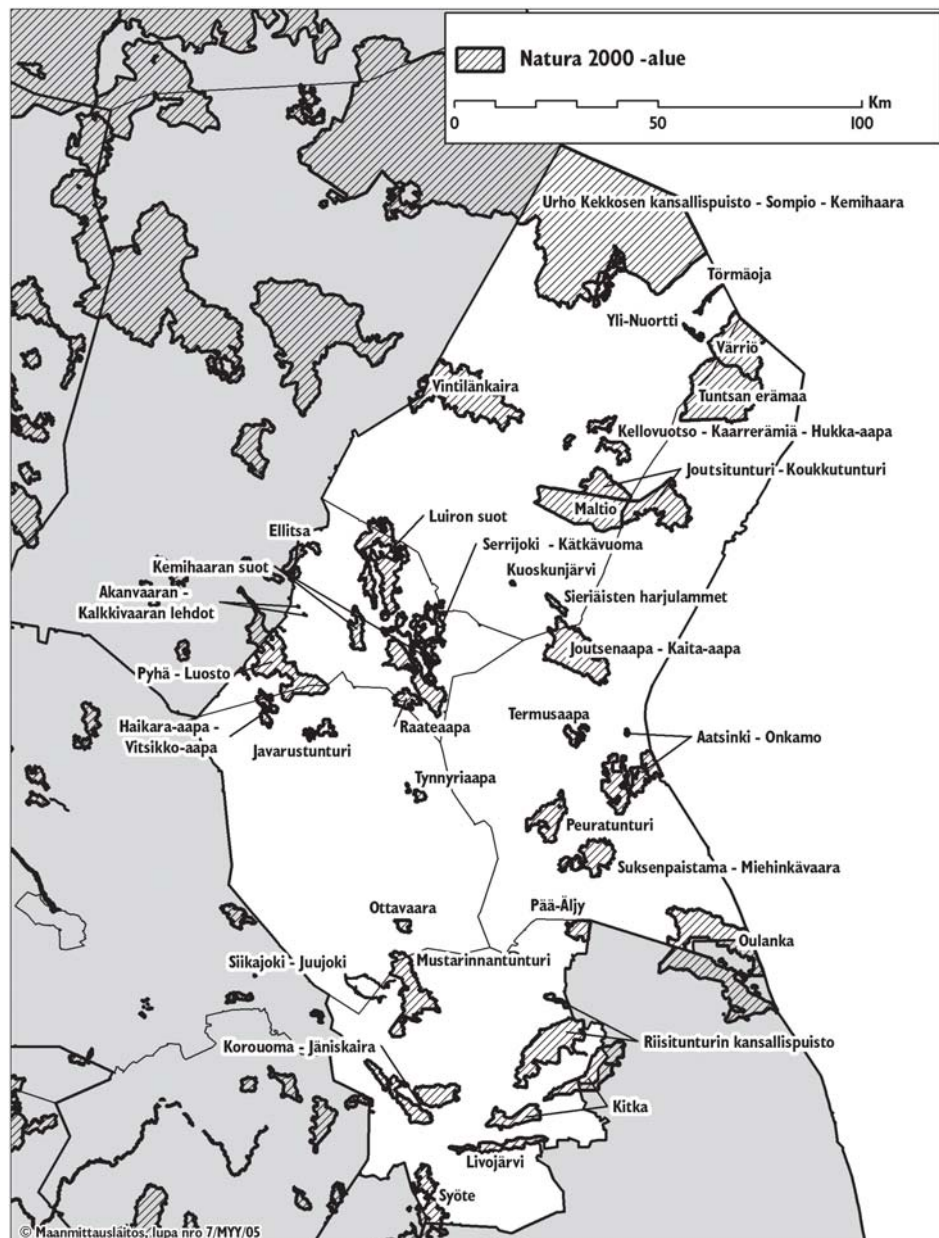
Taulukko 1. Lapin Natura-alueiden luontotyyppien suuntaa-antavat pinta-alat seutukunnittain (ha). Tarkempia Natura-alueiden luontotyyppitietoja internet-sivuilta: www.ymparisto.fi/lap > Luonnonsuojelu > Natura 2000 -verkosto > Natura 2000 -kohteet kunnittain.

Natura-luontotyypit * = erityisen tärkeä luontotyyppi - = luontotyyppiä ei esiinny + = luontotyyppiä vähän	Itä-Lappi (ha)	Kemi-Tornio (ha)	Pohjois-Lappi (ha)	Rovaniemen seutu (ha)	Tornionlaakso (ha)	Tunturi-Lappi (ha)
Meri ja rannikko						
Itämeren hiekkarannat	-	230	-	-	-	-
Jokisuistot	-	130	-	-	-	-
Kiinteät, ruohokasvillisuuden peittämät dyynit (*)	-	230	-	-	-	-
Kivikkorannat	-	370	-	-	-	-
Kuivat kanerva- ja variksenmarjadyynit	-	230	-	-	-	1 100
Merenrantaniityt (*)	-	380	-	-	-	-
Rannikon laguunit (*)	-	230	-	-	-	-
Ulkosaariston luodot ja saaret	-	230	-	-	-	-
Vedenalaiset hiekkasärkät	-	390	-	-	-	-

Sisävedet						
Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	3 600	34 000	15 000	5 600	32 000	47 000
Humuspitoiset lammet ja järvet	3 400	1 300	26 000	1 800	1 800	23 000
Kalkkilammet ja järvet	980	-	-	-	-	-
Karut kirkasvetiset järvet	5 100	-	110 000	5 100	300	4 800
Luontaisesti runsasravinteiset järvet	220	-	-	-	-	390
Pikkujoet ja purot	5 200	300	11000	670	190	8 400
Nummet, niityt ja pensastot						
Alavat niitetyt niityt	580	-	-	-	-	-
Kosteat suurruohoniityt	940	-	3 700	-	-	4 500
Kuivat nummet	+	-	+	-	-	-
Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt (*)	480	230	+	-	-	-
Tulvaniityt	730	+	740	190	770	940
Vuoristojen niitetyt niityt	720	-	1 500	-	-	1 500
Tunturit						
Tuntureiden vyörysoiraikot ja lohkkareikot	780	-	-	150	-	640
Karut tunturiniityt	-	-	12 000	-	-	37 000
Pensaskanervavarvikot	-	-	3 500	-	-	-
Tuntureiden rehevät purovarsisuot (*)	-	-	-	-	-	4 300
Tunturijoet ja purot	3 100	-	15 000	-	-	11 000
Tunturikankaat	21 000	-	330 000	-	-	220 000
Tunturikoivikot	37 000	-	180 000	-	-	99 000
Tunturipajukot	9 000	-	68 000	-	-	66 000
Suot						
Aapasuot (*) sis. myös lettoja ja puustoisia soita	145 000	23 000	350 000	33 000	9 100	230 000
Huurresammallähteet (*)	730	-	-	-	-	2 000
Keidassuot (*)	4 000	2 000	3 600	3 500	-	880
Letot	6 700	1 200	8 200	530	+	6 900
Lähteet ja lähdesuot	1 600	+	4 300	370	-	4 900
Palsasuot (*)	-	-	18 000	-	-	17 000
Vaihtumissuot ja rantasuot	1 500	280	19 000	110	250	29 000
Kallioiset luontotyypit						
Kalkkikalliot	1 300	-	710	-	+	2 700
Kallioiden pioneerikasvillisuus	420	-	2 700	-	-	-
Silikaattikalliot	1 700	530	35 000	400	+	10000
Metsät						
Borealiset lehdot	2 100	430	3 700	340	100	4300
Borealiset luonnonmetsät (*)	210 000	8 800	320 000	18 000	3 500	190 000
Harjumetsät	1 500	-	+	-	-	1 800
Maankohoamisrannikon primäärisukkersio-vaiheiden luonnontilaiset metsät (*)	-	270	-	-	-	-
Metsäluhdat (*)	570	+	1 400	+	-	1 600
Puustoiset suot (*)	10 000	10 000	45 000	7 800	4 100	47 000
Tulvametsät (*)	990	100	17 000	140	100	18 000

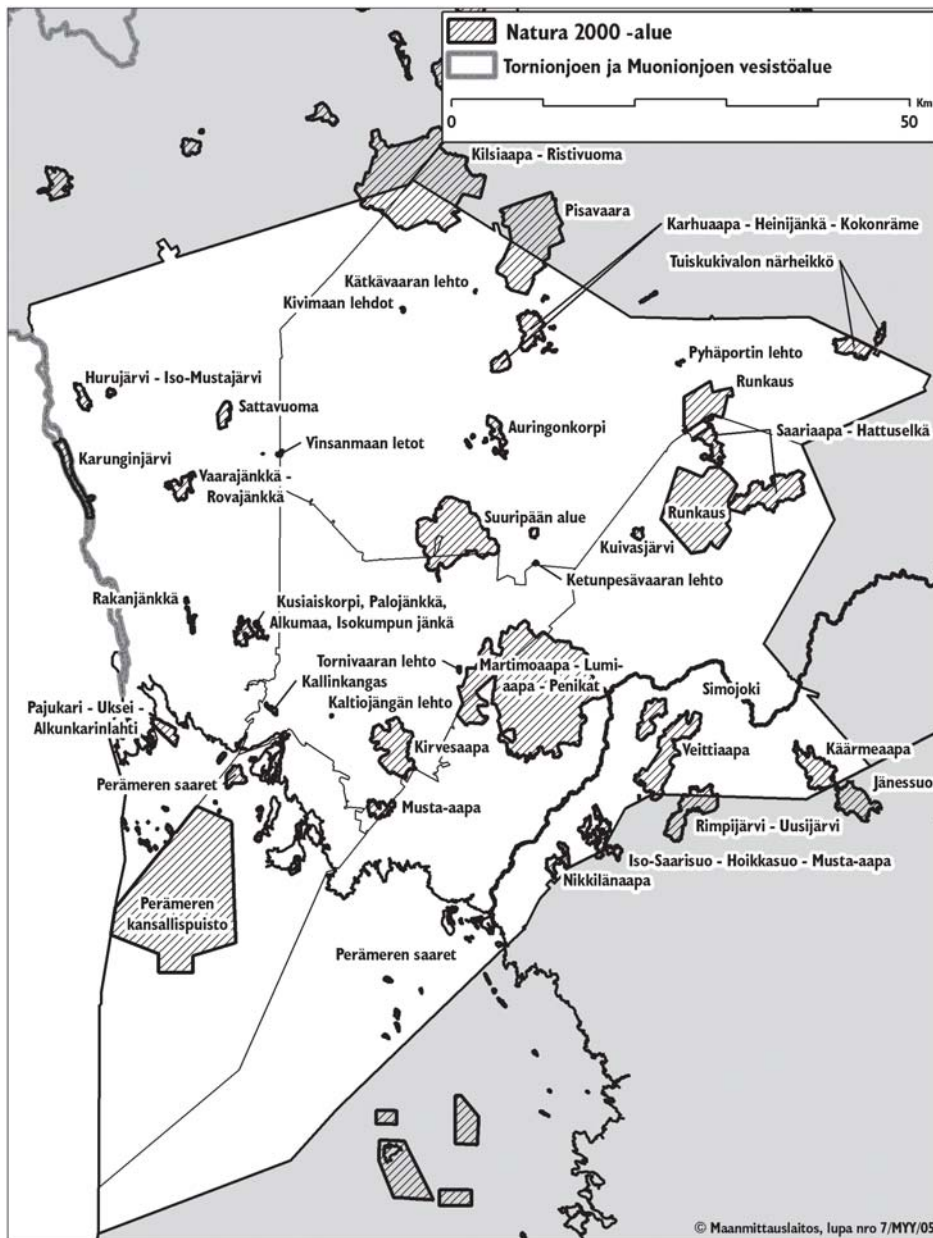
3.3 Seutukuntien Natura-alueet

Itä-Lapin seutukunnan (Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski) alueella on runsaasti Natura-alueita, ja ne ovat sekä laaja-alaisia että monipuolisia. Boreaaliset luonnonmetsät ja aapasuot hallitsevat Itä-Lappia (lähes kaksi kolmasosaa seutukunnan Natura-alueiden pinta-alasta). Itä-Lapin seutukunnan alueella on useita maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaita tutkimus-, matkailu- ja virkistyskohteita. Siellä on myös kolme luonnonpuistoa (Maltio, Sompio ja Värriö) ja viisi kansallispuistoa (Oulanka, Pyhä–Luosto osittain, Riisitunturi, Syöte ja Urho Kekkosen kansallispuisto). Näiden lisäksi Korouoman rotkolaakso on valtakunnallisesti merkittävä retkeilykohde. Itä-Lapin alueella on runsaasti laajoja ja edustavia aapasoita. Kallioperän ravinteisuuden ansiosta myös lettosoita esiintyy. Vanhoja metsiä on Itä-Lapin alueella erityisen paljon, joista edustavimmat sijoittuvat muun muassa Maltion, Pyhä–Luoston, Aatsinki–Onkamon, Ellitsan, Javarustunturin ja Joutsitunturi–Koukkutunturin alueille. Itä-Lapissa on myös arvokkaita järviä, erityisesti Posion kunnan alueella. Livojärvi ja Kitka ovat suuria ja karuja järviä.

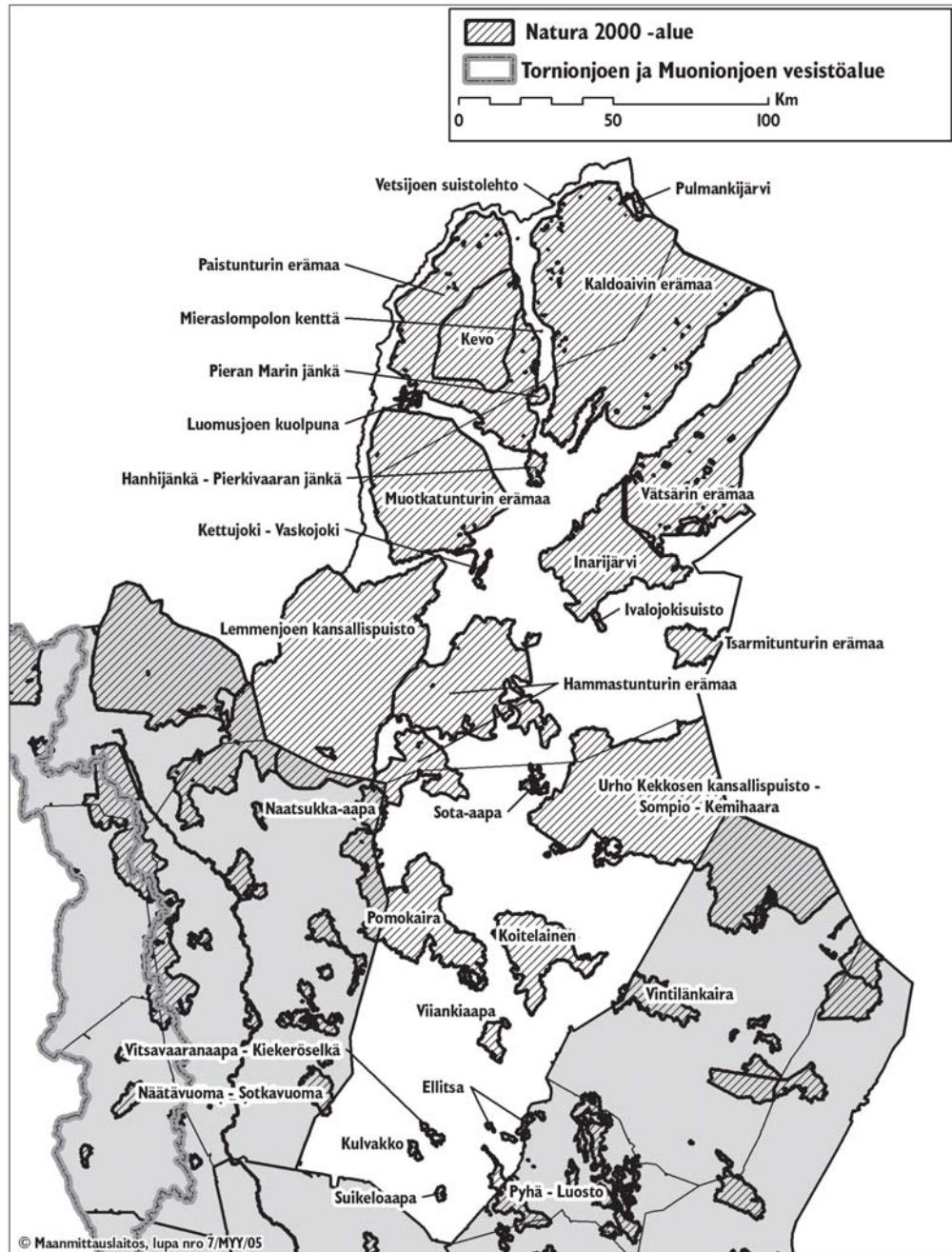
Kuva 5. Itä-Lapin seutukunnan Natura-alueet.

Kemi-Tornion seutukunnan (Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio) alueella on kohtalaisen paljon pinta-alaltaan pieniä Natura-alueita. Pinta-alallisesti hallitsevimmat Natura-luontotyytit ovat Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, aapasuot, puustoiset suot sekä boreaaliset luonnonmetsät. Kaikkein omaleimaisinta Kemi-Tornion seutukunnan alueella ovat meren ja rannikon luontotyytit. Kemi-Tornion seutukunnan Natura-alueet sijoittuvat ns. Lapin kolmion alueelle, jonka rehevä kasvillisuus johtuu kalkkipitoisesta kallioperästä. Seutukunnan Natura-alueilla on runsaasti pienialaisia lehtometsiä, lehtomaisia kankaita, tuoreita lehtoja, lehtokorpiä ja tulvalehtoja. Myös suot ovat ravinteikkaita. Seutukunnan edustavimmat ja luonnontilaisimmat aapasuot sijaitsevat Kilsiaavan–Ristiaavan ja Martimoaavan–Lumiaavan–Penikoiden alueella. Martimoaavalla esiintyy myös keidassoita, lettoja ja vanhoja metsiä. Pieniä lähteitä ja ravinteikkaita puroja esiintyy muun muassa Ketunpesävaaran lehdolla ja Veittiaavalla. Seutukunnan alueella on useita pesiville tai muuttaville linnuille tärkeitä järviä. Tunnetuin on Karunginjärvi, joka on yksi Lapin parhaita lintujärviä. Muita tärkeitä lintuvesiä ovat Hurujärvi–Iso-Mustajärvi, Kuivasjärvi ja Pajukari–Uksei–Alkunkarinlahti. Kemi-Tornion seutukunnan alueella on lisäksi kaksi luonnonpuistoa (Pisavaara osittain ja Runkaus).

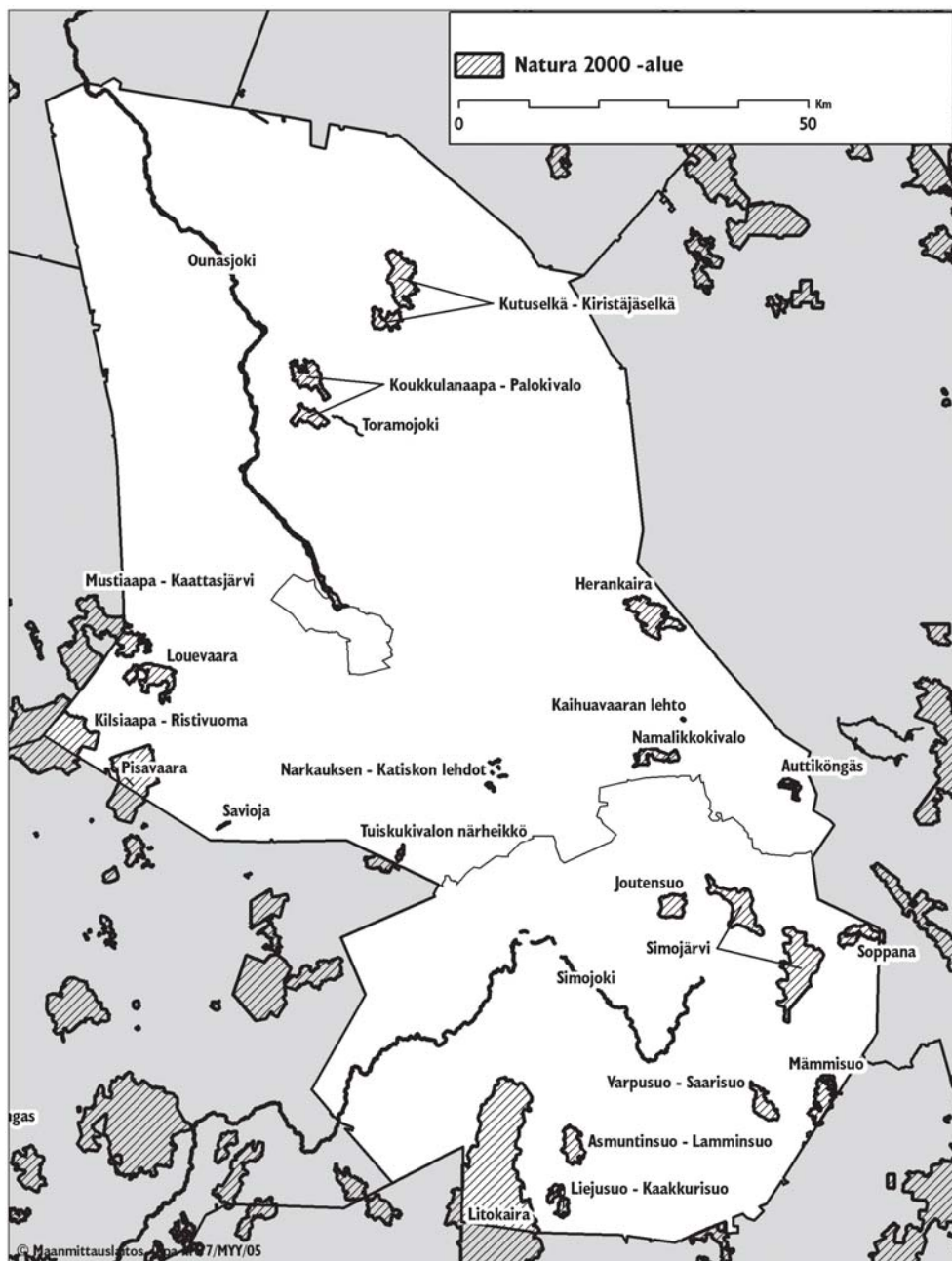
Kuva 6. Kemi-Tornion seutukunnan Natura-alueet.

Pohjois-Lapin seutukunnan (Inari, Sodankylä, Utsjoki) Natura-alueet ovat pinta-alaltaan laajoja ja luonnonoloiltaan monipuolisia. Aapasuot, tunturikankaat, borealiset luonnonmetsät ja tunturikoivikot ovat vallitsevia luontotyyppejä. Pohjois-Lapin seutukunnan alueella on useita erämaa-alueita (Hammastunturi, Kaldoaivi, Muotkatunturi, Paistunturi, Tsarmitunturi, Vätsäri), kolme kansallispuistoa (Lemmenjoki, Urho Kekkosen kansallispuisto ja Pyhä-Luosto osittain) sekä Kevon luonnonpuisto. Suomen toiseksi suurin järvi Inarijärvi on maisemallisesti oma-ileimainen karu suurjärvi. Pohjois-Lapin seutukunnan alueella on lisäksi runsaasti perinnebiotooppeja (esim. Utsjoella Kirkkotupien niitty, Luomusjoen kuolpuna, Mieraslompolon kenttä, Pappilan niitty ja Välimaan kenttä). Pohjois-Lapin seutukunnan alueella esiintyy myös palsasoita.

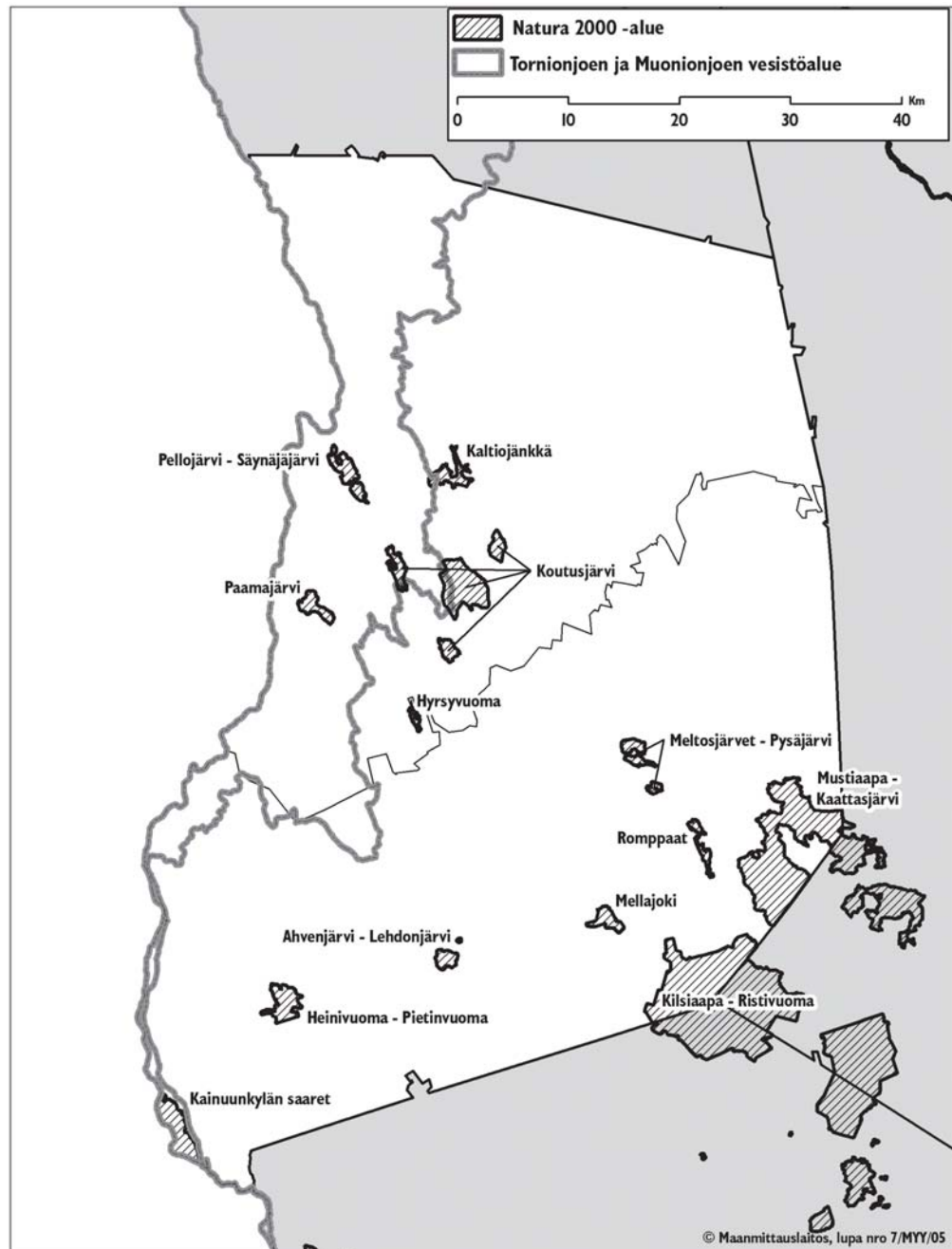
Kuva 7. Pohjois-Lapin Natura-alueet.

Rovaniemen seutukunnan (Ranua, Rovaniemen mlk, Rovaniemi) Natura-alueet ovat varsin hajallaan ja ne ovat pinta-alaltaan pieniä. Erilaiset soiset ja metsäiset luontotyypit ovat vallitsevia (noin 75 % Natura-alueiden pinta-alasta). Seutukunnan Natura-alueita hallitsevat erityisesti vanhat metsät, joista laajimmat ja edustavimmat sijaitsevat Herankairan, Joutensuon, Koukkulanaavan–Palokivalon, Kutuselän–Kirstäjänselän, Louevaaran ja Soppanan alueilla. Paikoin vanhojen metsien alueilla on ravinteikkaita lehtoja tai lehtomaisia kankaita. Seutukunnan lounaisosa on kallioperän ravinteisuuden takia erityisen rehevää, ja tämä antaa selkeän leiman alueen luontotyypeille. Esimerkiksi Saviojan varrella on reheviä korpia ja lehtoja. Aapasointa on seutukunnan alueella kohtalaisen paljon, joista erityisesti Kilsiaapa–Ristivuoma on edustava. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin alueille sijoittuva Litokaira on yksi Suomen merkittävimpiä suoalueita erämaisyytensä ja laajuutensa takia. Vesialueita on paljon. Simojärvi, Simojoki, Ounasjoki sekä Toramojoki ovat luonnonoloiltaan edustavia ja merkittäviä, ja niillä on merkitystä myös matkailu- ja virkistystarkoituksissa. Seutukunnan alueella on Pisavaaran luonnonpuisto ja Runkaus osittain.

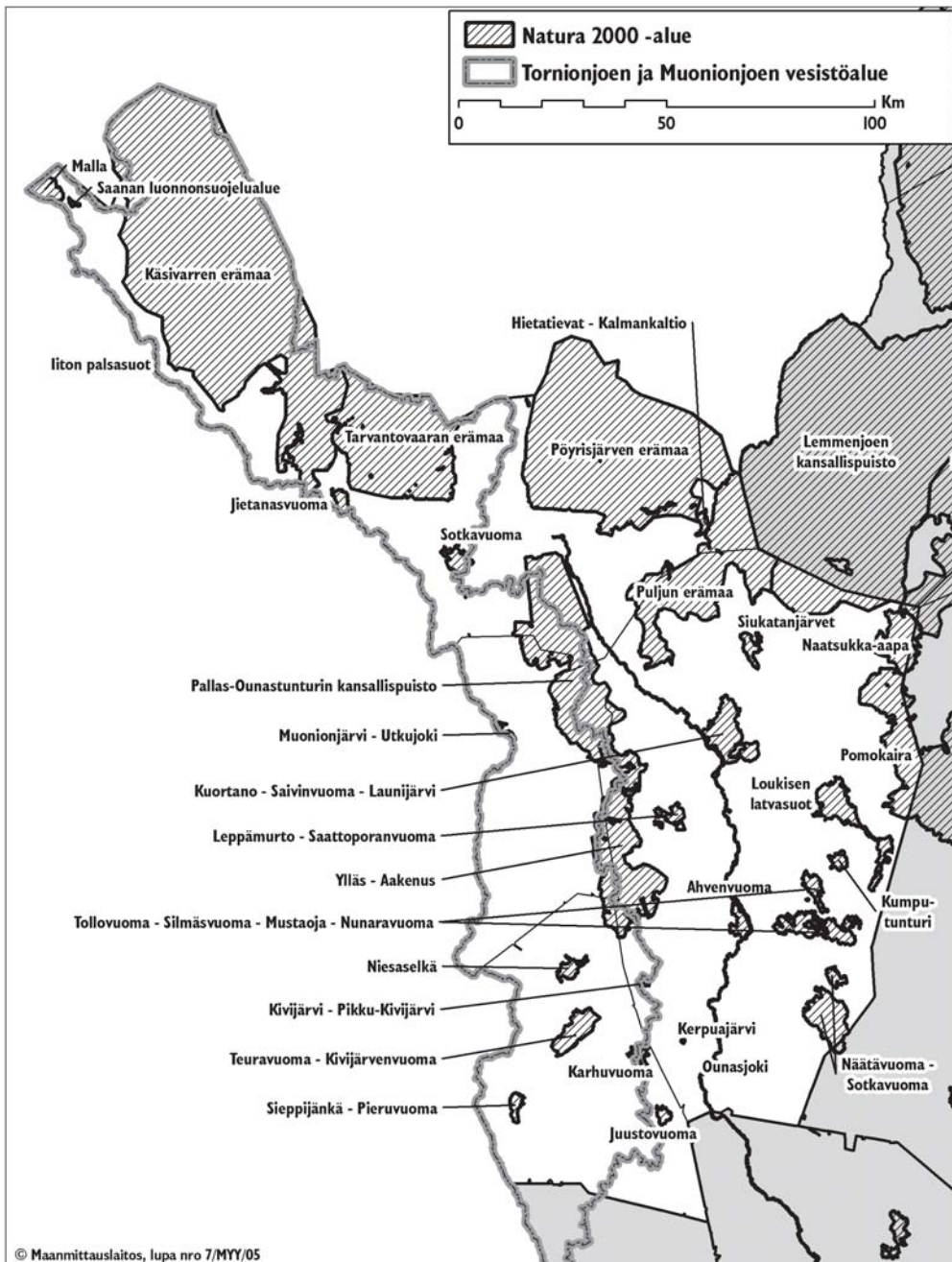
Kuva 8. Rovaniemen seutukunnan Natura-alueet.

Tornionlaakson seutukunnan (Pello, Ylitornio) Natura-alueet ovat lukumääräisesti vähäisiä ja pinta-alaltaan pieniä. Tärkeimpiä luontotyypppejä tällä alueella ovat Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, aapasuot, puustoiset suot ja boreaaliset luonnonmetsät. Seutukunnan Natura-verkoston on valittu huomattavan paljon järviä, jotka ovat lähes poikkeuksetta tärkeitä lintualueita. Tornionjoen–Muonionjoen suvantoalueella sijaitsevien Kainuunkylän saarten tulvaniityt ovat kansainvälisesti arvokas lintualue. Muita hyviä lintualueita ovat Ahvenjärvi–Lehdonjärvi sekä Meltosjärvet–Pysäjärvi. Koutusjärven sekä Romppaiden alueilla on edustavia vanhoja metsiä. Myös reheviä korpia, lettokorpia, lettorämeitä, rimpilettoja ja lettonevoja esiintyy, erityisesti Mellajoen alueella. Metsäalueet ovat osittain reheviä, mistä osoituksena ovat tuoret lehdot, kosteat lehdot ja lehtokorvet.

Kuva 9. Tornionlaakson seutukunnan Natura-alueet.

Tunturi-Lapin seutukunnan (Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio) Natura-alueet ovat laajoja ja luonnonoloiltaan monipuolisia. Seutukunnasta löytyy luontotyyppiä kaikista luontotyyppiryhmistä. Yleisimpiä ovat soiden, tuntureiden ja metsien luontotyytit. Erämaita on useita (Hammastunturi, Käsivarsi, Pulju, Pöyrisjärvi ja Tarvantovaara) ja kaksi kansallispuistoa (Lemmenjoen kansallispuisto osittain ja Pallas–Yllästunturin kansallispuisto). Kilpisjärven alueella on lisäksi Mallan luonnonpuisto ja Saanan luonnonsuojelualue. Tunturi-Lapin alue on kokonaisuutena yksi Lapin suosituimmista matkailu- ja virkistysalueista. Laajalle seutukunnalle ominaisia ovat suuret aapasuot, joista Teuravuoman–Kivijärvenvuoman kokonaisuus Kolarissa on Suomen suurin suoalue. Myös Pomokairan alueella on edustavia laajoja aapasoita. Jietanasvuoman ja Iiton palsasoiden alueella on merkittäviä ikeroutaa sisältäviä turvekumpuja eli palsoja.

Kuva 10. Tunturi-Lapin seutukunnan Natura-alueet.

3.4 Lapin Natura-alueiden nykyinen käyttö

Lähes koko Lappi on poronhoitoaluetta, joten se on tavallisin maankäyttömuoto luonnonsuojelun ohella Lapin Natura-alueilla. Poronhoitoalue ulottuu myös Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien puolelle. Myös luonnonsuojelulla perustetuilla alueilla voidaan poronhoitoa harjoittaa poronhoitolain mukaisesti. Koko poronhoitoalueella suurin sallittu poromäärä on vähän yli 200 000. Porolaidunnuksen ohella paikalliset asukkaat käyttävät alueita monipuolisesti virkistykseen eli retkeilyyn, kalastukseen, marjastukseen sekä metsästykseseen. Nämä perinteiset käyttötavat ovat osa lappilaista kulttuuria, ”lappilaisten oopperaa”, kuten tavaataan sanoa.

Suomen maakunnista matkailun aluetaloudellinen merkitys on Lapissa kaikkein suurin. Maakunnan sisälläkin sen merkitys vaihtelee ja se on suurin matkailukeskusten lähiseudulla. Luonto on matkailun tärkein vetovoimatekijä Lapissa, ja lähes kaikkien matkailukeskusten välittömässä läheisyydessä on kansallispuisto. Sellaiset kansallispuistot ja muut Natura-alueet toimivat matkailun tukialueina. Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa käy vuosittain noin 300 000 kävijää. Urho Kekkosen ja Oulangan kansallispuistoissa käy yli 150 000 kävijää ja Pyhä-Luostolakin 100 000 kävijää vuodessa.

Lapin Natura-alueilla ei metsätaloutta juurikaan harjoiteta yksittäisiä poikkeuksia ja joitakin erämaa-alueita lukuun ottamatta.

Opetus ja tutkimus hyödyntävät Natura-alueita. Helsingin yliopiston Värriön tutkimusasema tukeutuu luonnonpuistoon ja Kilpisjärven tutkimusasema tarvitsee Mallaa ja Saanaa. Turun yliopistolla on tutkimusasema Kevolla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Perämeren kalantutkimusasemalla tutkitaan mm. Simojoen luonnonlohta. Metsäntutkimuslaitoksen Kolarin ja Rovaniemen tutkimusasemat käyttävät Natura-alueita monipuolisesti. Geologian tutkimuskeskus tutkii maa- ja kallioperää kaikilla alueilla, myös suojelualueilla.

Tunnetuimmat kohteet suunnittelutyön kyselyn perusteella ovat suurimmat kansallispuistot, Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalue, Kevon luonnonpuisto, Kemihaaran suot, Hammastunturin ja Käsivarren erämaat sekä Inarijärvi.

Kaivospiirejä oli keväällä 2005 kolmen Natura-alueen sisällä, Lemmenjoen kansallispuistossa, Tornionjoen–Muonionjoen Natura-alueella sekä Ylläs–Aakenuksella. Valtauksia on noin kahdellakymmenellä Natura-alueella, mm. Lemmenjoella, Koitelaisessa, Litokairassa, Hammastunturin erämaassa ja Viiankiaavalla. Valtausvarauksia oli liki kolmellakymmenellä Natura-alueella.

Vuorovaikutuksen satoa

4.1 Viestintä ja vuorovaikutus

Taustaorganisaatiot

Yleissuunnitelmatyön viestintä tapahtui usealla tasolla. Hankkeen taustalla olivat Lapin liitto, Metsähallitus ja Lapin ympäristökeskus, joiden edustajat osallistuivat projektin työskentelyyn sekä ohjausryhmässä että päivittäisessä käytännön työssä. Taustaorganisaatioiden jäseniä pidettiin ajan tasalla sähköpostitse. Lisäksi ohjausryhmällä ja muilla työhön osallistuneilla oli säännöllinen palaverikäytäntö.

Palavereissa keskusteltiin mm. Naturen suhteesta kotimaisiin suojeleuohjelmiin sekä käytännön linjauksista ja menettelytavoista, joilla Natura 2000 -verkon käyttöä ja hallinnointia voidaan kehittää joustavaksi. Keskusteluissa pohdittiin myös avoimen viestinnän ja tiedottamisen linjakysymyksiä sekä sivuttiin taustayhteisöjen linjaeroja ja yhteisiä näkemyksiä.

Alueelliset suunnittelutyöryhmät

Ryhmät kokoontuivat yhteiseen aloitus- ja päätösseminaariin. Näiden lisäksi järjestettiin kaksi kokouskierrosta, jossa ryhmät työstivät seutukunnan Natura-alueisiin kohdistuneita tarpeita, mahdollisuuksia ja aluekohtaisia käyttöpaineita. Maa-kuntaryhmän tehtävä oli luoda seutukuntaryhmien työn perusteella yhteinen lappilainen näkemys Lapin Natura 2000 -alueiden käytön linjoista.

Kaikille työryhmille yhteinen ja yleisölle avoin Natura 2000 -koulutuspäivä järjestettiin toukokuussa. Myös teemakohtaisia suunnitteluseminaareja järjestettiin ryhmiä eniten askarruttaneista aiheista. Teemapäivillä pohdittiin luontomatkailun, metsästyksen ja kalastuksen sekä metsätalouden ja Natura-arvioinnin kysymyksiä.

Työryhmätyöskentely oli vuorovaikutteista. Hankkeessa haettiin aktiivisesti toiveita työskentelytavoista ja niihin reagoitiin työn edetessä. Esimerkiksi koulutuspäivä ja teemaseminaarit järjestettiin esitettyjen toiveiden perusteella. Ryhmille tiedotettiin postitse, sähköpostitse ja internet-sivujen avulla.

Projektin alkuosa oli tiedonkeruun vaihetta, ja siinä työryhmätyöskentelyn merkitys oli tärkeä. Kokoustyöskentelyn lisäksi ryhmien jäseniltä kysyttiin ensimmäisen kokouskierroksen yhteydessä Natura-alueiden käyttöpaineista. Kysely julkaistiin myös hankkeen verkkosivuilla. Kysely oli avoinna runsaat kaksi kuukautta ja se saavutti 160 vastaajaa. Työryhmien ensimmäisellä kokouskierroksella tehdyn nelikenttäanalyysin (Liite 3) tulokset tukevat kyselystä saatuja tuloksia.

Toisella kokouskierroksella ryhmät työstivät kertyneen informaation perusteella laadittuja aluekohtaisia yhteenvetoja. Toisen kokouskierroksen ohjelmaan kuului myös tiivis Naturaa selventävä tietopaketti, joka oli koottu ensimmäisen kierroksen herättämien kysymysten perusteella.

Viestintä

Tiedotusvälineille tiedotettiin ahkerasti hankkeen alkupuolella, kun hanketta tehtiin tunnetuksi ja paikallisia toimijoita ja asukkaita motivoitiin tuomaan esiin näkemyksiä Natura-alueiden käytöstä. Lopussa oli toinen aktiivisen tiedottamisen jakso, kun hankkeen tuloksia esiteltiin. Tuolloin asiasta tiedotettiin laajasti valtakunnallisia tiedotusvälineitä myöten.

Hankkeella on ympäristöhallinnon palvelussa internet-sivusto, jonka avulla hankkeen etenemistä oli mahdollista seurata ajantasaisesti. Internet-sivusto oli tärkeä tiedotusmuoto tilanteessa, jossa linjausten muotoilu oli vielä kesken. Sivusto säilyy projektin päättymisen jälkeen, ja se löytyy Lapin ympäristökeskuksen sivuilta polkua www.ymparisto.fi > Alueelliset ympäristökeskukset > Lappi > Luonnonsuojelu > Natura -2000 verkosto > Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi.

Tärkein kansalaisviestintään tehty panostus oli ympäristöhallinnon ympäristöopas-sarjassa julkaistu yleistajuinen opas Naturasta ja Natura-alueiden käytöstä eli Lapin Natura-opas. Kirja muotoutui seutukuntatyön ja kyselyn paljastamien tarpeiden mukaiseksi. Kirjaa painettiin 1 500 kpl ja sitä jaettiin kuntiin, tiedotusvälineille sekä seutukuntatyöhön osallistuneille organisaatioille. Opas on julkaistu myös sähköisesti.

Maakunnan ykköslehtiin Lapin Kansaan ja Pohjolan Sanomiin valmisteltiin pääkirjoitussivujen Alakerta-palstoille yhdentoista asiantuntija-artikkelin sarja. Lehtijulkaisun jälkeen artikkelit koottiin julkaisuksi, joka painettiin Lapin ympäristökeskuksen monistesarjassa ja julkaistiin myös internetissä. Lisäksi Helsingin Sanomien Vieraskynäpalstalle kirjoitettiin artikkeli kyselyn tuottamista havainnoista.

Positiivisen Natura-viestinnän tavoite onnistui, sillä hankkeessa oli varattu resursseja aktiiviseen tiedottamiseen. Ajankohtaistiedotteiden lisäksi tuotettiin taustoittavaa materiaalia Natura 2000 -verkoston historiasta, tavoitteista sekä hankkeesta ja sen kuluessa saadusta palautteesta.

Natura 2000 -ohjelma on uusi luonnonsuojelun järjestelmä, eikä konkreettisten tapausten vähyyden vuoksi selkeitä tulkintoja ole muodostunut. Lapissa alueet ovat laajoja ja luonnon virkistys- ja matkailukäyttö on kulttuurisesti erilaista kuin suuressa osassa muuta Suomea ja Eurooppaa. Natura-ohjelman soveltamiseen liittyviä tulkintaerimielisyyksiä voi nousta ohjelman sosiaalista kestävyyttä koskevasta vaatimuksesta, alueiden matkailullisen käytön mahdollisuuksista ja käytön hallinnoinnista. Linjauksia odotetaan vielä myös siitä, mitä suotuisan suojelun tason käsite Natura-arvioinnin yhteydessä merkitsee.

Tulkintojen puute ja median epäluuloisuus kohdataan sidosryhmäsuhteissa. Tiedon puutteen vuoksi jatkossakin uusien ryhmien kokoontuessa joudutaan käymään perusasiat lävitse yhä uudelleen. Epätietoisuus kulminoituu yleissuunnitelman laatimisprosessista saatujen kokemusten mukaan Naturan suhteessa kotimaisiin suojeluohjelmiin sekä Natura-arviointimenettelyn periaatteissa ja käytännössä. Perusteita on selitettävä riittävästi, jotta yhteistyö voi muodostua rakentavaksi.

Ydinviestit

Viestinnän kannalta keskeistä oli seutukuntatyön osoittama suuri tiedon tarve. Tiedon puute suojeluarvoista ja -perusteista, käyttömahdollisuuksista ja -rajotuksista sekä Natura-arvioinnin menettelytavoista ehkäisee paikallista aktiivisuutta ja luo epäluuloja. Perinteisesti on ajateltu Natura-ohjelman merkitsevän sitä, ettei alueilla saa tehdä mitään. Nykyisellään Natura nähdään jo laajalti mahdollisuutena, joka on etenkin matkailuelinkeinon kannalta voimavara ja elinkeinon edellytys. Työryhmissä korostettiin sitä, että Lapin matkailu perustuu luontokokeuksiin ja että matkailu tarvitsee luontoa.

Koulutusmateriaalia, kursseja, esitteitä ja yleistajuisesti esitettyä tietoa kai-
vattiin erityisesti suojelualueiden käytön pelisäännöistä sekä yksityisen toimijan
ja viranomaisten vastuun rajoista. Tätä tarvetta tyydyttämään julkaistiin em. La-
pin Natura-opas.

Suunnitteluryhmissä toivottiin paikallisten asukkaiden ja toimijoiden sekä
viranomaisten yhteistyömuotojen, -tapojen ja -menetelmien kehittämistä. Yksi
konkreettinen esitys Metsähallitukselle oli kuntakohtaisten neuvottelukuntien pe-
rustaminen, kuten Ylä-Lapissa on jo tehty.

Keskeisin viesti seutukunnista oli tarve turvata paikallisten oikeudet. Paikal-
liset asukkaat käyttävät Natura 2000 -alueita virkistykseen. Metsästys-, kalastus-,
marjastus- ja retkeilymahdollisuudet halutaan taata tulevaisuudessakin, mutta
Naturan pelätään tuovan uusia käyttörajoituksia. Projektin yhtenä tavoitteena oli
lieventää pelkoja asiallista ja oikeaa tietoa lisäämällä. Esimerkiksi yhtään metsäs-
tysrajoitusta ei tähän mennessä ole annettu Naturan perusteella, vaan perusteena
on ollut muu kotimainen lainsäädäntö.

Lähes koko Lappi on poronhoitoaluetta, minkä lisäksi pohjoinen osa lääniä
on erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue, Natura-alueet mukaan lukien.
Suojelualueet tukevat porotalouden harjoittamista jo olemassaolollaan, mutta
poronhoitoon liittyvän liikkumisen sekä rakenteiden pystytysmahdollisuuksien
toivottiin pysyvän ennallaan. Porotalouden tarpeet on otettava alueiden käyttöä
tarkemmin suunniteltaessa huomioon mm. siten, ettei porotalouden kannalta tär-
keille alueille ohjata häiritsevää toimintaa.

Matkailurakenteita toivottiin sinne, missä liikkuu matkailijoita. Sen sijaan
paikallisten virkistyskäyttöä varten niitä ei kaivattu. Matkailurakenteita suunni-
teltaessa pitäisi ottaa myös erityisryhmien virkistystarpeet huomioon nykyistä
paremmin.

Natura-alueiden tärkeimmiksi arvoiksi nähtiin itse luontoon liittyvät seikat.
Koskemattomuus, alkuperäisyys, luonnonrauha ja hiljaisuus koettiin tärkeiksi.
Myös linnustoa, vanhoja metsiä, suoalueita ja kasvillisuutta painotettiin. Tärkeim-
mät paikallisten asukkaiden virkistystoimintaan kuuluvat arvot liittyivät metsäs-
tykseen ja kalastukseen.

Alueiden kehittämistoiveet olivat osin ristiriitaisia. Niitä, joiden mielestä kai-
kenlaisia palvelurakenteita on nykyisellään riittävästi tai jopa liikaa, oli yhtä pal-
jon kuin niitä, jotka halusivat lisää reittejä, laavuja, tulipaikkoja tms. palveluraken-
teita. Tavallisimmin rakenteita haluttiin sinne, missä kulkijoita ja siten kulumista
on eniten. Reittien huolellinen suunnitteleminen ja eri käyttäjäryhmien huomioon
ottaminen nähtiin tärkeäksi. Kunnossapitoon, polttopuuhuoltoon ja jätehuolto-
asioihin toivottiin huomiota kiinnitettävän erityisesti matkailukäytössä olevilla
alueilla. Opasteiden määrää ja laatua toivottiin kehitettävän.

Kysyttäessä alueiden käyttöön liittyvistä ristiriidoista vastattiin suhteellisen
usein, että joko ei osaa sanoa tai ei ole havainnut ristiriitoja. Lisähuomautuksena
todettiin, että ristiriitoja voi syntyä, mikäli paikallisten oikeuksia kavennetaan.
Metsästyksen ja maastoliikenteeseen liittyvät kommentit olivat sekä puolesta
että vastaan. Tavallisimmin haluttiin rajoittaa turistien harjoittamaa metsästystä ja
turvata paikallisten oikeudet. Reittien ulkopuolella tapahtuvaa mönkijä- ja muuta
maastoliikennettä paheksuttiin etenkin Lemmenjoen kansallispuistossa ja erämaa-
alueilla. Eri muodoissa tapahtuvaa kullankaivuuta sekä tuettiin että vastustettiin.
Erämaa-alueiden metsätaloutta yksinomaan vastustettiin.

Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille kohdistuvat käyttöpaineet eivät
Lapissa nykyisellään horjuta ekologisen kestävyuden perustaa. Ohjelmaan sisäl-
tyy Natura-arvioinnin väline, jolla toiminnan vaikutuksia ja suojelutavoitteiden
toteutumista tarkastellaan rinnakkain. Lapissa Natura-alueiden käytön suurin on-
gelma ei ole käytön ja luonnonsuojelutavoitteiden yhteensovittaminen. Haasta-
vinta on eri käyttötapojen ja käyttäjäryhmien tarpeiden yhteensovittaminen.

4.2 Toimintaperiaatteet Lapin Natura-alueilla

Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projektin yhtenä tavoitteena oli muodostaa yhteinen lappilainen näkemys Lapin Natura-alueiden käytöstä. Metsästyksen ja kalastuksen teemapäivänä (Simossa 9.6.2005) keskusteltiin lappilaisista toiminnan yleisperiaatteista Natura-alueille, ja päivän antia on hyödynnetty seuraavassa. Lappilainen näkökulma painottaa tiettyjä asioita, jotka johtuvat Lapin laajoista suojelualueista ja lappilaisesta tavasta hyödyntää luontoa. Alueita on paljon ja niiden käyttöpaine on pieni.

Yleiset reunaehdot

Lapin Natura-alueet on suurimmaksi osaksi perustettu kotimaisiin suojeluohjelmiin kuuluville suojelualueille. Rajoitukset, jotka koskevat toimimista Natura-alueilla ja niiden lähistöllä, tulevat siten luonnonsuojelulaista, suojelualueiden perustamissäännöksistä sekä EU:n luonto- ja lintudirektiiveistä. Lisäksi kutakin toimintaa koskeva lainsäädäntö kuten esim. metsästyslaki tai maastoliikennelaki ja paikalliset määräykset voivat vaikuttaa alueiden käyttöön. Kohdekohtaisen suunnittelun tavoitteista ja sisällöstä kerrotaan kappaleessa 2.3. (Ks. myös kappaleet 2.1. Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja suojeluperusteet sekä 2.2. Natura 2000 -verkoston oikeusvaikutukset.).

Yleistajuisella tavalla ja perusteellisesti Naturan vaikutuksista alueiden käyttöön kerrotaan Lapin Natura-oppaassa.

Toimintaperiaatteet Lapin asukkaan näkökulmasta

Yleisperiaate on, ettei alueen sisältäminen Naturaan aiheuta lisärajoituksia yksityisen henkilön tavanomaiseen maankäyttöön. Alueiden käyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon alueen historia, kantatilojen oikeudet ja perinteiset käyttötavat.

Natura ei vaikuta jokamiehenoikeuksilla tapahtuvaan luonnon virkistyskäyttöön.

Järjestötoiminta ja järjestetyt tapahtumat (seikkailukisat, suunnistuskilpailut) soveltuvat Natura-alueille, jos ne eivät vaaranna suojeluperusteita. Järjestetty toiminta ja tapahtumien järjestäminen edellyttävät alueen haltijan lupaa.

Metsästystä ei rajoiteta Naturan vuoksi, sillä se ei yleensä merkittäväällä tavalla haittaa suojeltavien lajien ja luontotyyppeiden suojelutasoa.

Uusia suojelualueita perustettaessa turvataan metsästysmahdollisuus alueiden perustamissäännöksissä. Laajoilla valtion hallinnoimilla suojelualueilla Pohjois-Suomessa suhtaudutaan metsästyksen sallivammin kuin eteläisemmässä Suomessa.

Yksityisillä suojelualueilla metsästysoikeus jää maanomistajalle. Metsästysoikeuksia voidaan edelleen vuokrata paikallisille metsästysseuroille yhtenäisistä yksityismaista muodostetuilla suojelualueilla.

Kaadetun hirven ja karhun noutaminen moottorikelkalla tai mönkijällä on yleensä mahdollista, mutta se edellyttää alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen lupaa.

Naturasta ei aiheudu rajoitustarpeita kalastukselle ja siihen liittyvälle liikkuemiselle.

Liittyessään Euroopan unioniin Suomi neuvotteli jäsenyysneuvotteluissa poikkeuksen, jonka mukaan Suomessa esiintyvät luontodirektiivin liitteen II kalalajit eivät ole Natura 2000 -alueiden valintaperusteina eikä suojelu koske nimenomaisesti niitä. Kalastusta ja kalakantojen hoitoa voidaan pääsääntöisesti harjoittaa Natura-alueilla kalastuslainsäädännön mukaisesti.

Suojelualueille ei yleensä ohjata moottorikelkkareittejä eikä maastoliikenteeseen perustuvaa virkistyskäyttöä. Joissakin tapauksissa reitin sijoittaminen on järkevintä viedä suojelualan kautta, jolloin reittisuunnittelussa varmistetaan suojeluarvojen turvaaminen. Erityisesti Ylä-Lapissa paikallisille asukkaille voidaan myöntää maastoliikennelupia suojelualueelle soveltuvaan toimintaan liittyen.

Elinkeinotoiminta

Lapin Natura-alueilla edistetään elinkeinotoimintaa, joka perustuu paikalliseen perinteeseen, kulttuuriin ja joka tukee paikallisia yhteisöjä ja aluetaloutta. Muuta maankäyttöä ohjataan siten, että porotalouden toimintaedellytykset säilyvät. Natura-arvioinnissa punnitaan, onko suunnitteilla olevasta toiminnasta sellaisia vaikutuksia, jotka heikentävät merkittävästi Natura-alueen suojeluperusteita. Uusia liikkumis- tai toimintarajoituksia Natura-alueille ei yleensä ole tarpeen asettaa. Matkailun kannalta vetovoimaisimmille alueille rakennetaan ja ylläpidetään matkailua tukevia rakenteita. Suojelualan virkistyskäyttövyöhykkeelle pyritään osoittamaan alueita ja reittejä myös ohjelmapalveluyritysten toiminnalle. Reittejä ja muita rakenteita sijoiteltaessa otetaan huomioon herkäät lajit ja luontotyypit (esim. suuret petolinnut, dyynit tai lehdot).

5

Natura-alueiden suunnittelutarve Lapissa

5.1 Suunnitteluprosessi

Suunnittelutarve

Yleissuunnitelmassa määritellään kohdekohtaisen suunnittelun tarve ja tärkeysjärjestys jokaiselle Natura-alueelle. Osalla alueista on jo vahvistettu hoito- ja käyttösuunnitelma, jota toteutetaan ja jota päivitetään suunnitellusti. Joidenkin alueiden hoidon ja käytön ohjaamiseen riittävät nykyiset toimenpidesuunnitelmat, joita voivat olla esimerkiksi virkistyskäyttösuunnitelma tai ennallistamissuunnitelma. Yleissuunnitelman laatimistyössä keskeistä oli tunnistaa ne alueet, jotka tarvitsevat nykyistä laajempaa suunnittelua sekä määritellä näille alueille suunnitelmien toteuttamisen mahdollinen aikataulu. Suunnittelun aikataulu osoittaa priorisointijärjestystä.

Lapin Natura-alueiden suunnittelutarve kartoitettiin siten, että seutukuntaryhmissä käytiin kunkin seutukunnan alueet läpi, ja niille haettiin suunnittelutarvetta aiheuttavia maankäyttöpaineita. Alkuun tarkastelussa oli mukana erilaisia maankäyttömuotoja metsätaloudesta kaivostoiminnan valtausvarauksiin, mutta työn kuluessa painottuivat asutuksen läheisyys, virkistyskäyttö sekä matkailuelinkeinon tarpeet, jotka aiheuttavat konkreettista suunnittelutarvetta Natura-alueilla. Metsätaloudesta todettiin, että Lapissa metsätaloutta ei yleensä harjoiteta Natura-alueilla joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, joita ovat mm. maa-aineslaila perustetut alueet. Niillä erämaa-alueilla, joilla metsänhoitoa toteutetaan, metsänkäsittelytoimenpiteet suunnitellaan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä. Kaivostoiminnan ja metsätalouden suunnitteluprosessien yhteydessä otetaan Natura-alueet huomioon tarvittaessa.

Seutukuntatyöryhmissä keskusteltiin porotaloudesta eniten pohjoisissa seutukunnissa. Porotalous kuitenkin jätettiin aluekohtaisesti yksilöimättä mahdollisena suunnittelutarvetta aiheuttavana tekijänä, koska lähes koko Lappi on poronhoitoaluetta ja erityisesti poronhoitoon varatulla alueella muutoinkin porotalous ja suojelualueista vastaavat tahot ovat tiiviissä yhteydessä. Porojen ylilaidunnuksen ongelmaa ei ratkaista tällä yleissuunnitelmalla, vaan se vaatii muita ratkaisuja. Porotalouden vaikutus asettaa omat haasteensa muun muassa alueiden monimuotoisuuden seurannalle, mutta sekin asia hoidetaan muuta kautta kuin yleissuunnitelmassa.

Saamelaiden asema maanhallinnassa on vielä selkiintymätön, ja parhaillaan siihen haetaan valtakunnan tasolla erilaisia ratkaisuja. Yleissuunnitelmassa haetaan kohdekohtaisen suunnittelun tarvetta, joten tässä yhteydessä ei oteta kantaa maan hallintakysymyksiin. Saamelaiden kotiseutualueella Natura-alueista vastaava Metsähallituksen luontopalvelut on alueiden suunnittelua koskevissa kysymyksissä yhteydessä saamelaiskäräjiin sekä paikallisiin paliskuntiin. Natura-alueista on todettu, että ne turvaavat luontaiselinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä. Lisäksi erämaalain mukaiset erämaa-alueet tukevat luontaiselinkeinojen harjoittamista.

Asutuksen ja matkailukeskusten läheisyys nousivat keskeisiksi aluekohtaista suunnittelua aiheuttaviksi maankäyttömuodoiksi. Asutuksen lähellä sijaitsevat Natura-alueet toimivat usein lähivirkistysalueina, joista suosituimmille tarvitaan rakenteita. Matkailukeskusten läheisyys aiheuttaa kysyntää palvelurakenteille sekä painetta alueen vyöhykkeistämiseen eri maankäyttömuotojen yhteensovittamiseksi.

Asutuksen sekä matkailu- ja virkistyskäytön aiheuttaman suunnittelutarpeen tunnistamisessa luotettiin seutukuntien paikallistuntemukseen sekä maakunta- ja seutukaavojen tarkasteluun. Matkailu- ja virkistyskäytön paineita tunnistettaessa tarkasteltiin kaavojen matkailun vetovoima-alueita, ulkoilureittejä sekä moottorikelkkailureittejä. Suunnittelutarve virkistys- ja matkailun tarpeiden vuoksi ei merkitse yksinomaan sitä, että alueiden käyttöä pyrittäisiin vain lisäämään. Eri maankäyttömuotojen yhteensovittaminen vaatii toisinaan tiukkaakin toimintojen ohjaamista eri vyöhykkeille, jotta mm. häiriölle herkat lajit tai porotalouden tarpeet voidaan ottaa huomioon. Yksityiskohtainen maankäyttömuotojen yhteensovittaminen tehdään aluekohtaisessa suunnittelussa.

Yleissuunnitelmaa varten käytiin läpi myös oikeusvaikutteiset yleiskaavat. Useimmiten Natura-alue on kaavoissa otettu huomioon rajauksina ja kaavamääräyksinä (esimerkiksi merialueen oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan Kemissä on otettu kaavamääräys, joka koskee Natura-alueita). Tavallisesti yleiskaavan sijoittuminen Natura-alueelle tai sen läheisyyteen kuvastaa Natura-alueelle kohdistuvia virkistys- ja matkailukäytön paineita, esimerkkeinä Simojokivarren tai Tornionjokivarren kaavat tai Saariselän yleiskaava.

Natura-alueille tai niiden läheisyyteen on vireillä jonkin verran tiehankkeita. Maantietä 9695 parannetaan Kiilopäällä UK-puiston läheisyydessä ja Vetsijoen suistolehdon kohdalle maantiellä 970 on valmis tiesuunnitelma. Raattama–Pallasjärvi 957-tien parantaminen Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa on aloitettu.

Tieyhteys Hammastunturin erämaan kautta Kutturasta Pokka–Inari -tielle on ollut pitkään esillä. Kevitsan kaivosta palveleva tieyhteys menisi joidenkin kaavailujen mukaan Pomokairan aluetta sivuten. Lokka–Mäntypää -tielinjauksella on erilaisia vaihtoehtoja, joista kullakin olisi vaikutuksia Natura-alueeseen. Myös Nunnanen–Lisma -hankkeen eri linjausvaihtoehdot sijaitsevat Puljun erämaa-alueen ja Lemmenjoen kansallispuiston vaikutusalueilla.

Tiepiirin hallinnassa on useita kymmeniä kilometrejä polkuja Natura-alueiden sisällä. Polkujen osalta on käynnissä neuvottelut niiden siirtymisestä Metsähallituksen hallintaan.

Yleisökäyttöluokitus

Tulevaisuuden kävijämääriä ja palvelurakenteita voidaan arvioida Metsähallituksen käyttämän alueiden yleisökäyttöluokan avulla. Yleisökäyttöluokan nostaminen merkitsee lisää rakenteita ja kävijöitä, mikä edellyttää hoito- ja käyttösuunnitelmaa tai erilaisia toimenpidesuunnitelmia, joita ovat esimerkiksi virkistyskäyttö- tai luontomatkailusuunnitelmat.

Metsähallitus on luokitellut pääosan hallinnoimistaan alueista niiden palveluvarustuksen, opastuksen ja kävijämäärien perusteella. Yksittäisen alueen sisällä voi olla useita eri yleisökäyttöluokkaan kuuluvia osa-alueita.

1. Luokka

- Runsas ja monipuolinen luontomatkailun ja virkistyskäytön palveluvarustus
- Monipuoliset virkistysmahdollisuudet eri vuodenaikoina
- Hyvät majoittumismahdollisuudet alueella tai sen ympäristössä
- Matkailupalveluja alueella tai sen ympäristössä
- Järjestettyä luonto-opastusta ja -opetusta
- Aluetta palveleva luontokeskus
- Aluekohtaiset esitteet, maasto-opasteet, verkkosivut eri kielillä
- Matkailun valtakunnallinen vetovoimakohta
- Alueen käyntimäärä vähintään 50 000 käyntiä/vuosi tai alueen kävijöiden kokonaisviipymä vähintään 25 000 vrk/vuosi

2. Luokka

- Runsas ja monipuolinen luontomatkailun ja virkistyskäytön palveluvarustus
- Kävijöitä palvelevia matkailupalveluja alueella tai sen lähiympäristössä
- Opastushenkilöstöä sesonkiaikoina
- Alue-esitteet, maasto-opasteet ja verkkosivut eri kielillä
- Luontotalo tai miehitetty luontotupa
- Valtakunnallinen tai maakunnallinen kohde
- Alueen käyntimäärä vähintään 10 000 käyntiä/vuosi tai kävijöiden kokonaisviipymä vähintään 5 000 vrk/vuosi

3. Luokka

- Kohtalainen tai monipuolinen palveluvarustus
- Voi olla opastusaineistoa
- Voi olla opastuspaikka tai pieni miehitettömän luontotupa
- Voi olla Metsähallituksen omaa opastushenkilöstöä tai yrittäjät tuottavat palvelut
- Oltava pääsääntöisesti alue-esite ja omat www-sivut
- Maakunnallinen kohde
- Alueen käyntimäärä vähintään 3 000 käyntiä/vuosi tai kävijöiden kokonaisviipymä 1 500 vrk/vuosi

4. Luokka

- Vähän rakennettua ja ylläpidettyä palveluvarustusta, esim. yksittäinen polku ja opastustaulu tai laajalla alueella muutamia autiotupia tai vastaavia
- Ei asiakaspalvelua eikä opastusta
- Voi olla yksittäisiä palveluja
- Ei käyntimäärätavoitteita
- Maakunnallinen tai paikallinen kohde

5. Luokka

- Alueita, joilla ei ole mainittavasti yleisökäyttöä tai joille ei ohjata yleisökäyttöä
- Ei lainkaan Metsähallituksen tuottamia yleisöpalveluja
- Ei anneta lupaa rakentaa reittejä tai muita yleisöpalveluja tai lupa vain hyvin rajoitetuille muiden tuottamille palveluille

6. Luokka

- Yleisöltä suljettuja alueita, poikkeuksena paikallisten mahdolliset erityisoikeudet
- Ei palveluvarustusta

Seutukuntien työryhmät tarkastelivat kohteittain nykyisen yleisökäyttöluokan ja tekivät ehdotuksen yleisökäytön tavoitetilasta vuonna 2015. Virkistyskäyttöluokan nosto tulkittiin suunnittelutarvetta aiheuttavaksi.

Ennallistamis- ja hoitotarpeet

Kohdekohtaiset hoito- ja ennallistamistarpeet käytiin läpi Metsähallituksen ja Lapin ympäristökeskuksen asiantuntijoiden kanssa. Niityt vaativat yleensä säännöllistä niittoa ja raivausta pysyäkseen niille tyypilliseen tapaan avoimina. Osalle perinnebiotoopeista on jo tehty erilaisia hoitotoimenpiteitä.

Ennallistettavista metsistä ja soista yleissuunnitelmaan on otettu mukaan keskeisimmät kohteet. Osalle on jo tehty toimenpiteitä, osa on vasta suunnitteluasteella. Vesistöjen, rantojen ja lintuvesien kohteista suuri osa on tärkeitä lintuvesiä, joiden kunnostus ja hoito on suurimmalla osalla alueista vasta suunnitteilla. Kuutta kohdetta on jo kunnostettu ja yhdeksälle kohteelle rakennettu palveluvarustusta eli lähinnä lintutorneja ja pitkoksia. Lapin lintuvesien suojelun, hoidon ja käytön järjestämistä tarkastellut lintuvesityöryhmä on saanut työnsä päätökseen kesällä 2005. Palojatkumoalueet ovat Metsähallituksen laatiman palojatkumoalueiden polton yleissuunnitelman kohteita.

Lajiston aiheuttamasta suunnittelutarpeesta todettiin Metsähallituksen ja ympäristökeskuksen neuvotteluissa, että Lapissa suunnittelutarve syntyy alueiden käytöstä, ei niinkään lajeista. Lajiston runsaus tai vaateliaisuus aiheuttaa lisähaastetta alueiden suunnittelulle. Lajikohtaisia suojelusuunnitelmia on jo jonkin verran. Erityisesti suojeltavan ja Lapin vastuulajin jokihelmisimpukan lajikohtaiset suojelusuunnitelmat ovat niin valmiita, ettei yleissuunnitelmatyössä ole tarpeen tehdä kohdekohtaisia suunnittelutarveharkintaa lajin osalta.

Esityksiä

Projektin aikana nousi eri tilanteissa esiin useita sellaisia ehdotuksia alueiden käyttöön liittyen, jotka suoranaisesti eivät kuulu yleissuunnittelun piiriin. Kohdekohtaiset kommentit ja kehitysehdotukset on koottu yhteen ja toimitettu Metsähallitukselle jatkokäsittelyä varten. Muita merkittäviä ehdotuksia olivat mm. Maltion luonnonpuiston avaaminen yleisölle sekä Metsähallitukselle esitetty kuntakohtaisten neuvottelukuntien perustaminen myös muualle kuin Ylä-Lappiin. Suojeluohjelman, suojelualueen ja Naturan rajaukset eivät aina ole yhteneviä. Suunnitteluprosessin kuluessa toivottiin projektin vievän viestiä hallinnon suuntaan, jotta rajausongelmaan tartuttaisiin. Lisäksi ongelmia on aiheuttanut karttateknisistä syistä Tornionjoen–Muonionjoen Natura-alueen karttamerkintä, joka ei vastaa suojeluperustetta eli pelkkää vesialuetta. Karttamerkintä aiheuttaa väärinkäsityksiä Natura-verkoston vaikutuksista alueella.

Suunnitelmien toteuttaminen

Etenkin Lapin eteläosassa on joukko pieniä kohteita, jotka kannattaa suunnitella yhdessä, milloin ne muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden. Yhteissuunnittelu säästää resursseja, mutta mahdollistaa paikallisille paremmat osallistumismahdollisuudet suunnitteluun, kuin jos alueet inventoitaisiin ja suunniteltaisiin yksittäin. Pienten alueiden yhteissuunnitelmaan kootaan alueiden inventointitiedot, selvitetään nykyiset käyttömuodot alueilla ja lähialueilla, mikäli toiminta vaikuttaa Natura-alueille. Lisäksi kartoitetaan alueiden tulevaisuuden käyttömuodot ja vaadittavat rakenteet. Työn tuloksista voidaan informoida kokonaisuutena kuntatasolla.

Yleissuunnitelma on laadittu kymmeneksi vuodeksi (2006–2015). Siinä esitetään suunnittelun painopistealueet ja se toimii ohjenuorana aluekohtaisia suunnitelmia laadittaessa. Mikäli jollekin alueelle ilmenee yleissuunnitelman linjauksesta poikkeava suunnittelutarve joko toimenpidesuunnitelmalle tai hoito- ja käyttösuunnitelmalle, voidaan suunnittelu toteuttaa. Yleissuunnitelma on arvio tar-

kastelujakson suunnittelutarpeesta, todelliset tarpeet ratkaisevat suunnittelun toteutumisen. Myös suunnitteluun saatavat resurssit, kuten esimerkiksi joissakin tapauksissa projektirahoitus, ratkaisevat käytännön toteuttamisjärjestyksen.

Aluekohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan aktiivisesti tiedottaen ja osallistaen. Suunnitelmaa vaille jäävien alueiden luontotyypikartoitusten ja muiden inventointien tuloksista kerrotaan paikallisesti.

5.2 Itä-Lappi

Itä-Lapin seutukunnan Natura-alueista lakisääteisen hoito- ja käyttösuunnitelman piirissä ovat kansallispuistot ja erämaa-alueet. Pyhä-Luoston kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on valmisteluvaiheessa, joten sen päivityskään ei osu suunnitelmakaudelle. Urho Kekkosen ja Lemmenjoen kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat päivitetään tulevina vuosina. Tuusulan erämaan hoito- ja käyttösuunnitelma on vielä laatimatta. Hoito- ja käyttösuunnitelma tarvitaan lisäksi laajoille alueille, joille kohdistuu monenlaisia käyttöpaineita. Tällaisia alueita ovat matkailun kehittämisvyöhykkeillä sijaitsevat Aatsinki–Onkamon ja Vintilänkairan Natura-alueet. Kemihaaran suot on laaja kokonaisuus, jossa suojelun tavoitteita toteutetaan monin keinoin. Kuoskunjärvi puolestaan on lintuvesikohde.

Itä-Lapissa on parikymmentä pienimuotoisempaa toimenpidesuunnittelua tarvitsevaa Natura-aluetta. Riisitunturin kansallispuiston lakisääteinen hoito- ja käyttösuunnitelma on valmisteilla. Yhdessä sen kanssa on luontevaa tehdä läheisten Livojärven ja Kitkan vesistöalueiden virkistyskäytön ohjaamiseksi tarvittava suunnitelma. Mustarinnantunturille on sen perustamissäädösten mukaan tehtävä hoito- ja käyttösuunnitelma, mutta yleissuunnitelmatyön kuluessa on käynyt ilmi, että alueelle riittää pienempi suunnitelma. Soppanan alue Simojärven ja Korouoman välissä sijoittuu myös Metsähallituksen virkistys- ja luontomatkailun painopistealueelle, joten virkistyskäyttösuunnitelma on tarpeen. Ennallistamisen tai muun luonnonhoidon suunnittelua tarvitsevat muun muassa Suksenpaistama–Miehkävaara, Akanvaaran–Kalkkivaaran lehdot ja Serrijoki–Kätkävuoma.

Pienet ja pienehköt, syrjässä rakenteita vaativista maankäyttöpaineista sijaitsevat alueet eivät näillä näkymin tarvitse kiireellistä hoidon ja käytön ohjausta. Näitä alueita ovat mm. Ainijärven lehdot, Ellitsa ja Törmäoja.

Luonnonpuistoista Värriö tarvitsee tutkimustoiminnan suunnittelua. Maltion luonnonpuistoon ei tuoda rakenteita eikä sinne ohjata muuta kuin paikallisille sallittua käyttöä, joten se ei tarvitse tässä vaiheessa suunnittelua. Itä-Lapin seutukunnan Natura-alueiden tämänhetkinen suunnittelu- ja hoitotilanne ja suunnittelutarve on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Itä-Lapin seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilötyövuorokaudet. Yleisökäyttöluokitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohteet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeät alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Itä-Lappi	Vastuutaho	Suunnittelulame syyskuu 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma K = luontotyypikkartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty Maankäyttöpaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö Pb = perinnebiotoopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Palojatkumoalueet	Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitella 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelman toteutusjankkohta			
Aatsinki-Onkamo	MH	LUMO-yleissuunnitelma aloitetaan 2005, ENN 2003, HS 2003 (pienialaisia)	K, H, E	A, M, V	Pb, M, S, P	3	2	HKS	2006–2010
Ainijärven lehdot	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Akanvaaran- Kalkkivaaran lehdot	LAP, MH					5	5	Lehtojen HS, ENN	2010–2015
Ellitsa	MH			V	S	5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Haikara-aapa- Vitsikko-aapa	MH				P	5	5	TPS	2010–2015
Javarustunturi	MH, LAP					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Jouts- Koukkutunturi	MH		K	V		5	4	TPS	2006–2010
Joutsenaapa- Kaita-aapa	MH	HKS vahvistettavana, HS 2003 (tulvaniitty)	H	A, M, V	Pb	5	3,4	suunnitelma valmis	
Kellovuotso- Kaarrerämiä- Hukka-aapa	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kemihaaran suot	LAP, MH		K	A, M, V	Pb	5	3,2	HKS	2006–2010
Kitka	LAP, MH			A, V	M	4	3,4	TPS (yhdessä Livojärven & Riisitunturin kanssa)	2015–2015
Korouoma- Jäniskaira	MH	HKS vahvistettavana, useita perinnebiotooppien HS	H	M, V	Pb, M	3,5	3,2	suunnitelma valmis	
Kuoskunjärvi	LAP			A, V	V	5	4	HKS (lintuvesi)	2010–2015
Livojärvi	MH, LAP			A, V	M, S	4,5	4	TPS (yhdessä Kitkan & Riisitunturin kanssa)	2010–2015
Luiron suot	MH, LAP	HKS vahvistettavana, ENN 2003 (metsänpoltto)		A, M, V		4,5	2,3,4	suunnitelma valmis	
Maltio	MH		K			6	6	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Mustarinnantunturi	MH			M, V	M, P	4,5	4	Lehtojen HS	2010–2015
Ottavaara	MH			V		5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Oulangan kansallispuisto	MH	HKS 2003		A, M, V	P	1	1	HKS:n päivitys	päivitys v. 2013 mennessä
Peurahaara	MH				P	5	5	TPS (yhdessä Tuntsan kanssa)	2006–2010
Peuratunturi	MH		K	V	P	5	4	TPS	2010–2015

Pyhätunturi, Pyhä-Luosto, Luosto (Pyhä-Luoston kansallispuisto)	MH	HKS 1986, Pyhätunturin HKS:n ja Luoston HKS:n yhteen kirjoittaminen	K	A, M, V	S, P	2	1	suunnitelma valmisteilla	
Pää-Älly	MH		K	V		5	5	TPS	2010–2015
Raateaapa	MH, LAP		K			5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Riisitunturin kansallispuisto	MH	HKS valmisteltavana		A, M, V	P	3,5	1–2	suunnitelma valmisteilla	
Serrijoki-Kätkävuoma	MH, LAP		K		S	5	5	Lehtojen HS	2010–2015
Sieriäisten harjulammet	MH, LAP	HS (perinnebiotoopit) valmisteilla	K, H	A, M, V	Pb, S	5	3,4	HS	2006–2010
Siikajoki-Juujoki	LAP	Luonnonhoitotyö 2004		V		5	5	suunnitelma valmis	
Soppana	MH			M, V	Pb, M	4	4	TPS (virkistyskäyttö)	2006–2010
Suksenpaistama- Miehinkävaara	MH	HS 2003 (suoniityt, 2 kpl, pienialaisia)	H	V	Pb, P	5	4	ENN	2010–2015
Syöte	MH	HKS 2002, 2004		M, V	M, S, P	2,4	1	HKS:n päivitys	päivitys v. 2012–2014 mennessä
Termusaapa	MH, LAP		K, H	A	Pb, S	5	4	TPS	2010–2015
Tuntsan erämaa	MH			M, V	M	4	4,3	HKS	2006–2010
Tynnyriaapa	MH, LAP		K		M,S	5	5	ENN (suot & metsät)	2010–2015
Törmäoja	MH			V		5	4	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Urho Kekkonen kansallispuisto- Sompio-Kemihaara	MH	HKS 2001	K, H	A, M, V	Pb, M, P	1,3,4,5,6	1,2,3,4, 5,6	HKS:n päivitys, TPS	päivitys v. 2011 mennessä
Vintilänkaira	MH		E	M, V	M, P	5	4–5	HS (metsät), HKS	HS 2006–2010, HKS 2010–2015
Värriö	MH					6	6	TPS (tutkimuskäyttöä)	2010–2015
Yli-Nuortti	MH			M, V		5	4	TPS	2010–2015

5.3 Kemi-Tornio

Taulukossa 3 esitetään Kemi-Tornio seutukunnan Natura-alueiden hoidon ja käytön nykytila ja suunnittelutarve sekä suunnittelutarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

Perämeren kansallispuistoon on aloitettu lakisääteisen hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen vuonna 2005 ja samassa yhteydessä tehdään suunnitelma Perämeren saarille. Monipuolisessa käytössä olevien Pajukari-Uksei-Alkukarinlahden, Karunginjärven ja Hurujärvi-Iso Mustajärven lintuvesikohteiden lisäksi hoito- ja käyttösuunnitelma on tarpeen laajalle ja yhä vilkkaamman kävijäjoukon kohteena olevalle Martimoaavalle. Vesistöalueista useamman seutukunnan alueelle ulottuva Tornionjoki-Muonionjoki vaatii laajan hoito- ja käyttösuunnitelman. Eri käyttömuotojen yhteensovittamisen lisäksi tärkeää on viestittää Naturan vaikutuksista alueelle.

Pienimuotoisemman suunnitelman tarvitsee parikymmentä aluetta. Kemi-Tornion seutukunnan länsiosassa Tornion kaupungissa Karsilonmaa, Rakanjänkkä, Kusiaisjärvi-Palojärvi-Alkumaa-Isokumpun järvi, Sattavuoma, Vaaranjärvi-

Rovajänkkä sekä Vinsanmaan letot muodostavat pienten soidensuojelualueiden kokonaisuuden, joka kannattaa suunnitella yhtenä kokonaisuutena. Samankaltaisista alueista Runtelin lehto on erillinen lehtokohde ja muut ovat lintuvesikohteita.

Kätkävaaran lehto ja Pyhäportin lehto Tervolassa sijaitsevat eri puolilla Kemijokea, mutta yhteistä niille on jatkuvasti kasvavat kävijämäärät, jotka vaativat ohjausta, opastusta ja rakenteita. Siksi ne kannattaa suunnitella yhdessä. Kilsiaapa-Ristivuomaa käsitellään Rovaniemen ja Tornionlaakson seutukuntien yhteydessä tarkemmin.

Pisavaaran luonnonpuisto tarvitsee tutkimussuunnitelman, kun taas Runkauksen luonnonpuisto ei tarvitse suunnittelua. Kemi-Tornion seutukunnassa on kymmenen Natura-aluetta, joilla ei ole välitöntä suunnittelutarvetta. Ne ovat pieniä kooltaan eikä niille ole merkittäviä virkistyskäytön paineita.

Taulukko 3. Kemi-Tornion seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilötöyökkäudet. Yleisökäyttölukitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohteet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeät alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Kemi-Tornio	Vastuutaho	Suunnittelutilanne syyskuu 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma	K = luontotyyppikartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty	Maankäyttöpaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö	Pb = perinnebiotoopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Palojatkumoalueet	Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitetila 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelman toteutusajankohta
Auringonkorpi	MH, LAP	ENN 2000, täydennys-ENN 2003	K, E		M	5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Hurujärvi-Iso Mustajärvi	LAP			A, V	V	5	5	HKS (lintuvesi)	2006-2010
Iso Saarisuo-Hoikkasuo-Musta-aapa	LAP	ENN 2000	E	V		5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kallinkangas	MH, LAP		K	A, V		5	5	TPS	2010-2015
Kaltiojängän lehto	MH, LAP					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonräme	MH, LAP	HKS 2004, ENN 2000, täydennys-ENN 2004	K, E	V	M	5	5	suunnitelma valmis	
Karsilonmaa	MH			V		5	5	TPS	2010-2015
Karunginjärvi	LAP			A, V	V	5	3	HKS (lintuvesi)	2006-2010
Ketunpesävaaran lehto	LAP	ENN 2003			S	5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kilsiaapa-Ristivuoma	MH	ENN 2000	K, E	V	Pb, M, P	5	5	HKS	2010-2015
Kirvesaapa	MH, LAP	ENN 2000	K, E	V	S	5	5	TPS	2010-2015
Kivimaan lehdot	LAP					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kuivasjärvi	LAP, MH			V	V	5	5	TPS (lintuvesi)	2010-2015
Kusiaiskorpi, Palo-Isokummunjänkä, Alkumaa	MH, LAP	ENN 2000	K, E		S	5	5	TPS	2010-2015
Kätkävaaran lehto	LAP	HS 2002 tikankontti				5	5	Lehtojen HS	2010-2015
Käärmeaapa	MH, LAP					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	

Martimoaapa–Lumiaapa–Penikat	MH	polttosuunnitelma 2003, metsien ennallistamis-suunnitelma 2004	K, E	M, V	M, P	3	3	HKS	2006–2010
Musta-aapa	MH, LAP	ENN 2000	K, E			5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Nikkilänaapa	MH, LAP			A		5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Pajukari–Uksei–Alkunkarinlahti	LAP, MH	KS 1998		A, M, V	V	4	4	HKS (lintuvesi)	2010–2015
Perämeren kansallispuisto	MH	HKS aloitettu 2005		M, V	M	2	2	HKS	2005–2007
Perämeren saaret	LAP, MH	HKS valmisteilla, polttosuunnitelma 2003, metsien ennallistamis-suunnitelma 2004		M, V	Pb, M	4	4	HKS	2005–2007
Pisavaara	MH					6	6	TPS (tutkimuskäyttöä)	2010–2015
Pyhäportin lehto	LAP, MH					5	5	Lehtojen HS	2006–2010
Rakanjänkkä	MH, LAP					5	5	TPS	2010–2015
Rimpijärvi–Uusijärvi	MH		K	V		?	4	HS	2010–2015
Runkaus	MH		K			6	6	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Runtelin lehto	LAP, MH		K	V		5	5	Lehtojen HS	2010–2015
Saariaapa–Hattuselkä	MH		K			5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Sattavuoma	MH		K	A, V	S	5	5	TPS	2010–2015
Simojoki	LAP, MH	Life-hanke (2002–2007), yleisen tason hoitosuunnitelma 2001		A, M, V		3	2–3	suunnitelma valmis	
Suuripään alue	MH, LAP	ENN (suot) 2000, täydennys-ENN (suot) 2003, ENN (metsät) 2003	K, E	V	M, S	5	4	TPS	2010–2015
Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalue	LAP, MH	Tornionjoen–Muonionjoen monikäytön kehittäminen, yleissuunnitelma 2002		A, M, V		1,2,3,4	1, 2,3, 4,5	HKS	2006–2010
Tornivaaran lehto	MH			V		5	5	Lehtojen HS	2010–2015
Tuiskukivalon närheikkö	MH		K		M	5	5	TPS	2010–2015
Vaarajänkkä–Rovajänkkä	MH		K			5	5	TPS	2010–2015
Veittiaapa	MH	ENN 2000, täydennys-ENN 2003	K, E	V	M, S	5	5	ENN, TPS	2010–2015
Vinsanmaan letot	MH			V		5	5	Lettojen HS	2010–2015

5.4 Pohjois-Lappi

Pohjois-Lapin seutukunnan Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnittelun nykytilanne, suunnittelutarve sekä suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä esitetään taulukossa 4.

Erämaa-alueille ja kansallispuistoille hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisesta määrätään erämaalaissa ja luonnonsuojelulaissa. Hammastunturin ja Kemihaaran erämaiden hoito- ja käyttösuunnitelmien päivitys on lähivuosien asia. Muotkatunturi sekä Paistunturin ja Tsarmitunturin erämaat vielä odottavat hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman tasoista suunnittelua tarvitsevat ne seutukunnan laajat ja monipuolisissa käytössä olevat alueet, joille on merkittäviä matkailun tai virkistyskäytön paineita. Näitä alueita ovat mm. Inarijärvi, Pomokaira, Koi-telainen ja Vintilänkaira. Lintuvesikohteista Kettujoki–Vaskojoki ja Kulvakkko tarvitsevat suunnittelua.

Pohjois-Lapin alueella on useita hoito- ja käyttösuunnitelmia joko valmisteilla tai vahvistettavana eikä niiden päivitys ole lähivuosien asia. Pohjois-Lapissa on vain vähän sellaisia pieniä ja syrjäisiä kohteita, jotka eivät tällä hetkellä tarvitse erityisempää suunnittelua. Tällaisia alueita ovat mm. Naatsukka-aapa, Suikeloaapa ja Vitsavaaranaapa–Kiekeröselkä.

Taulukko 4. Pohjois-Lapin seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilötyökuukaudet. Yleisökäyttöluokitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohteet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeät alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Pohjois-Lappi	Vastuutaho	Suunnittelutilanne syysy 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma K = luontotyypikartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty Maankäyttöpaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö Pb = perinnebiotoopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Paloajatkuoalueet	Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitetila 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelman toteutusajankohta			
Ellitsa	MH		5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta				
Hammastunturin erämaa	MH	HKS 1996	K, H	A, M, V	Pb, M, P	1,2,4,5	2,3,4,5	HKS:n päivitys	2006–2010
Hanhijänkä–Pierkivaaran jänkä	MH			V		3,5	3,5	TPS	2010–2015
Inarijärvi	MH	Retkeilyalueelle laaditaan HKS vuosina 2006–2009	K	A, M, V		1,2,4	1,2,5	HKS	2006–2009
Ivalojoensuu	LAP, MH	VKS 2002		A, M, V		2	1, 2	suunnitelma valmis	
Kaldoaivin erämaa	MH	HKS valmisteilla	K	M, V	M (ennallistettavia tunturikoivikoita)	2,3,4,5	3	suunnitelma valmisteilla	
Kettujoki–Vaskojoki	MH, LAP			A, M, V	V	2,4,5	2,4,5	HKS (lintuvesi)	2010–2015

Kevo	MH	HKS 1991	K, H	M, V	Pb	2,5,6	2,3,6	HKS	2007
Kirkkotupien niitty	LAP	HS 2002		A, M, V	Pb	2	2	suunnitelma valmis	
Koitelainen	MH			V	Pb, M	4	4,3	HKS	2010–2015
Kulvakko	MH, LAP				V	5	5	HKS (sis. lintuvedet)	2010–2015
Lemmenjoen kansallispuisto	MH	HKS valmisteilla	K, H	A, M, V	Pb, M	2,4,6	2,3,4,6	HKS	2006
Luomusjoen kuolpuna	MH	Luomusjärven erillisuunnitelma		M, V		4	4	suunnitelma valmis	
Mieraslompolon kenttä	LAP	HS 2002		A	Pb	5	5	suunnitelma valmis	
Muokatunturin erämaa	MH		K	A, M, V		2,4,5	2,4,5	HKS	2006–2008
Naatsukka-aapa	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Näätävuoma–Sotkavuoma	MH, LAP	HKS vahvistettavana, suoniittyjen HS (2 kpl)	K, H	M, V	Pb, M	5	4–5	suunnitelma valmis	
Paistunturin erämaa	MH		K	A, M, V	M (tunturi-koivikot)	2,3,4,5	3,4	HKS	2007
Pappilan niitty	LAP, MH	HS 2002		A, M, V	Pb	5	5	suunnitelma valmis	
Pieran Marin jänkä	MH	Tulossa perusselvitys Paistunturien ja Kevon kanssa		A, V		3	3	HKS	2007
Pomokaira	MH		E	A, V	Pb, M	5	5,3	HKS	2006–2010
Pulmankijärvi	MH, LAP	kaava		V	M	3	3	TPS (virkistyskäyttö)	2006–2010
Pyhätunturi, Pyhä–Luosto, Luosto (Pyhä–Luoston kansallispuisto)	MH	HKS 1986, Pyhätunturin hks:n ja Luoston hks:n yhteen kirjoittaminen	K	A, M, V	S	1	1	suunnitelma valmisteilla	
Sota-aapa	MH			A		3	3	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Suikeloaapa	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Tsarmitunturin erämaa	MH		K	V		4,5,6	4,5,6	HKS	2007–2009
Urho Kekkosen kansallispuisto–Sompio–Kemihaara	MH	HKS 2001	K, H	A, M, V	Pb, M, P	1,3,4,5,6	1,2,3,4,5,6	HKS:n päivitys, TPS	päivitys v. 2011 mennessä
Vetsijoen suistoletto	LAP, MH			A, M, V		3	3	TPS, ENN	2006–2010
Viiankiaapa	MH, LAP	HKS vahvistettavana, ENN 2003, HS 2003	K, H, E	A, M, V	Pb	3	3	suunnitelma valmis	
Vintilänkaira	MH		E	V	M	5	4–5	HS (metsät), HKS	HS 2006–2010, HKS 2010–2015
Vitsavaaranaapa–Kiekeröselkä	MH					5	4	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Välimaan kenttä	LAP	HS 1999		A, M, V	Pb	osa 4	4	suunnitelma valmis	
Vätsärin erämaa	MH	HKS valmisteilla	K	M, V	M	3,4,5,6	2,3,4,5,6	HKS	2002–2006

5.5 Rovaniemen seutu

Rovaniemen seudun Natura-alueiden suunnittelun nykytilanne, suunnittelutarve ja suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä on taulukossa 5.

Rovaniemen seutukunnan alueella vilkkaassa virkistys- ja matkailukäytössä olevat Auttiköngäs, Ounasjoki ja Simojärvi tarvitsevat hoito- ja käyttösuunnitelman. Suuret vesistöalueet korostuvat hoito- ja käyttösuunnittelun tarvetta arvioitaessa. Simojelle on jo laadittu Life-projektin yhteydessä suunnitelma, mutta sellainen puuttuu vielä Ounasjoelta ja Simojärveltä. Virkistyskäytön ohjaaminen ja luontoarvojen turvaaminen ovat keskeisiä suunnittelutarvetta aiheuttavia tekijöitä. Osaksi Lapin ja osaksi Pohjois-Pohjanmaan puolella sijaitsevalle Litokairalle on valmistumassa hoito- ja käyttösuunnitelma.

Pienimuotoisempaa suunnittelua tarvitaan virkistyskäytön ohjaamiseksi Soppanan alueelle. Toramojoelle tarvitaan jokihelmisimpukan hoitosuunnitelma. Koukulanapa–Palokivalo ja Kutuselkä–Kivistäjäselkä ovat lähekkäin sijaitsevia vanhojen metsien kohteita, joille voidaan tehdä yhteinen suunnitelma. Kilsiaapa–Ristivuoman suojelualue sijoittuu Rovaniemen seutukunnan ohella Kemi-Tornion ja Tornionlaakson seutukuntien alueille. Tämä lähiseudun asukkaiden virkistyskäytössä oleva alue tarvitsee myös toimenpidesuunnitelman ja ennallistamissuunnitelman lähivuosien aikana. Rovaniemen sekä Tornionlaakson seutukuntien alueella sijaitseva ja vilkkaassa virkistyskäytössä oleva Mustiaapa–Kaattasjärvi Natura-alue voidaan läheisen sijaintinsa vuoksi liittää samaan suunnittelukokonaisuuteen.

Taulukko 5. Rovaniemen seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilötöyökkäudet. Yleisökäyttöluokitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohteet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeitä alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Rovaniemen seutu	Vastuutaho	Suunnittelutilanne syyskuu 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma	K = luontotyypikkartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty	Maankäyttöpaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö	Pb = perinnebiotoopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Palojatkatkumaloitteet	Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitetilä 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelmien toteutusajankohta
Asmuntinsuo–Laminsuo	MH				S	5	5	TPS	2006–2010
Auttiköngäs	MH		K	M, V	M	3	3	HKS	2006–2010
Herankaira	MH				M	4	4	TPS	2010–2015
Joutensuo	MH				M, P	5	5	TPS	2010–2015
Kaihuavaaran lehto	Metla			V		5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kilsiaapa–Ristivuoma	MH	ENN 2000	K, E	V	Pb, M, P	5	5	HKS	2006–2010

Koukkulanaapa-Palokivalo	MH				M,P	5	5	TPS	2010–2015
Kutuselkä-Kiristäjäselkä	MH			V	M,P	5	5	TPS	2010–2015
Liejusuo-Kaakkurisuo	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Litokaira	MH	HKS valmisteltavana		M, V	M,S, P	3	3	suunnitelma valmisteilla	
Louevaara	MH		K	V		4,5	4,5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Mustiaapa-Kaattasjärvi	MH		K	V	M, P	5	5,(2)	TPS (virkestyskäyttö)	2006–2010
Mämmisuo	MH					5	5	TPS	2010–2015
Namalikkokivalo	Metla					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Narkauksen-Katiskon lehdot	MH	ENN 2004 metsätalousmaalle alueen ulkop.			S	5	5	Lehtojen HS	2006–2010
Ounasjoki	LAP			A, M, V	Pb	ei	1, (2,3,4,5)	HKS	2006–2010
Pisavaara	MH					6	6	TPS (tutkimuskäyttöä)	2010–2015
Savioja	LAP					5	5	Lehtojen HS	2010–2015
Simojoki	LAP, MH	Life-hanke (2002–2007) raportit, Simojoen vesistöalueen hoitosuunnitelma 2001		A, M, V		3	2–3	suunnitelma valmis	
Simojärvi	MH, LAP			A, M, V	S	4	4	HKS	2006–2010
Soppana	MH			M, V	Pb, M	4	4	TPS	2006–2010
Toramojoki	LAP					5	5	TPS (raakkujoki)	2010–2015
Tuiskukivalon närheikkö	MH		K		M	5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Varpusuo-Saarisuo	MH, LAP					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	

5.6 Tornionlaakso

Tornionlaakson seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne, -tarve sekä suunnitteluun vaikuttavia tekijöitä on koottu taulukkoon 6.

Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueen Natura-alueen suunnittelutarve on todettu myös muissa seutukunnissa. Alue tarvitsee laajan hoito- ja käyttösuunnitelman toimintojen yhteensovittamiseksi ja Naturan merkityksestä tiedottamiseksi.

Tornionlaakson Natura-alueista kolme lintuvesikohdetta kaipaa vielä omaa suunnitelmaa virkistyskäytön tai ennallistamisen ohjaamiseksi. Nämä alueet ovat Kilsiaapa–Ristivuoma, Koutusjärvi ja Mustiaapa–Kaattasjärvi. Seutukunnan lintuvesikohteista suunnitelman ovat saaneet jo mm. Paamajärvi ja Pellojärvi–Säynäjärvi. Romppaiden Natura-alue voidaan suunnitella yhdessä Kilsiaapa–Ristivuoman ja Mustiaapa-Kaattasjärven kanssa.

Taulukko 6. Tornionlaakson seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilötyökuukaudet. Yleisökäyttöluokitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohdeet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeitä alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Tornionlaakso	Vastuutaho	Suunnittelutilanne syyskuu 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma K = luontotyypikkartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty Maankäyttöpaaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö Pb = perinnebiotoopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Palojaatkumoalueet				Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitetila 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelman toteutusajankohta
Ahvenjärvi– Lehdonjärvi	MH, LAP	VKS 2003		V	V	5(4)	4,2	suunnitelma valmis	
Heinivuoma– Pietinvuoma	MH		K			5(4)	4	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Hyrsvuoma	MH		K			5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kainuunkylän saaret	LAP	HKS 2003, LUMO 2005	H	A, V	V	5(4)	4, 3	TPS	
Kaltiojänkkä	MH, LAP		K			5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Kilsiaapa– Ristivuoma	MH	ENN 2000	K, E	V, Pb	M, P	5	5	HKS	2006–2010
Koutusjärvi	MH, LAP		K	V	M, S	5	5	TPS (lintuvesi)	2006–2010
Mellajoki	MH		K	A, V		5	5,3	ei välitöntä suunnittelutarvetta	
Meltosjärvet– Pysjärvi	LAP	KS I-vaihe 2001, KS II-vaihe 2005		A, V	V	5(4)	4,1	suunnitelma valmis	
Mustiaapa– Kaattasjärvi	MH		K	V	M, P	5	5,(2)	TPS (virkistyskäyttö)	2006–2010
Paamajärvi	LAP	VKS 2003		V	V	4	4	suunnitelma valmis	
Pellojärvi– Säynäjärvi	LAP	KS 1998		A, V	V	4	3	suunnitelma valmis	
Romppaat	MH, LAP		K		S	5	5, 3	ENN (suot & metsät)	2006–2010
Tornionjoen– Muonionjoen vesistöalue	LAP, MH	Tornionjoen–Muonionjoen monikäytön kehittäminen, yleissuunnitelma 2002		A, M, V		1,2,3,4	1, (2,3,4,5)	HKS	2006–2010

5.7 Tunturi-Lappi

Tunturi-Lapin seutukunnan Natura-alueiden tämänhetkinen suunnittelun ja hoidon tilanne sekä suunnittelutarve siihen vaikuttavine tekijöineen on esitetty taulukossa 7.

Tunturi-Lapin erämaa-alueista ja kansallispuistoista Hammastunturin erämaan hoito- ja käyttösuunnitelma vaatii päivittämistä lähivuosien aikana. Puljun erämaan hoito- ja käyttösuunnitelma on vielä laatimatta. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on valmistumassa. Seutukunnan muiden erämaa-alueiden ja kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat suhteellisen uusia, eikä niitä päivitetä suunnitelmakaudella.

Laajat, erilaisten maankäyttömuotojen piirissä olevat alueet tarvitsevat selkeimmin hoidon ja käytön ohjausta. Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueen suunnittelutarve on ilmeinen ja suurista jokialueista myös Ounasjoki kuuluu suunniteltavien piiriin. Kumputunturi ja Pomokaira laajoina alueina ja monenlaisten käyttöpaineiden kohteina tarvitsevat suunnittelua. Kerpuajärvi on lintuvesi, jonka suojelutavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan hoidon ja käytön ohjausta. Mallalle on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma yhdistämään suojelun, porotalouden ja virkistyksen tarpeet.

Tunturi-Lapin seutukunnan Natura-alueista erilaisia toimenpidesuunnitelmia tarvitaan mm. Hietatievat–Kalmankaltion, Iiton palsasoiden ja Tollovuoman alueille. Kooltaan lappilaisittain pienet Juustovuoma, Karhuvuoma ja Siukatanjärvet eivät tällä hetkellä tarvitse erityistä suunnittelua. Naatsukka-aapa on kooltaan laaja, mutta sitäkin eivät rasita sellaiset maankäyttömuodot, jotka tarvitsisivat ohjausta.

Taulukko 7. Tunturi-Lapin seutukunnan Natura-alueiden suunnittelutilanne ja -tarve. Suunnittelusta vastaavat tahot sekä suunnitelman laatimisen vaatimat henkilövuokaudet. Yleisökäyttöluokitus: 1. Valtakunnalliset vetovoimakohteet, 2. Valtakunnalliset kohteet, 3. Maakunnallisesti merkittävät kohteet, 4. Paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeät alueet, 5. Ei mainittavaa yleisökäyttöä, 6. Yleisöltä suljetut alueet.

Tunturi-Lappi	Vastuutaho	Suunnittelutilanne syyskuu 2005 Valmistuneet suunnitelmat: ENIN = Ennallistamissuunnitelma VKS = Virkistyskäyttösuunnitelma LUMO = Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma HKS = Hoito- ja käyttösuunnitelma KS = Kunnostussuunnitelma HS = Hoitosuunnitelma	K = luontotyypikkartoituksia, hoito- (H) ja/tai ennallistamistoimia (E) tehty	Maankäyttöpaineet: A = asutuksen läheisyys, M = Matkailu, V = Virkistyskäyttö	Pb = perimbiotopit, Ennallistamiskohteet: M = metsät, S = suot, vedet, lintuvedet, P = Palojatkumoalueet	Yleisökäyttöluokka 2005	Yleisökäyttöluokan tavoitetilä 2015	Tarvittava suunnitelma	Suunnitelman toteutusajankohta
Ahvenvuoma	MH, LAP			V		5	5	Niittyjen HS	2010–2015
Hammastunturin erämaa	MH	HKS 1996, HKS vaatii päivittämistä	K, H	A, M, V	Pb, M, P	1,2,4,5	2,3,4,5	HKS:n päivitys	2006–2010
Hietatievat–Kalmankaltio	MH			A, M, V		4	4,3	TPS (erosio)	2006–2010
Iiton palsasuot	MH			MV		3	3	TPS	2006–2010
Jietanasvuoma	MH			V		3(5)	5,4	TPS	2010–2015

Juustovuoma	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Karhuvuoma	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Kerpuajärvi	LAP				V	5	5	HKS (lintuvesi)	2010–2015	
Kivijärvi–Pikku-Kivijärvi	LAP	VKS 2003			V	V	5	4	suunnitelma valmis	
Kumputunturi	MH, LAP				MV		4	4	HKS	2010–2015
Kuortano–Saivinvuoma–Launijärvi	MH, LAP				V	M	5	5	HKS	2010–2015
Käsivarren erämaa	MH	HKS valmisteltavana	K	A, M, V	Pb	2,3,4	2,3,4	HKS	2005	
Lehmenjoen kansallispuisto	MH	HKS valmisteltavana	H,K	A, M, V	Pb, M	2,4,6	2,3,4,6	HKS	2006	
Leppämurto–Saattoporavuoma	MH		K	V	M	5	5	TPS	2010–2015	
Loukisen latvasuot	MH			V		4,5	4,5	HKS	2010–2015	
Luppokurun lehto	MH	Luontotyyppi-tiedon keruu v. 2006		V		4	4	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Malla	Metla			A, M, V		6	6,3	HKS	2006–2010	
Muonionjärvi–Utkujoki	LAP	HKS 2003		A, M, V	Pb, V	5	3	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Naatsukka-aapa	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Niesaselkä	MH					5	5	TPS	2010–2015	
Näätävuoma–Sotkavuoma	MH, LAP	HKS vahvistettavana, suoniittyjen HS (2 kpl)	K,H	V	Pb, M	5	4–5	suunnitelma valmis		
Ounasjoki	LAP			A, M, V	Pb	ei	1, (2,3,4,5)	HKS	2006–2010	
Pallas–Ounastunturin kansallispuisto ja Ylläs–Aakenus (Pallas–Ylläs kansallispuisto)	MH, LAP	HKS 1998, Pallas–Ounastunturin ja Ylläs–Aakenuksen hks:ien yhteen kirjoittaminen	H,K	A, M, V	M, S, P	1,3,5,6	1,3,4,5,6	suunnitelma valmisteilla		
Pomokaira	MH		E	A, V	Pb, M, P	5	5,3	HKS	2006–2010	
Puljun erämaa	MH		K	M, V		3,4,5	3	HKS	2009–2010	
Pöyrisjärven erämaa	MH	HKS 2001 (vahvistettavana YVA:n osalta)	K	M, V	Pb	3,4,5	4	suunnitelma valmisteilla		
Saanan luonnonsuojelualue	Metla			M, V		6	6,3	TPS	2006–2010	
Sieppijänkä–Pieruvuoma	MH, LAP					5	5	TPS (virkistyskäyttöä)	2010–2015	
Siukatanjärvet	MH					5	5	ei välitöntä suunnittelutarvetta		
Sotkavuoma	MH, LAP	VKS 2003	K	V		3,4	3,4	suunnitelma valmis		
Tarvantovaaran erämaa	MH	HKS vahvistettavana	K	A, M, V	Pb	4	4	suunnitelma valmis		
Teuravuoma–Kivijärvenvuoma	MH, LAP	HKS vahvistettavana, ENN 2003, HS 2003	K, H,E	A, M, V	Pb	4	4	suunnitelma valmis		
Tollovuoma–Silmävuoma–Mustaoja–Nunaravuoma	MH, LAP	ENN 2003, HS 2003	H	V	Pb, S	5	5	HKS	2010–2015	
Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalue	LAP, MH	Tornionjoen–Muonionjoen monikäytön kehittäminen, yleissuunnitelma 2002		A, M, V		1,2,3,4	1,(2,3,4,5)	HKS	2006–2010	

5.8 Resurssit ja työnjako

Yleissuunnitelman laatimisen yhteydessä laskettiin suunnittelun kustannuksia sekä työhön tarvittavia henkilötyökuukausia. Taulukoissa on esitetty suunnittelun tarvitsemat henkilötyökuukaudet. Luvut eivät sisällä toteuttamiskustannuksia.

Pienimuotoisen toimenpidesuunnitelman kustannukset vaihtelevat muutamasta tuhannesta aina kymmeneen tuhanteen euroon, riippuen alueen koosta ja suunnitelman laajuudesta. Työaika on arvioitu menevän kuukaudesta kolmeen kuukauteen. Laajan hoito- ja käyttösuunnitelman kustannukset vaihtelevat 50 000–200 000 euron välillä alueen laajuudesta, ominaisuuksista ja maankäyttömuodoista riippuen. Hoito- ja käyttösuunnitelman on arvioitu vievän aikaa 1–3 henkilötyövuotta. Ne hoito- ja käyttösuunnitelmat, jotka on tehty ennen Natura-a, on käytännössä tehtävä uudesta, kun taas 1990-luvun puolivälin jälkeen tehdyt suunnitelmat tarvitsee vain päivittää. Päivittämisen kustannukset ovat noin kolmasosa uutta vastaavasta.

Kaiken kaikkiaan yleissuunnitelmassa esitettyjen uusien suunnitelmien ja päivitysten kustannukset ovat yhteensä yli kolme miljoonaa euroa, enimmillään vajaa neljää miljoonaa euroa. Työkuukausia on arvioitu menevän yli 800.

Tarkemmat kuviokohtaiset luontotyyppikartoitukset ovat Lapin luonnonsuojelualueilla vielä kesken. Metson eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman alueella lounaisessa Lapissa luontotyyppikartoitukset valmistuvat vuonna 2006 hankerahoituksen turvin. Metso-alueen ulkopuolisten alueiden kartoituksen Keski-Lapin alueella on arvioitu valmistuvan vuonna 2012, mikäli kartoitusvauhti on nykyisen kaltainen. Tällä hetkellä vuosikustannukset ovat noin 208 000 euroa. Ylä-Lapissa inventoinnit valmistuvat vuonna 2006, jonka jälkeen jää vielä kuviotietojen päivitystehtävä noin 240 000 hehtaarin alueelta.

Korvauskysymysten hoidon, perustietojen keräyksen, hoidon ja käytön suunnittelun ja luonnonhoidon lisäksi suojelukohteilla tarvitaan vielä perustamisvaiheen jatkotyöt. Näihin kuuluvat perustamissäädösten laadinta, suojelukiinteistöjen muodostaminen ja alueiden maastoon merkintä. Ennen perustamisvaihetta tulisi lisäksi lukuisilla alueilla pystyä selkiyttämään ja yhtenäistämään vaihtelevia ohjelma-, Natura- ja toteutusrajauksia. Kustannukset ovat arviolta 5–8 miljoonaa euroa, ja työ vaatisi noin 25 henkilötyövuoden panoksen.

Ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen normaalirahoituksen puitteissa pystytään laatimaan kohtuullinen määrä suunnitelmia, muttei aivan yleissuunnitelmassa esitetyssä laajuudessa. Yleissuunnitelman toteutuminen vaatii mm. VILMAT-ohjelman mukaista suunnittelun lisärahoitusta. Suurten, laajoja alueita käsittelevien suunnitelmien toteuttamiseksi tarvitaan projektirahoitusta. Kaikkien uusien suunniteltujen hoito- ja käyttösuunnitelmien ja toimenpidesuunnitelmien sekä vanhojen hoito- ja käyttösuunnitelmien päivitys veisi yhteensä noin 840 henkilötyökuukautta.

Tulevaisuuden hankerahoitukseen vaikuttaa Life-luontorahaston jatkotilanne. Rahaston viimeinen hakukierros käydään syksyllä 2005, eikä jatkosta ole tietoa. Seuraavalla rakennerahasto-ohjelmakaudella 2007–2013 alueiden kehittämisen yhtenä osa-alueena on kehitystä tukevien rakenteiden eli infrastruktuurin kehittäminen Natura-alueille. Tämä rahoituskanava toimii paremminkin suunnittelun toteuttamisessa kuin itse suunnittelussa.

Työnjaosta on sovittu Lapin ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen luontopalveluiden kesken. Suunnittelutaulukoissa päävastuutaho on merkitty ensin niillä alueilla, joilla on useampi taho vastaamassa suunnittelusta. Metsäntutkimuslaitos vastaa hallinnoimiensa alueiden suunnittelusta. Metsähallituksen luontopalveluiden työnjaossa alueet on jaettu siten, että Pohjanmaan luontopalvelut vastaa kaikista Posion kunnassa sijaitsevista Natura-alueista Korouoma mukaan lukien sekä Oulangan, Perämeren ja Riisitunturin kansallispuistoista ja Litokairasta.

Vaikutusten arviointi

6.1 Suunnitelman vaikutukset

Yleissuunnitelma toteutuu käytännössä kohdekohtaisessa suunnittelussa ja niiden toteuttamisessa. Yleissuunnitelman tavoitteena on ollut löytää ne alueet, jotka kiireellisimmin tarvitsevat suunnittelua.

Alueellisella yleissuunnitelmalla tavoitellaan Natura-alueiden luonnon monimuotoisuuden ylläpitoa ja suojelutavoitteiden kannalta kielteisten vaikutusten torjumista. Yleissuunnitelman ympäristövaikutukset ovat pääasiassa positiivisia. Vaikka kävijämäärät kasvaisivat ja häiriö ympäristöön lisääntyisi, voidaan kulumista ja häiriötä ohjata rakenteilla ja erilaisilla maankäyttövyöhykkeillä. Ennallistamis- ja hoitotöillä tuetaan toimenpiteitä vaativien lajien säilymistä. Rakenteet suunnitellaan kohdekohtaisessa hoito- ja käyttösuunnitelmassa tai toimenpidesuunnitelmassa. Yleissuunnitelmassa on haettu ne kohteet, jotka kipeimmin tarvitsevat kohdekohtaista suunnittelua mm. runsaiden kävijämäärien aiheuttamien ongelmien vuoksi ja on esitetty toimintaperiaatteita Lapin Natura-alueille.

Yleissuunnitelman vaikutukset ovat sitä voimakkaammat, mitä laajamittaisemmin suunnitelmaa toteutetaan aluekohtaisten suunnitelmien muodossa. Ekologiset vaikutukset ovat myönteisiä, ja osaltaan ne toteuttavat biologisen monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämistavoitetta. Sosiaaliset vaikutukset ovat moninaiset, eivätkä ne liity ainoastaan suunnittelijoiden työllistymiseen. Osa alueista palvelee lähiympäristöään parhaiten ilman rakenteita ja merkittäviä kävijämääriä paikallisten erästys-, marjastus- ja virkistysalueina. Toiset alueet puolestaan tarvitsevat runsaasti rakenteita suurten kävijämäärien ohjaamiseksi ja kulumisen torjumiseksi. Eri käyttömuotojen yhteensovittamisella kohdekohtaisessa suunnittelussa lievennetään mahdollisia ristiriitoja ja mahdollistetaan alueiden monipuolinen käyttö myös elinkeinotarkoituksiin. Tiedon lisääminen Naturasta ja Natura-alueiden käyttömahdollisuuksista vahvistaa myönteistä suhtautumista luonnonsuojeluun ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Kohdekohtainen suunnittelu ja suunnitelmien toteutus lisääntyneinä käyttömahdollisuuksina vilkastuttaa taloudellista toimintaa jo pelkästään rakenteiden ylläpidon ja uudisrakentamisen myötä sekä välillisesti parantamalla yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Yleissuunnitelma lähtee siitä, että sekä suunnitteluun että suunnitelmien toteuttamiseen saadaan aikaisempaa enemmän rahoitusta, jotta suunnittelua pystytään toteuttamaan aiotussa laajuudessa ja aikataulussa. Nykyisellä rahoitustasolla uusien suunnitelmien laatiminen on hidasta, ja nykyisten palvelurakenteiden ylläpidossa on vaikeuksia. Toivotut myönteiset vaikutukset jäävät arvioitua heikommiksi, mikäli yleissuunnitelma toteutuu aiottua suppeampana. Yhtenä ratkaisuvaihtoehtona on suunnittelun toteuttaminen projekteina, jolloin mahdollisia rahoituslähteitä on tarjolla enemmän. Tällöin ongelmaksi jää edelleen palveluväestön ylläpito. Pienten kohteiden yhteissuunnittelu on tehokasta, ja siitä on yleissuunnitelmassa joitakin esityksiä.

Alueiden käyttöä suunniteltaessa otetaan ekologisten tekijöiden lisäksi huomioon taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat, kun alueita perustettaessa tarkasteltiin ainoastaan luonnontieteellisiä tekijöitä. Yksittäisen hoito- ja käyttösuunnitelman ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset arvioidaan suunnitelmien laadintavaiheessa, jolloin tehdään myös suunnitelmien Natura-arviointi.

Seuraavissa kahdessa luvussa esitellään yleissuunnitelman laatimisen yhteydessä Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -projektiin liittyvät erillisselvitykset ekologisesta ja sosiaalis-taloudellisesta kestävydestä. Päivi Sirkiän selvityksen tavoitteena oli selvittää Natura-alueiden merkitystä luonnonsuojelussa sekä tarkastella yhden merkittävän käyttömuodon, metsästyksen vaikutuksia suojeluarvoihin. Natura-alueen tarjoamia mahdollisuuksia paikallistasolla tarkastellaan Maria Hakkaraisen selvityksessä. Molemmat selvitykset julkaistaan Lapin ympäristökeskuksen monistesarjassa ja julkaisemisen jälkeen ne löytyvät myös internetistä

Molemmat erillisselvitykset tukeutuvat Teuravuoma–Kivijärvenvuoman Natura-alueeseen, joka on ollut niin kehittämistoimien kuin tutkimuksen kohteena jo aiemmin. Alue on hyvä esimerkki kohteesta, joka on vasta tulossa laajemman yleisökäytön piiriin, ja joka toimii siten esimerkkinä potentiaalisista uusista kohteista ja niiden tuomista mahdollisuuksista.

6.2 Ekologinen kestävyys

Päivi Sirkiä

Suojelualueiden eri käyttömuotojen tilan ja ekologisen kestävyuden selvittäminen on olennainen osa pitkän aikavälin luonnonsuojelua ja sen suunnittelua. Lapin ympäristökeskuksen, Metsähallituksen ja Lapin liiton projektin Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi yhtenä osaselvityksenä tehtiin vuonna 2004 Kolarin kunnassa sijaitsevan Teuravuoma–Kivijärvenvuoman Natura-alueen ekologisen kestävyuden selvitys. Selvityksen tarkoituksena oli eri käyttömuotojen ekologisen kestävyuden arviointi ja eräiden käyttömuotojen nykytilan tarkempi selvitys. Samalla kerättiin lisää tietoa alueen linnustosta ja erityisesti alueella tavattavista uhanalaisista lajeista.

Teuravuoma–Kivijärvenvuoman Natura 2000 -alue kuuluu Suomen suurimpiin aapasuokokonaisuuksiin ja se koostuu useasta aapasuosta, joista suurimmat ovat Teuravuoma, Kivijärvenvuoma ja Taipaleenvuoma. Alue sijaitsee Kurtakon, Teurajärven ja Venejärven kylien ympäröimällä alueella alle 15 km:n etäisyydellä Kolarin keskustasta. Teuravuoma–Kivijärvenvuoman suojelu on toteutettu luonnonsuojelulain nojalla ja se kuuluu sekä SCI-alueisiin että SPA-alueisiin. Natura-alueen pinta-ala on 5 788 hehtaaria ja alueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma.

Teuravuoma–Kivijärvenvuoman Natura 2000 -alueen ekologisen kestävyuden uhkatekijöiksi on aiemmin arvioitu mahdollinen metsästyspaineen kasvu, merkittyjen reittien ulkopuolella liikkuminen ja uhanalaisten lajien häirintä ja tämän seurauksena tapahtuva kantojen mahdollinen heikentyminen.

Teuravuoma–Kivijärvenvuoman merkittävimpiä käyttömuotoja ovat poronhoito, retkeily, marjastus ja metsästys. Kaiken kaikkiaan suoalueella liikutaan verrattain vähän lähinnä vaikeakulkuisuuden ja melko pitkien etäisyyksien vuoksi. Kuitenkin alueelle ja sen välittömään läheisyyteen on vuosien 1999–2004 aikana entisöity ja osin kokonaan uudisrakennettu retkeilyreittejä ja palvelurakenteita, mikä on johtanut kävijämäärien kasvuun.

Teuravuoma–Kivijärvenvuoman suojelualueella liikkuminen on sallittu jokamiehenoikeuksien puitteissa ympäri vuoden eikä alueelle ole perustettu liikkumiseen rajoitusvyöhykettä. Väliaikainen leiriytyminen on sallittu, mutta tulenteke on sallittua vain tähän tarkoitukseen rakennetuilla tulipaikoilla, joita on retkeilyreittien varrella. Pääosa Teuravuoma–Kivijärvenvuomalla liikkuvista henkilöistä on päiväkävijöitä. Melko lyhyet reitit on mahdollista kävellä läpi yhdessä päivässä ja vain harvat vierailijoista jäävät yöpymään alueelle. Moottoriajoneuvoilla liikkuminen edellyttää Metsähallituksen myöntämää maastoliikennelupaa lukuun ottamatta maastoliikennelain poikkeuksia. Metsähallitus pyrkii rauhoittamaan alueen ylimääräiseltä liikenteeltä ja säätelemään maastoajoneuvoliikennettä. Suojelualueelle on myönnetty vain harvoja maastoliikennelupia, eikä paikkakuntalaisten kiinnostus lupiin ole ollut vilkasta.

Selvityksen perusteella voidaan sanoa, että alueella tapahtuva retkeily on toiselta osin ollut melko vähäistä, mutta palveluvarustus mahdollistaa sen merkittävän kasvun lähivuosina. Myös alueella harjoitettava matkailun yritystoiminta on kasvussa. Alueella liikkuminen keskittyy pääasiassa pitkospuureiteille, mikä vähentää eliöstölle koituvaa häiriövaikutusta ja maaston kulumista. Kävijämäärien kehitystä on kuitenkin tulevaisuudessa seurattava. Alueen kävijämääriä selvitetiin kesäkaudella 2004 itserekisteröintimenetelmällä ja elektronisin kävijälaskurein. Kävijälaskurien perusteella voidaan arvioida alueella vierailleen noin 2 000 kävijää ajanjaksolla 14.7.–27.10.2004. Vieraskirjamerkintöjen perusteella suosituin retkeilykuukausi on ollut syyskuu ja toiseksi suosituin heinäkuu. Kaiken kaikkiaan alueella liikuttiin pääasiassa huhtikuusta lokakuuhun ja talvikaudella merkinnät vieraskirjoissa olivat satunnaisia. Metsähallitus jatkaa kävijälaskentaa alueella vuonna 2005, jolloin saadaan tarkkaa tietoa myös kevään ja alkukesän kävijämääristä, mikä on tärkeää, kun arvioidaan retkeilyn aiheuttamaa pesimäkaudelle ajoitettava häiriövaikutusta.

Teuravuoma–Kivijärvenvuoman alueella ei ole ollut havaittavissa maaston roskaantumista tai merkittävää kulumista. Alueella ei järjestetä sekajätteen keräystä, mutta alueella ja sen ympäristössä sijaitsevat palveluvarustukseen kuuluvat käymälät toimivat samalla kompostoreina. Taukopaikoilla ja reitin aloituskohdissa on runsaasti opasteita siitä, mitä kompostoreihin voi laittaa ja mitä jätteitä tulipaikoilla voi polttaa.

Alueella harjoitettavan metsästyksen tilan selvittämiseksi paikallisille metsästäjille tehtiin haastattelututkimus. Metsästyksen pääpaino on hanhen ja vesilintujen metsästyksessä, mutta myös jonkin verran kanalintu-, pienpeto ja hirvi- jahtia harjoitetaan. Natura-alueella voidaan karkeasti arvioida käyvän vuosittain noin alle sata metsästäjää, mutta sekä metsästäjämäärät että saalismäärät vaihtelevat vuosittain. Suurin osa metsästäjistä on paikkakuntalaisia ja ulkopaikkakuntalaisten aiheuttama metsästyspaine on vähäistä. Teuravuoma–Kivijärvenvuomalla on monille metsästäjille suuri merkitys erityisesti hanhenpyyntialueena ja sitä arvostetaan ennen kaikkea sen rauhallisuuden ja erämaisyyden vuoksi. Yleisemmin voidaan todeta, että tiedot suojelualueiden metsästyspaineesta ovat usein vähäisiä ja myös hyvin hankalia selvittää. Kuitenkin parempia seurantamenetelmiä ja tutkimusta aiheeseen liittyen olisi tarvetta kehittää.

Linnustselvityksen menetelmissä pääpaino oli vesilintujen laskennoissa ja hajahavainnoinnissa, mutta alkukesän aikana tehtiin myös jonkin verran kartoitustilastusta ja linjalaskentoja. Elokuun lopulla tehdyllä vesilintujen laskennalla pyrittiin selvittämään alueen vesilintuihin kohdistuvan metsästyspaineen vaikutuksista järvillä tavattaviin lintuihin. Vuoden 2004 lintulaskennat toivat merkittävää tarkennusta alueen linnuston tuntemukseen ja tukevat käsitystä siitä, että Teuravuoma–Kivijärvenvuoman alue kuuluu Keski-Lapin arvokkaimpiin lintusoihin.

6.3 Sosiaalis-taloudellinen kestävyys

Maria Hakkarainen

Erillisselvityksessä tarkasteltiin Teuravuoma–Kivijärvenvuoman Natura 2000 -alueen sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Vaikutusten tarkastelu koskee myös Teuravuoman suoalueelle rakennettua Telatiereittiä sekä Teuravuoman alueen hanketyöskentelyä, koska kaikki nämä osatekijät limittyvät toisiinsa. Teoreettisina lähestymisnäkökulmina käytetään sosiaalisen pääoman ja aidon elämyksen käsitteitä. Selvitys on toteutettu pääosin alueesta tuotettuja materiaaleja ja selvityksiä läpikäymällä, kunnan tilastoja hyödyntäen sekä vierailien paikan päällä. Yrittäjien näkemyksiä kartoitettiin jäsennellyillä puhelinhaastatteluilla sekä muutamilla täsmähaastatteluilla. Teuravuoman kehittyvän matkailun sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia ei voida vielä mitata kertyneinä tuloina tai työpaikkoina ja niiden heijastusvaikutuksina, mutta alueen matkailukehityksen alkuvaiheesta huolimatta sillä on ollut jo vaikutusta alueen kylien elämään.

Kolarin kunnassa sijaitseva Teuravuoman suoalue on Suomen suurin suo. Samalla se on osa yhtä läntisen Euroopan suurinta aapasuokokonaisuutta Suur-Teuravuomaa. Alue koostuu useasta laajasta aapasuokokonaisuudesta ja on erityisesti linnustollisesti arvokas. Tämän vuosituhannen alussa Teuravuoma–Kivijärvenvuoma liitettiin osaksi Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa. Suoaluetta ympäröivät Kurtakon, Teurajärven ja Venejärven kylät.

Nimitystä Telatie on käytetty Teuravuomalla kulkeneesta pitkospuupolusta. Telatie on kolarilainen nimitys pitkospuupolulle ja kunnan metsätaipaleilla on muitakin telateitä. Alkujaan 1800-luvun lopulla Teuravuomalle rakennettiin pitkospuupolku Venäjän Keisarillisen Senaatin rahoittamana auttamaan muun muassa postin kulkua, metsäpalojen sammuttamista, kyläläisten pääsyä luhtaniityille ja metsästystä. Alkuperäinen telatiereitti yhdisti Kurtakon ja Venejärven kylät toisiinsa. Vuonna 2000 aloitettiin Telatien uudisrakentaminen. Nyt uudistettuun Telatiehen on lisätty kokonaan uusi osuus, Teuravuoma–Kivijärvenvuoma Natura 2000 -alueen halki kulkeva reitti, Teurajärvi–Särkilehto. Telatien matkailurakenteet ovat lisänneet myös paikallisten mahdollisuuksia Teuravuoman suoalueen virkistyskäyttöön.

Teuravuoman matkailun kehittämiseen ja Telatien uudistustöihin on osallistunut laaja joukko eri toimijoita. Kyläläisten, kyläyhdistysten ja paikallisten yrittäjien sekä Kolarin kunnan ohella kehittämis- ja uudistustyössä on ollut mukana muun muassa Lapin yliopiston koordinoima EU:n Recite II Oppivat kylät ohjelma, EU:n Keski-Lapin Life -hanke sekä muita hankkeita, Lapin ympäristökeskus, Metsähallitus, Kolarin työvoimatoimisto ja TE-keskus. Tärkeimpiä alueella toimineista hankkeista ovat olleet Recite-projekti, Keski-Lapin Life ja Suur-Teuravuoman suoluonto – uusia mahdollisuuksia luontoyrittäjyydelle -hankkeet. Recite-projekti käynnisti Telatie-hankkeen ja panosti erityisesti Telatiekylien kehitykseen. Keski-Lapin Life jatkoi Telatien rakentamista Natura-alueella kulkevan reitistön sekä koko reitin opasteiden ja oheisrakenteiden osalta. Suur-Teuravuoman suoluonto – uusia mahdollisuuksia luontoyrittäjyydelle -hankkeessa koulutettiin alueelle suoluonnon ja paikallisen kulttuurin asiantuntijoita, suo-oppaita. Muita eri projektien tuotoksia ja alueen matkailua ja julkisuuskuvaa kohottavia tuloksia ovat olleet muun muassa monet julkaisut, Kurtakon kylätalo, Kesäkiiri, Teuravuoman ja Telatien matkailusta kertova opintopiiri sekä alueen matkailun tuotteistaminen ja paketointi, jotka jatkuvat edelleen uusissa hankkeissa. Toisaalta kylätoimintaan mukaan tulleet hankkeet ovat tuoneet myös sosiaalisia jännitteitä kyläläisten kanssakäymiseen.

Teuravuoma tarjoaa Lappiin ja erityisesti Ylläksen alueelle tulevalle matkailijalle uudenlaisen vaihtoehdon kokea luontoelämyksiä. Teuravuoman matkailu on suoteemaista luontomatkailua, johon voi yhdistää maaseutumatkailun ja kulttuurimatkailun elementtejä. Alueen matkailua ohjaavat Metsähallituksen suojelualueille luomat kestävän matkailun periaatteet. Teuravuoman matkailullinen kehittyminen lisää myös Kolarin kunnan Ylläs-vetoisen matkailun aluetaloudellista kestävyyttä. Taloudellisista vaikutuksista merkittävimpiä on paikallisten yritysten toiminnan vakaantuminen. Yritykset suhtautuvat positiivisen odottavasti tulevaisuuteen niin työpaikkojen säilymisen ja hienoisen lisääntymisen kuin toiminnan kasvun suhteen. Viime vuosina Telatiekyliin on muuttanut uusia asukkaita ja osa heistä on asuttanut tyhjilleen jääneitä taloja ja osa on ostanut aiemmin loma-asuntoina toimineita kiinteistöjä asunnoiksi. Osassa tapauksista alueen matkailun kehitys on vaikuttanut suoraan uusien asukkaiden muuttopäätökseen.

Matkailu voi herättää henkiin jo unohdettuja perinteitä ja taitoja ja vahvistaa siten ihmisten paikallidentiteettiä ja oman paikallishistoriansa arvostusta. Matkailun tarkoituksiin luodaan myös uusia perinteitä. Tapahtumat voivat nostaa esiin ja vahvistaa alueiden vanhoja perinteitä, kuten esimerkiksi tervanpolttonäytökset Rökäsmelonnan oheistapahtumana.

Työllistämistoimilla on autettu matkailuelinkeinolle myönteisen ilmapiirin luomista. Telatiehanke on osoittanut monelle hankkeessa työskennelleelle, että matkailuelinkeinon parissa tarvitaan monenlaista osaamista ja että matkailu työllistää muitakin kuin kielitaitoisia asiakaspalvelijoita. Kolarin työvoimatoimiston arvion mukaan Telatien rakentamisessa on työllistynyt arviolta noin 40 eri henkilöä. Kaiken kaikkiaan Telatien eri vaiheisiin ja kohteisiin on tehty työtä noin 155 henkilötyökuukautta. Paikallisviranomaisten arvion mukaan mielekkäiden työllistymishankkeiden parissa työskentely on vaikuttanut työntekijöiden identiteettiin. Työntekijöiden tieto-taitotaso on noussut ja itsekunnioitus kohonnut. Virkamiehet puhuvat selänsuoristumis-efektistä, jolla he tarkoittavat työntekijöiden selvästi nähtävää omanarvontunnon kasvua. Hanketyöskentelyn kautta hankkeet ovat tuoneet toimeentuloa työllistämistoimien lisäksi myös kylien aktiiveille.

Paikallisyhteisöjen tasoista sosiaalista pääomaa kuvataan muun muassa ihmisten kyvyksi työskennellä yhdessä yhteisten päämäärien eteen erilaisissa ryhmissä ja organisaatioissa. Telatie-kylien sosiaalinen pääoma on lisääntynyt Teuravuoman ja Telatien matkailun kehittämisen yhteydessä. Kyläläiset ovat muodostaneet uusia toimintaverkostoja, yhteistyösuhteita sekä oppineet toimimaan EU-hankkeissa. Telatie-hanke on tukenut osaltaan koko Kolarin kylämatkailun kehittämistä. Tavallaan Telatiematkailu on vahvistanut koko Kolarin Ylläksen ulkopuolisella alueella uskoa omiin taitoihin ja kykyihin toimia matkailuelinkeinon parissa. Pienten kylien matkailun kehityksessä on huomioitava, että monet aikaansaannot voivat olla hyvin pienestä kiinni. Jo yksi aktiivinen hankkeen tai suunnitelman puolestapuhuja tai yhden kyläläisen omat sosiaaliset verkostot ja sosiaalinen pääoma voivat olla lähtökohtana suurillekin voimannäytöksille.

Alue osoittaa, kuinka eri toimijatahojen osaamisalueita ja rahoituslähteitä yhdistelemällä saadaan aikaan toimiva kokonaisuus. Kokonaisuus on tuottanut ja tuottaa työtä paikallisille, sitoutumista kotiseutuun ja yrittämiseen siellä sekä tarjoaa kokemuksia ja elämyksiä matkailijoille. Alueen kehityksen tämän päivän tila on todella enemmän kuin osiensa summa. Ilman paikallista aktiivisuutta, monia toimijatahoja ja eri hankkeita Teuravuomalla ei oltaisi nyt tässä pisteessä. Tähän asti tehty työ ja rakennettu reitti eivät kuitenkaan riitä, vaan niiden pohjalta on vakiinnutettava kestävä matkailua.

7

Seuranta

Yleissuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain Metsähallituksen luontopalveluiden ja Lapin ympäristökeskuksen palaverissa. Seurattavia asioita ovat valmistuneet hoito- ja käyttösuunnitelma, niiden päivitykset ja muut suunnitelmat. Myös aluekohtaisten suunnitelmien toteutumista käytännössä seurataan.

Viiden vuoden kuluttua tarkastellaan tilannetta yhdessä maakunnallisten toimijoiden kanssa. Tuolloin päätetään, onko tarvetta muuttaa yleisökäytön luokituksia, priorisointijärjestystä, tai onko maankäyttöpaineissa tullut sellaisia olennaisia muutoksia, jotka vaikuttavat yleissuunnitelmaan. Yleissuunnitelman päivitystilaisuus tarjoaa sidosryhmille mahdollisuuden päivittää Natura-tietämyksensä. Esimerkiksi luontotyyppien ja lajien seuranta valtakunnan tasolla on todennäköisesti päässyt hyvään vauhtiin viiden vuoden kuluttua.

Yleissuunnitelma uudistetaan kymmenen vuoden kuluttua, vuonna 2015.

Lähteet

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001. Natura 2000 -luontotyyppiopas. Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas 46. 2. korjattu painos. Oy Edita Ab, Helsinki. 194 s. ISBN 952-11-0855-X.
- Arvokkaiden luontokohteiden hoidon ja käytön priorisointi Pohjois-Pohjanmaalla 2001. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut. Pohjois-Pohjanmaan liiton sarja A:29. 104 s. ISBN 952-9860-53-6.
- Asunta, A., Hiltunen, V. & Väisänen, M. 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. Edita PrimaOy, Vantaa. 75 s. ISBN 952-446-413-6.
- Euroopan komissio 2000. Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY artiklan säännökset. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. ISBN 92-828-9141-0.
- Gilligan, B., Dudley, N., Tejada de Fernandez, A. & Toivonen, H. 2005. Effectiveness Evaluation of Finland´s Protected Areas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja A 147. F.G. Lönnberg, Helsinki. 175 pp. ISBN 952-446-398-9.
- Johansson, P. & Kujansuu, R. 2005. Pohjois-Suomen maaperä. Geologian tutkimuskeskus. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala. 236 s. ISBN 951-690-905-1.
- Kalastuslaki. 1982. Suomen säädöskokoelma 1982/286.
- Kalpio, S. & Bergman, T. 1999. Lapin perinnemaisemat. Ympäristöministeriö, Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus, Alueelliset ympäristöjulkaisut 116. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. 236 s. ISBN 952-11-0443-0.
- Korsman, L. & T. Koistinen 1998. Suomen kallioperän yleispiirteet. Julk.: Lehtinen, M., Nurmi, P. & Rämö, T. (toim.). Suomen kallioperä 3000 vuosimiljoonaa. Suomen Geologinen Seura. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä. s. 93-103. ISBN 952-90-9260-1.
- Lappalainen, Iiris (toim.). 1998. Suomen luonnon monimuotoisuus. Suomen ympäristökeskus. Oy Edita Ab, Helsinki. 304 s. ISBN 951-37-2380-1.
- Lapin liitto 1997. Tunturi-Lapin seutukaava. Kaavaselostus. Rovaniemi. 108 s.
- Lapin liitto 2000. Rovaniemen maakuntakaava. Kaavaselostus. Rovaniemi. 169 s.
- Lapin liitto 2001. Länsi-Lapin seutukaava. Kaavaselostus. Rovaniemi. 129 s.
- Lapin liitto 2002. Lappi 2020. Lapin maakuntasuunnitelma. Julkaisu A8/2002. Rovaniemi. 52 s. ISBN 951-9244-32-8.
- Lapin liitto 2003. Lappi elämänvoimaa, matkailustrategia 2003-2006. Julkaisu 10, sarja A. Rovaniemi. 53 s. ISBN 951-9244-34-4.
- Lapin liitto 2003. Lapin maakuntaohjelma 2003-2006. Julkaisu A12/2003. Rovaniemi. 54 s. ISBN 951-9244-38-7.
- Lapin liitto 2003. Itä-Lapin maakuntakaava. Kaavaselostus. Rovaniemi. 105 s.
- Luonnonsuojelulaki. Suomen säädöskokoelma 1096/1996.
- Manner, Raimo & Tervo, Tapani 1998. Lapin geologiaa – hiekkarannoista tuntureiksi, tulivuorista tasangoiksi, mannerjäätiköstä maaperäksi. Lapin maakuntaliitto ry – Lapin lääninhallitus, Rovaniemi 1988. ISBN 951-47-1138-6.
- Metsähallitus 2002. Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet. Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden tavoitteet, tehtävät ja hoidon yleislinjat. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja B nro 63. Oy Edita Ab, Helsinki. 47 s. ISBN 952-446-341-5.
- Metsähallitus 2004. Luontomatkojen ympäristövaikutusten arviointiohje 2004. Luonnonsuojelu. Versio 2.0. 18 s.
- Metsähallitus 2004. Metsätalouden ympäristöopas. Edita Prima Oy. 159 s. ISBN 952-446-427-6.
- Metsähallitus 2005. Elinympäristöjen hoito – toimenpidesuunnitteluohje. Luontopalvelut. Versio 0, 24.3 2005. 15 s.
- Metsähallitus 2005. Ennallistaminen – toimenpidesuunnitteluohje. Luontopalvelut. Versio 1.0, 24.3 2005. 13 s.
- Metsähallitus 2005. Hoito- ja käyttösuunnittelun ohje. 2005. Luontopalvelut. Versio 1.0, 24.3.2005. 32 s.
- Metsästyslaki. Suomen säädöskokoelma 615/1993.

- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio 2002. Metsänkäsittely Natura 2000 -alueella. Helsinki. 11 s.
- Natura 2000 -alueiden hoito ja käyttö. 2002. Työryhmän mietintö. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 597. Edita Prima Oy, Helsinki. 88 s. ISBN 952-11-1309-X.
- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. A:21.5.1992.
- Neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (79/409/ETY). A:2.4.1979.
- Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. 2002. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 535. Edita Prima Oy, Helsinki. 48 s. ISBN 952-11-1065-1.
- Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas 109. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala. 196 s. ISBN 952-11-1525-4.
- Syrjänen, Kimmo. 2001. Uhanalaisten ja luontodirektiivin kasvilajien suotuisa suojelutaso suojelualueverkon kattavuuden arvioinnissa. Suomen ympäristökeskus, Suomen ympäristö 501. Edita Oy, Helsinki. 50 s. ISBN 952-11-0937-8.
- Syrjänen, Kimmo & Rytteri, Terhi. 1998. Uhanalaisten kasvien seuranta. Suomen ympäristökeskus, Tammer-Paino Oy, Tampere. 240 s. ISBN 952-11-0307-8.
- Vainio, M., Kekäläinen H., Alanen, A. & Pykälä, J. 2001. Suomen perinnebiotoopit. Perinne- maisemaprojektin valtakunnallinen loppuraportti. Suomen ympäristökeskus, Suomen ympäristö 527. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala. 163 s. ISBN 952-11-1038-4.
- Valtioneuvoston päätös. Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä. 2005. 33 s.
- Ympäristöministeriö 2003. Natura 2000 -alueiden hoidon ja käytön suunnittelun valtakunnalliset painopisteet. Ympäristöministeriön kirje alueellisille ympäristökeskuksille ja Metsähallitukselle 3.12.. Dnro YM5/501/2003.
- Ympäristöministeriö 2000. Natura 2000 -verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. Ympäristöministeriö, alueidenkäytön osasto. Helsinki. 22 s. www.ymparisto.fi
>Luonnonsuojelu > Suojeluohjelmat ja alueet > Natura 2000 -verkosto > Naturan toteuttaminen ja sen oikeusvaikutukset.

Suunnittelutyöryhmiin osallistuneet tahot

OHJAUSRYHMÄ

Itkonen Pertti, Metsähallitus
 Karjalainen Ykä, Lapin ympäristökeskus
 Karvonen Lauri, Metsähallitus
 Kinnunen Kari, Lapin ympäristökeskus, ohjausryhmän puheenjohtaja
 Leskelä Tuula, Lapin ympäristökeskus, projektikoordinaattori, ohjausryhmän sihteeri
 Lindqvist Eija, Lapin ympäristökeskus, projektisihteeri/tiedottaja 31.8.2005 saakka
 Norokorpi Yrjö, Metsähallitus
 Posio Päivi, Lapin ympäristökeskus, projektisihteeri/tiedottaja 15.8.2005 lähtien
 Saari Tero, Metsähallitus, projektin erikoissuunnittelija
 Tiensuu Voitto, Lapin liitto

MAAKUNNALLINEN TYÖRYHMÄ

Aikio Maria Sofia, Saamelaiskäräjät
 Aula Jukka, Pohjois-Suomen metsänomistajain liitto
 Eskola Teuvo, Lapin riistanhoitopiiri
 Huhta Esa, Metsäntutkimuslaitos Kolarin tutkimusasema
 Iso-Heikko Jorma, Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry
 Itkonen Pertti, Metsähallitus Perä-Pohjolan luontopalvelut
 Jokimäki Jukka, Lapin yliopisto
 Järviluoma Eira, Tiehallinto Lapin tiepiiri
 Kaakinen Kimmo, Lapin maakuntamuseo
 Karvonen Lauri, Metsähallitus, Metsätalous
 Keskimölä Ari, Lapin metsäkeskus
 Kinnunen Kari, Lapin ympäristökeskus, maakuntaryhmän puheenjohtaja
 Kuortti Markku, Lapin luonnonsuojelupiiri ry
 Lehmuspelto Pasi, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen yksikkö
 Liekonen Eero, Lapin kalatalouskeskus
 Magga Inga-Briitta, Paliskuntain yhdistys
 Nissén Petter, Suomen kalamiesten keskusliitto
 Norokorpi Yrjö, Metsähallitus Ylä-Lapin luonnonhoitoalue
 Ojala Juhani, Suomen metsästäjäliiton Lapin piiri
 Palosaari Jouni, Lapin kauppakamari – matkailun edustus
 Peronius Antti, Lapin kullanhuuhtojain liitto ry
 Sarajärvi Urpo, Maataloustuottajain Lapin Liitto Mtk-Lappi r.y.
 Tiensuu Voitto, Lapin liitto
 Tolvanen Pentti, Lapin TE-keskus
 Toratti Raimo, Lapin vammaistyöryhmä
 Varmola Martti, Metsäntutkimuslaitos Rovaniemen tutkimusasema

SEUTUKUNTATYÖRYHMIEN KOKOONPANO

Itä-Lappi

Aarrevaara Mauri, kuntayhtymä
Ahola Eero, Posion kunta varalla Nykänen Veijo
Höyhtyä Jukka, Posion metsänhoitoyhdistys
Jurmu Jouko, kalastusalueet
Kantia Jari, metsätalous
Karppila Pekka, kalamiespiiri
Knuuti Jukka, paliskunta
Koivisto Markku, Kemijärven kaupunki
Leppäjärvi Eija, kyläasiain neuvottelukunta
Maijala Eeva-Maria, Savukosken kunta
Manninen Veikko, riistanhoitoyhdistys
Nyman Pekka, Pelkosenniemen kunta
Ollila Sirpa, Savukosken luonnonsuojeluyhdistys
Tiensuu Voitto, Lapin liitto, seutukuntaryhmän puheenjohtaja
Yrjänheikki Erkki, Sallan kunta

Kemi-Tornio

Ahonen Antero, Metsähallitus metsätalous
Brusila Peter, Kemin kaupunki
Hiltula Jouko, metsänhoitoyhdistys
Huhtaniska Viljo, Lapin kyläasiain neuvottelukunta
Kosonen Jouni, Metsähallitus luontopalvelut
Krupula Hannu, Isosydänmaan paliskunta
Mäenpää Aapo, Keminmaan kunta
Mäkynen Jouko, kalamiespiiri
Niemi Olavi, RHY
Oinonen Pekka, kalastusalue
Pelttari Pekka, kalastusalue
Salmenkaita Jaakko, Tornion kaupunki
Salminen Hanna, Tervolan kunta
Sankala Jorma, matkailu
Starck Antti, Perämeren kalastusalue
Tavia Esko, Simon kunta
Tervahauta Aimo, Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys
Tiensuu Voitto, Lapin liitto, seutukuntaryhmän puheenjohtaja

Pohjois-Lappi

Aikio Esko, Utsjoen kunta
Huhtamalla Valtteri, kyläasiain neuvottelukunta
Kaaretkoski Jorma, Lapin kalamiespiiri
Kasurinen Pekka, mhy Sodankylä
Kinisjärvi Terho, Inarin kunta
Nissilä Ari, Inarin Riistanhoitoyhdistys
Paananen Hannu, Inarin kalastusalueen isännöitsijä
Peronius Antti, Lapin kullankaivajain liitto ry.
Puikko Maire, Inarin luonnonystävät
Pura Martti, Sodankylän kunta
Sara Oula, saamelaiskäräjät, varalla Morottaja Antti
Tiensuu Voitto, Lapin liitto, seutukuntaryhmän puheenjohtaja
Valle Pentti, paliskunta
Veijola Pertti, Metsähallitus
Väisänen Vesa, Ylä-Lapin metsänhoitoyhdistys

Rovaniemen seutu

Hallikainen Jouko, Lapin kyläasiain neuvottelukunta
Heiskari Veikko, paliskunta
Hänninen Sari, Lapin luonnonsuojelupiiri
Höyhtyä Jouko, Ranuan metsänhoitoyhdistys
Karpainen Samu-Matti, Lapin kalamiespiiri
Koivula Mikko, Metsähallitus, metsätalous
Kovala Timo, riistanhoitoyhdistys
Kuukasjärvi Hannu, Ranuan kunta
Lehtelä Markku, Metsähallitus
Lehtoniemi Erkki, Rovaniemen mlk
Pulkamo Jouni, Keski-Kemijoen kalastusalue
Rintala-Gardin Tuula, matkailu
Tiensuu Voitto, Lapin liitto, seutukuntaryhmän puheenjohtaja

Tornionlaakso

Harila Juho, kalastusalue
Harju Teuvo, riistanhoitoyhdistys
Jolma Heikki, Tornionjoen kalastusalue
Koivumaa Kari, Metsähallitus, metsätalous
Koskenniemi Mikko, paliskunta
Lantto Pekka, Pellon kylämiehet
Prokkola Antti, matkailu
Rova Juha, Ylitornion kunta, varalla Montell Markku
Tiensuu Voitto, Lapin liitto, seutukuntaryhmän puheenjohtaja
Tuominen Lasse, Ylitornion Luonto ry
Uusitalo Risto, metsänhoitoyhdistys
Viiri Raimo, Lapin kyläasiain neuvottelukunta
Virtanen Esa, Lapin kalamiespiiri

Tunturi-Lappi

Forsell Nina, Ylläksen matkailu
Heinonen Aulikki, Muonion kunta, varalla Kauppinen Heikki
Hietala Kosti, Muonionjoen kalastusalue
Keskitalo Sari, Lapin kyläasiain neuvottelukunta
Kuortti Markku, Muonion Luonto ry
Kurula Lauri, Kittilän kunta
Mäkitalo Lasse, Riistanhoitoyhdistys, varalla: Keskitalo Urho
Mäkitalo Minna, saamelaiskäräjät, varalla: Magga Ristenrauna
Palosaari Jouni, Levin matkailu
Pentti Keskitalo, Enontekiön kunta, varalla Kultima Aarne,
Puljujärvi Ari, paliskunta
Seppälä Pasi, metsänhoitoyhdistys
Similä Risto, kalamiespiiri
Vuontisjärvi Unto, Kolarin kunta, varalla Havela Kauko

Lapin Natura-alueiden taustatiedot

Natura-alueen nimi	Alueen tunnus	Seutukunta	Kunta	Kokonaispinta-ala (ha)	SCI, SPA	Toteutustapa	Hoito- ja käyttösuunnitelman lakiperuste
Aatsinki-Onkamo	FI1301409	Itä-Lappi	Salla	9 746	SCI	luonnonsuojelulaki	
Ahvenjärvi-Lehdonjärvi	FI1302108	Tornionlaakso	Ylitornio	280	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Ahvenvuoma	FI1300603	Tunturi-Lappi	Kittilä	2 207	SCI	luonnonsuojelulaki	
Ainijärven lehdot	FI1301504	Itä-Lappi	Savukoski	69	SCI	luonnonsuojelulaki	
Akanvaaran-Kalkkivaaran lehdot	FI1300902	Itä-Lappi	Pelkosenniemi	21	SCI	luonnonsuojelulaki	
Asmuntinsuo-Laminsuo	FI1301203	Rovaniemen seutu	Ranua	1 130	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Auringonkorpi	FI1301813	Kemi-Tornio	Tervola	412	SCI	luonnonsuojelulaki	
Auttiköngäs	FI1301317	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	377	SCI	luonnonsuojelulaki	
Ellitsa	FI1301714	Itä-Lappi, Pohjois-Lappi	Sodankylä, Pelkosenniemi	3 376	SCI	luonnonsuojelulaki	
Haikara-aapa-Vitsikkoaapa	FI1300401	Itä-Lappi	Pelkosenniemi, Kemijärvi	1 867	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Hammastunturin erämaa	FI1300203	Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi	Kittilä, Inari, Sodankylä	154 903	SCI	erämaalaki	Erämaalaki
Hanhijänkä-Pierkivaaran jänkä	FI1300206	Pohjois-Lappi	Inari	4 648	SCI	luonnonsuojelulaki	
Heinivuoma-Pietinvuoma	FI1302103	Tornionlaakso	Ylitornio	680	SCI	luonnonsuojelulaki	
Herankaira	FI1301316	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	2 217	SCI	luonnonsuojelulaki	
Hietatieva-Kalmankaltio	FI1300117	Tunturi-Lappi	Enontekiö	994	SCI	maa-aineslaki	
Hurujärvi-Iso Mustajärvi	FI1301909	Kemi-Tornio	Tornio	310	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Hysyvuoma	FI1301002	Tornionlaakso	Pello	103	SCI	luonnonsuojelulaki	
Iiton palsasuot	FI1300108	Tunturi-Lappi	Enontekiö	66	SCI	luonnonsuojelulaki	
Inarijärvi	FI1300212	Pohjois-Lappi	Inari	89 960	SCI	rakennuslaki, vesilaki	
Iso Saarisuo-Hoikkasuo-Musta-aapa (*)	FI1301604	Kemi-Tornio, Oulunkaaren seutukunta	Simo, Kuivaniemi	768	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Ivalojoekisuisto	FI1300211	Pohjois-Lappi	Inari	1 124	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, ympäristönsuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki	
Javarustunturi	FI1300405	Itä-Lappi	Kemijärvi	1 396	SCI	luonnonsuojelulaki	
Jietanasvuoma	FI1300107	Tunturi-Lappi	Enontekiö	1 511	SCI	luonnonsuojelulaki	
Joutsitunturi-Koukkutunturi	FI1301511	Itä-Lappi	Savukoski, Salla	15 030	SCI	luonnonsuojelulaki	
Joutensuo	FI1301207	Rovaniemen seutu	Ranua	1 023	SCI	luonnonsuojelulaki	
Joutsenaapa-Kaita-aapa	FI1301404	Itä-Lappi	Savukoski, Salla	12 785	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Juustovuoma	FI1300705	Tunturi-Lappi	Kolari	998	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kaihuvaaran lehto	FI1301304	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	13	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kainuunkylän saaret	FI1302105	Tornionlaakso	Ylitornio	1 005	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kaldoaivin erämaa	FI1302002	Pohjois-Lappi	Utsjoki, Inari	351 633	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, erämaalaki, maa-aineslaki	Erämaalaki
Kallinkangas	FI1300501	Kemi-Tornio	Keminmaa	56	SCI	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kaltiojängän lehto	FI1300503	Kemi-Tornio	Keminmaa	5	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kaltiojänkä	FI1301003	Tornionlaakso	Pello	471	SCI	luonnonsuojelulaki	

Karhuaapa–Heinijänkä–Kokonräme	FI1301812	Kemi-Tornio	Tervola	1 151	SCI	luonnonsuojelulaki	
Karhuvuoma	FI1300704	Tunturi-Lappi	Kolari	957	SCI	luonnonsuojelulaki	
Karsilonmaa	FI1301908	Kemi-Tornio	Tornio	15	SCI	luonnonsuojelulaki	
Karunginjärvi	FI1301913	Kemi-Tornio	Tornio	688	SPA	vesilaki, ympäristönsuojelulaki, maankäyttö- ja	
Kellovuotso–Kaarrerämiä–Hukka-aapa	FI1301505	Itä-Lappi	Savukoski	3 498	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kemihaaran suot	FI1300907	Itä-Lappi	Savukoski, Pelkosenniemi	14 060	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, vesilaki, ympäristönsuojelulaki	
Kerpuajärvi	FI1300615	Tunturi-Lappi	Kittilä	63	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kettujoki–Vaskojoki	FI1300210	Pohjois-Lappi	Inari	1 995	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Ketunpesävaaran lehto	FI1301802	Kemi-Tornio	Tervola	12	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kevo	FI1302001	Pohjois-Lappi	Utsjoki	71 406	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kilsiaapa–Ristivuoma	FI1301810	Kemi-Tornio, Rovaniemen seutu, Tornionlaakso	Rovaniemen mlk, Tervola, Tornio, Ylitornio	9 687	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Kirkkotupien niitty	FI1302009	Pohjois-Lappi	Utsjoki	1,1	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kirvesaapa	FI1300505	Kemi-Tornio	Keminmaa	1 827	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Kitka (*)	FI1101616	Itä-Lappi, Koillismaan seutukunta	Posio, Kuusamo	12 413	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Kivijärvi–Pikku-Kivijärvi	FI1300616	Tunturi-Lappi	Kittilä	135	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kivimaan lehdot	FI1301806	Kemi-Tornio	Tervola	8	SCI	luonnonsuojelulaki	
Koitelainen	FI1301716	Pohjois-Lappi	Sodankylä	43 938	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Korouoma–Jäniskaira	FI1301104	Itä-Lappi	Posio	9 378	SCI	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki	LHA
Koukkulanaapa–Palokivalo	FI1301315	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	2 210	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Koutusjärvi	FI1301001	Tornionlaakso	Pello	2 303	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kuivasjärvi	FI1301611	Kemi-Tornio	Simo	105	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kulvako	FI1301715	Pohjois-Lappi	Sodankylä	1 311	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Kumputunturi	FI1300619	Tunturi-Lappi	Kittilä	1 268	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kuortano–Saivinvuoma–Launijärvi	FI1300606	Tunturi-Lappi	Kittilä	9 831	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kuoskunjärvi	FI1301506	Itä-Lappi	Savukoski	77	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Kusiaiskorpi, Palo-Isokummunjätkä, Alkumaa	FI1301903	Kemi-Tornio	Tornio	441	SCI	luonnonsuojelulaki	
Kutuselkä–Kirstäjäsälkä	FI1301314	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	2 909	SCI	luonnonsuojelulaki	
Käsivarren erämaa	FI1300105	Tunturi-Lappi	Enontekiö	264 892	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, erämaalaki, maa-aineslaki	Erämaalaki
Kätkävaaran lehto	FI1301805	Kemi-Tornio	Tervola	5	SCI	luonnonsuojelulaki	
Käärmeaapa	FI1301606	Kemi-Tornio	Simo	1 117	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Lemmenjoen kansallispuisto	FI1300201	Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi	Inari, Kittilä	285 990	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	KPU (30.5.1997/492)

Liejusuo-Kaakkurisuo	FI1301206	Rovaniemen seutu	Ranua	608	SCI	luonnonsuojelulaki	
Litokaira (*)	FI1103827	Rovaniemen seutu, Oulunkaaren seutukunta	Ranua, Kuivaniemi, Pudasjärvi	3 382	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, metsälaki	
Livojärvi (*)	FI1301103	Itä-Lappi, Koillismaahan seutukunta	Posio, Kuusamo	3 433	SCI	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Louevaara	FI1301306	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	1 681	SCI	luonnonsuojelulaki	
Loukisen latvasuot	FI1300605	Tunturi-Lappi	Kittilä	9 414	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Luiron suot	FI1300904	Itä-Lappi	Pelkosenniemi, Savukoski	12 345	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Luomusjoen kuolpuna	FI1302010	Pohjois-Lappi	Utsjoki	2	SCI	luonnonsuojelulaki	
Luppokurun lehto	FI1300113	Tunturi-Lappi	Enontekiö	24	SCI	luonnonsuojelulaki	
Malla	FI1300102	Tunturi-Lappi	Enontekiö	3 089	SCI	luonnonsuojelulaki	
Maltio	FI1301502	Itä-Lappi	Salla, Savukoski	14 746	SCI	luonnonsuojelulaki	
Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat	FI1301602	Kemi-Tornio	Keminmaa, Simo	14 086	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Mellajoki	FI1302101	Tornionlaakso	Ylitornio	353	SCI	luonnonsuojelulaki	
Meltosjärvet-Pysäjäjärvi	FI1302104	Tornionlaakso	Ylitornio	458	SCI, SPA	rakennuslaki, vesilaki	
Mieraslompolon kenttä	FI1302013	Pohjois-Lappi	Utsjoki	2,2	SCI	luonnonsuojelulaki	
Muonionjärvi-Utkujoki	FI1300801	Tunturi-Lappi	Muonio	544	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Muotkatunturin erämaa	FI1300202	Pohjois-Lappi	Inari, Utsjoki	158 208	SCI	luonnonsuojelulaki, erämaalaki	Erämaalaki
Musta-aapa	FI1300507	Kemi-Tornio	Keminmaa, Simo	355	SCI	luonnonsuojelulaki	
Mustarinnantunturi	FI1301102	Itä-Lappi	Kemijärvi, Posio	9 435	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	Asetus (17.1.
Mustiaapa-Kaattasjärvi	FI1301301	Rovaniemen seutu, Tornionlaakso	Rovaniemen mlk, Ylitornio	6 117	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Mämmisuo	FI1301209	Rovaniemen seutu	Ranua	1 313	SCI	luonnonsuojelulaki	
Naatsukka-aapa	FI1300611	Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi	Kittilä, Sodankylä	10 609	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Namalikkokivalo	FI1301312	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	836	SCI	luonnonsuojelulaki	
Narkauksen-Katiskon lehdot	FI1301313	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	94	SCI	luonnonsuojelulaki	
Niesaselkä	FI1300706	Tunturi-Lappi	Kolari	1 950	SCI	luonnonsuojelulaki	
Nikkilänaapa	FI1301605	Kemi-Tornio	Simo	346	SCI	luonnonsuojelulaki	
Näätävuoma-Sotkavuoma	FI1300604	Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi	Kittilä, Sodankylä	10 675	SCI	luonnonsuojelulaki	
Ottavaara	FI1300406	Itä-Lappi	Kemijärvi	820	SCI	luonnonsuojelulaki	
Oulangan kansallispuisto (*)	FI1101645	Itä-Lappi, Koillismaahan seutukunta	Salla, Kuusamo	29 390	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki	KPU
Ounasjoki	FI1301318	Rovaniemen seutu, Tunturi-Lappi	Enontekiö, Kittilä, Rovaniemen mlk, Rovaniemi	4 730	SCI	rakennuslaki, vesilaki, Ounasjokilaki	
Paamajärvi	FI1301004	Tornionlaakso	Pello	393	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Paistunturin erämaa	FI1302003	Pohjois-Lappi	Inari, Utsjoki	159 770	SCI	luonnonsuojelulaki, erämaalaki, maa-aineslaki	Erämaalaki
Pajukari-Uksei-						luonnonsuojelulaki,	

Pallas–Ounastunturin kansallispuisto ja Ylläs-Aakenus (Pallas–Yllästunturin kansallispuisto)	FI1300101, FI1300618	Tunturi-Lappi	Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio	98 072	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	KPU
Pappilan niitty	FI1302012	Pohjois-Lappi	Utsjoki	3	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pellojärvi–Säynäjärvi	FI1301005	Tornionlaakso	Pello	583	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, vesilaki	
Perämeren kansallispuisto	FI1300301	Kemi-Tornio	Kemi, Tornio	15 890	SCI	luonnonsuojelulaki	KPU
Perämeren saaret (*)	FI1300302	Kemi-Tornio, Oulunkaaren seutukunta, Oulun seutukunta	Kemi, Simo, Tornio, Hailuoto, Haukipudas, Ii, Kuivaniemi, Oulu, Oulunsalo	7 136	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Peurahaara	FI1301411	Itä-Lappi	Salla	46	SCI	luonnonsuojelulaki	
Peuratunturi	FI1301410	Itä-Lappi	Salla	5 285	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pieran Marin jänkä	FI1300207	Pohjois-Lappi	Inari	2 643	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pisavaara	FI1301801	Kemi-Tornio, Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk, Tervola	4 891	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pomokaira	FI1301712	Pohjois-Lappi, Tunturi-Lappi	Kittilä, Sodankylä	92 358	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Puljun erämaa	FI1300601	Tunturi-Lappi	Enontekiö, Kittilä	56351	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, erämaalaki	Erämaalaki
Pulmankijärvi	FI1302004	Pohjois-Lappi	Utsjoki	1623	SCI	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, rakennuslaki	
Pyhä–Luosto, Pyhäntunturi, Luosto (Pyhä–Luoston kansallispuisto)	FI1300901, FI1301713, FI1300908	Itä-Lappi, Pohjois-Lappi	Kemijärvi, Pelkosenniemi, Sodankylä	14325	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki	KPU
Pyhäportin lehto	FI1301807	Kemi-Tornio	Tervola	12	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pää-Äljy	FI1301106	Itä-Lappi	Posio	2162	SCI	luonnonsuojelulaki	
Pöyrisjärven erämaa	FI1300103	Tunturi-Lappi	Enontekiö	146 834	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, erämaalaki	Erämaalaki
Raateaapa	FI1300906	Itä-Lappi	Kemijärvi, Pelkosenniemi	1785	SCI	luonnonsuojelulaki	
Rakanjäykkä	FI1301904	Kemi-Tornio	Tornio	83	SCI	luonnonsuojelulaki	
Riisitunturin kansallispuisto	FI1301101	Itä-Lappi	Posio	12 461	SCI	luonnonsuojelulaki	KPU
Rimpijärvi–Uusijärvi (*)	FI1101405	Kemi-Tornio, Oulunkaaren seutukunta	Simo, Kuivaniemi	1 391	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Romppaat	FI1302107	Tornionlaakso	Ylitornio	256	SCI	luonnonsuojelulaki	
Runkaus	FI1301601	Kemi-Tornio	Simo, Tervola	7 050	SCI	luonnonsuojelulaki	
Runtelin lehto	FI1301907	Kemi-Tornio	Tornio	19	SCI	luonnonsuojelulaki	
Saanan luonnonsuojelualue	FI1300112	Tunturi-Lappi	Enontekiö	240	SCI	luonnonsuojelulaki	
Saariaapa–Hattuselkä	FI1301612	Kemi-Tornio	Simo	2 503	SCI	luonnonsuojelulaki	
Sattavuoma	FI1301902	Kemi-Tornio	Tornio	293	SCI	luonnonsuojelulaki	
Savioja	FI1301302	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk	35	SCI	luonnonsuojelulaki	
Serrijoki–Kätkävuoma	FI1300905	Itä-Lappi	Savukoski, Pelkosenniemi	1 021	SCI	luonnonsuojelulaki	LHA
Sieppijänkä–Pieruvuoma	FI1300702	Tunturi-Lappi	Kolari	1 413	SCI	luonnonsuojelulaki	
Sieriäisten harjulammet	FI1301507	Itä-Lappi	Savukoski	792	SCI	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Siikajoki–Juujoki	FI1300407	Itä-Lappi	Kemijärvi, Posio		SCI	vesilaki, ympäristönsuojelulaki	
Simojoki	FI1301613	Kemi-Tornio, Rovaniemen seutu	Simo, Ranua	1 153	SCI	vesilaki, koskiensuojelulaki	
Simojärvi	FI1301205	Rovaniemen seutu	Ranua	6 367	SCI	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Siukatanjärvet	FI1300602	Tunturi-Lappi	Kittilä	2 040	SCI	luonnonsuojelulaki	
Soppana	FI1301208	Itä-Lappi,	Posio, Ranua	1 097	SCI	luonnonsuojelulaki	

Sotkavuoma	FI1300111	Tunturi-Lappi	Enontekiö	2 602	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Suikeloapa	FI1301708	Pohjois-Lappi	Sodankylä	993	SCI	luonnonsuojelulaki	
Suksenpaistama– Miehinkävaara	FI1301403	Itä-Lappi	Salla	6 028	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Suuripään alue	FI1301811	Kemi-Tornio	Tervola, Keminmaa	4 278	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Syöte (*)	FI1103828	Itä-Lappi, Oulunkaaren seutukunta	Posio, Pudasjärvi, Taivalkoski	18 796	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, valtion retkeilyalue	KPU
Tarvantovaaran erämaa	FI1300118	Tunturi-Lappi	Enontekiö	66 403	SCI	erämaalaki	Erämaalaki
Termusaapa	FI1301405	Itä-Lappi	Salla	1 285	SCI	luonnonsuojelulaki	
Teuravuoma– Kivijärvenvuoma	FI1300701	Tunturi-Lappi	Kolari	5 788	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Tollovuoma–Silmäsvuoma–Mu- staoja–Nunaravuoma	FI1300608	Tunturi-Lappi	Kittilä	9 673	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, rakennuslaki	
Toramajoki	FI1301319	Rovaniemen seutu	Rovaniemen mlk		SCI	vesilaki, ympäristönsuojelulaki	
Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalue	FI1301912	Kemi-Tornio, Tornionlaakso, Tunturi-Lappi	Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello, Tornio	32 000	SCI	vesilaki, rajajokisopimus, koskiensuojelulaki	
Tornivaaran lehto	FI1300504	Kemi-Tornio	Keminmaa	19	SCI	luonnonsuojelulaki	
Tsarmitunturin erämaa	FI1300205	Pohjois-Lappi	Inari	16 758	SCI	erämaalaki	Erämaalaki
Tuiskukivalon närheikkö	FI1301814	Kemi-Tornio, Rovaniemen seutu	Tervola, Rovaniemen mlk	716	SCI	luonnonsuojelulaki	
Tuntsan erämaa	FI1301402	Itä-Lappi	Savukoski, Salla	21 241	SCI	erämaalaki	Erämaalaki
Tynnyriaapa	FI1300402	Itä-Lappi	Kemijärvi	629	SCI	luonnonsuojelulaki	
Törmäoja	FI1301512	Itä-Lappi	Savukoski	364	SCI	luonnonsuojelulaki	
Urho Kekkonen kansallispuisto–Sompio– Kemihaara	FI1301701	Itä-Lappi, Pohjois- Lappi	Inari, Savukoski, Sodankylä	309 771	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki, erämaalaki	Erämaalaki, KPU
Vaarajänkkä–Rovajänkkä	FI1301901	Kemi-Tornio	Tornio	394	SCI	luonnonsuojelulaki	
Varpusuo–Saarisuo	FI1301202	Rovaniemen seutu	Ranua	1 021	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Veittiaapa (*)	FI1301603	Kemi-Tornio, Oulunkaaren seutukunta	Simo, Kuivaniemi	2 929	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Vetsijoen suistolehto	FI1302008	Pohjois-Lappi	Utsjoki	14	SCI	luonnonsuojelulaki	
Viiankiaapa	FI1301706	Pohjois-Lappi	Sodankylä	6 595	SCI, SPA	luonnonsuojelulaki	
Vinsanmaan letot	FI1301905	Kemi-Tornio	Tervola, Tornio	24	SCI	luonnonsuojelulaki	
Vintilänkaira	FI1301510	Itä-Lappi, Pohjois- Lappi	Savukoski, Sodankylä	20 076	SCI	luonnonsuojelulaki	
Vitsavaaranaapa– Kiekeröselkä	FI1301707	Pohjois-Lappi	Sodankylä	1 775	SCI	luonnonsuojelulaki	
Välimaan kenttä	FI1302011	Pohjois-Lappi	Utsjoki	2	SCI	luonnonsuojelulaki	
Väriö	FI1301401	Itä-Lappi	Salla, Savukoski	12 458	SCI	luonnonsuojelulaki	
Vätsärin erämaa	FI1300204	Pohjois-Lappi	Inari	157 368	SCI	erämaalaki	Erämaalaki
Yli-Nuorti	FI1301513	Itä-Lappi	Savukoski	308,8	SCI	luonnonsuojelulaki	

SSO / SSA = Soidensuojeluohjelma / -alue

AMO (VMO) = Aarniemetsien suojeluohjelma, vanhojen metsien suojeluohjelma

LVO / LVA = Lintuvesien ohjelma / -alue

LHO / LHA = Lehtojensuojeluohjelma / -alue

EMA = Erämaa-alue

HSO / HSA = Harjijensuojeluohjelma / -alue

RSO / RSA = Rantojensuojeluohjelma / -alue

LPU = Luonnonpuisto

KLO = Kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelma

KPU = Kansallispuisto

ESA = Erityissuojelualue

Nelikenttöanalyysi Lapin Natura 2000 -alueista

Vahvuudet

- Natura-alueiden monimuotoisuus, monipuolisuus, laajuus ja runsaslukuisuus
- Luonnon säilyminen
- Natura-alueet ovat hyvin saavutettavissa
- Matkailu
- Imagoarvo

Mahdollisuudet

- Alueiden hyödyntäminen eri tavoin, mm. matkailuun
- Natura-verkoston kansainvälisyys
- Markkinointi Naturan avulla ja Naturan tunnettuus
- EU-rahoitus

Heikkoudet

- Tiedon puute ja säännösten epäselvyys
- Päätöksenteon byrokraattisuus ja siirtyminen Brysseliin
- Alueiden sirpaleisuus ja suojelun puutteet
- Naturan huono maine
- Naturan valmistelun ja rajausten puutteet

Uhat

- Paikallisten oikeuksien kaventuminen ja säännösten tiukentuminen
- Alueiden liikakäyttö
- Ristiriidat
- Ilmastonmuutos

Lausuntojen yhteenveto

Lausunnon-antaja	Lausunnon keskeinen sisältö	Lausuntojen kommentointi ja mahdolliset toimenpiteet
Enontekiön kunta	<p>Kunta korostaa, että mm. laaja-alaiset erämaa-alueet tulee käsitellä erämaa-alueista laaditun erämaalain hengen mukaisesti, erämaa-alueet on tarkoitettu tukemaan paikallista elinkeinotoimintaa.</p> <p>Enontekiön kantatiloilla on laajoja erityis-oikeuksia kaikille erämaa-alueille, mikä tulee yleissuunnitelmassa ottaa huomioon. Enontekiön kunta viittaa KHO:n päätökseen (8.9.2005/2279), joka liittyy erämaa-alueeseen ja paikallisen toimijan rakennus- ja vuokraoikeuteen erämaa-alueella.</p>	<p>Kohdekohtaisessa suunnittelussa otetaan kantatilojen erityisoikeudet ja muut säilyneet oikeudet huomioon. Lisätään kohtaan 4.2 kantatilojen oikeuksista.</p>
Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen yksikkö	<p>Hoito- ja käyttösuunnitelmien perustavaksi tietoaineistoksi tulisi mainita yksityiskohtaiset geologiset kartoitustiedot jokaiselta kohdealueelta.</p> <p>Taustaa Lapissa -lukuun tarkennuksia kallio- ja maaperägeologiaan.</p> <p>Esitetään lauseen "Kallioperän ravinteisuuden ansiosta myös lettoja on runsaasti" poistamista virheellisenä.</p> <p>Toimintaperiaatteisiin ehdotetaan kirjattavaksi lause "Kansantaloudellisesti merkittävän elinkeinotoiminnan kyseessä ollen voidaan myös aluerajauksia tarkastella."</p> <p>Yksityiskohtainen maankäyttömuotojen yhteensovittaminen tehdään aluekohtaisessa suunnittelussa käyttäen hyväksi kaikkea alueelta saatavissa olevaa tutkimus- ja kartoitustietoa.</p> <p>Myös maankäyttöratkaisuihin vaikuttavat tutkimus- ja kartoitustulokset sekä suunniteluun saatavat resurssit, kuten esimerkiksi joissakin tapauksissa projektirahoitus, ratkaisevat käytännön toteuttamisjärjestyksen.</p> <p>Kirjallisuusviite, Lapin geologiaa, esitetään lisättäväksi.</p> <p>Pasi Lehmuspelto edusti Pohjois-Suomen yksikköä, ei Rovaniemen.</p> <p>Nelikenttäanalyysissä ilmastonmuutos kummeksuttaa.</p>	<p>Perusselvityksiin tulee jo nykyisellään geologinen tarkastelu.</p> <p>Korjataan tekstiä.</p> <p>Muutetaan "on runsaasti" muotoon "esiintyy". Todetaan, että letto geologisena ja biologisena käsitteenä poikkeavat toisistaan.</p> <p>Natura-alueiden rajauksista ei päätetä paikallisesti, joten lappilaisia toimintaperiaatteita ei muuteta. Valtioneuvosto voi muuttaa rajausta myöhemmin merkittävän hankkeen ollessa kyseessä.</p> <p>Ei tehdä lisäystä, koska suunnitelmat tehdään jo nyt mahdollisimman laajaan aineistoon perustuen.</p> <p>Ei tehdä muutosta, koska joka tapauksessa merkittävät esille tulevat asiat vaikuttavat käytännön toteuttamiseen.</p> <p>Lisätään kirjallisuusviite.</p> <p>Korjataan.</p> <p>Ei muutosta, sillä nelikenttäanalyysin tulos on kooste työryhmissä tehdyistä analyyseistä, ja ilmastonmuutos mainittiin useasti.</p>

Inarin kunta	Inarin kunnalla ei ole huomautettavaa.	Ei toimenpiteitä.
Kemin kaupunki	Kemin kaupunki toteaa tyydytyksellä, että Kemin Natura-alueiden käyttösuunnitelman laatiminen on jo vireillä. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan on kaupungin mielestä sisällytettävä myös toimenpidesuunnitelma ja aikataulu hankkeiden toteuttamisesta. Luontokohteista Ajoksen Puidenpuuttuman alue tarvitsee välitöntä kunnostusta. Koska Perämeren saarten muodostaman Natura-alueen osien tavoitettavuus vaihtelee, tulisi yleisökäyttöluokituksenkin vaihdella. Ajoksen ranta-alueen yleisökäyttöluokkaa tulee nostaa, samoin Perämeren kansallispuiston. Perämeren luonto- ja opastuspiste pitäisi kehittää opastuskeskukseksi.	Yksityiskohtainen aluekohtainen kommentointi (Puidenpuuttuman kunnostus, opastuskeskus) on toimitettu eteenpäin alueesta vastaaville ympäristöviranomaisille otettavaksi huomioon kohdekohtaisessa suunnittelussa. Yleisökäyttöluokituksessa Perämeren kansallispuisto on luokassa 2, mikä tarkoittaa suosittuja kansallispuistotason kohteita, mutta ei aivan matkailun valtakunnallista veto-voimakohdetta, joilta edellytetään vähintään 50 000 kävijää vuodessa. Perämeren saaret on luokassa 4, mikä tarkoittaa sitä, että alue on paikallisesti tai maakunnallisesti tärkeä. Kolmosluokassa ovat maakunnallisesti tärkeät alueet. Ajoksen ranta-alueet ovat tärkeämpiä paikallisesti kuin maakunnallisesti. Yleisökäyttöluokkaa ei muuteta.
Kemijärven kaupunki	Kaupunki yhtyy yleissuunnitelmassa esitettyihin Natura-alueiden yleisiin toimintaperiaatteisiin ja pitää yleissuunnitelmassa esitettyä suunnittelutarvelistausta riittävänä.	Ei toimenpiteitä.
Kittilän kunta	Kittilän kunnalla ei ole huomautettavaa.	Ei toimenpiteitä.
Kolarin riistanhoitoyhdistys	Yhdistyksellä ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmaan. Riistanhoitoyhdistys toivoo, että myös jatkossa Lapin metsästäjäorganisaation edustajien näkökulmaa erityisesti metsästyksen ja riistanhoidon osalta tiedustellaan ja se otetaan huomioon Lapin Natura-alueiden hoidon ja käytön järjestelyistä päätettäessä.	Ei toimenpiteitä. Metsähallitus ja Lapin ympäristökeskus toteuttavat aluekohtaisen suunnittelun laajasti osallistaen, ml. metsästäjätahot.
Kyrön paliskunta	Yleissuunnittelussa tulee ottaa erityisesti porotalouden tarpeet huomioon eli porotalouden harjoittamista ei saa Natura-alueilla millään tavalla rajoittaa tai vaikeuttaa. Yleissuunnitelmaluonnoksessa korostui matkailun rooli Natura-alueilla ja sen lähiympäristössä. Matkailua ja muuta virkistystoimintaa suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon porotalouden tarpeet. Kyrön paliskunta sijaitsee kokonaisuudessaan erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella. Paliskunta odottaa saavansa edustajansa mukaan Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön jatkosuunnitteluun.	Ei toimenpiteitä. Pääosa Lapin Natura-alueista toteutetaan luonnonsuojelulaille, ja suojelualueilla poronhoitoa harjoitetaan poronhoitolain mukaisesti. Erämaa-alueet on perustettu tukemaan luontaiselinkeinoja. Lisäksi yleissuunnitelmassa todetaan, että muuta maankäyttöä ohjataan siten, että porotalouden toimintaedellytykset säilyvät, tämä on Metsähallitukselle asetettu yhteiskunnallinen velvoite.
Lapin kalamiespiiri ry	Lapin Kalamiespiirin vapaa-ajankalastajien edustajilla ei ole huomautettavaa Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma 22.09.2005 luonnokseen.	Ei toimenpiteitä.

<p>Lapin liitto</p>	<p>Lapin liitto toteaa, että suunnitelmaluonnos antaa tietoa Lapin Natura-alueista sekä niiden merkityksestä ja vaikutuksista. Luonnos määrittelee johdonmukaisesti joskin hieman vaikeaselkoisesti kunkin alueen yleisökäyttöluokan tavoitteen, tarvittavan suunnitelman, suunnitteluajankohdan ja henkilöresurssien tarpeen.</p> <p>Hankkeen yhtenä tavoitteena oli muodostaa yhteinen lappilainen näkemys Lapin Natura-alueiden käytöstä. Yleissuunnitelmaluonnoksessa on kuitenkin kovin vähän tavoitteita tarkempien suunnitelmien sisällölle, erityisesti luontaiselinkeinojen ja luontomatkailun suhteen.</p> <p>Paikkakunnalle eniten tuloa tuottavaa ja oikein hoidettuna luonnolle vähiten haittaa aiheuttavaa luontomatkailua on opastettu retkeily ja alueeseen tutustuminen. Kansallispuistoissa saa rakentaa, entistää ja kunnostaa mm. yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja (LsL). Tämä lienee mahdollista myös suojeluohjelmien mukaisilla alueilla ja erämaa-alueilla. Natura siihen ei ole esteenä suojellessaan vain tietyt luontotyypit ja lajit, jotka eivät usein kata koko aluetta. Natura-alueiden osaltahan on korostettu niiden monikäytön mahdollisuutta, kunhan ei vaaranneta niitä luontotyyppejä ja lajeja, joiden vuoksi alue on Naturaan liitetty.</p> <p>Lapin liiton virasto esittää kohtaan 4.2 lisättäväksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - tulisi turvata paikallisten asukkaiden oikeudet pitää, kunnostaa ja rakentaa tarvittaessa uudelleen luontaiselinkeinoihin liittyviä tukikohtia ja muita rakenteita sekä käyttää niille johtavia kulkureittejä - pyritään osoittamaan suojelualueen virkistysvyöhykkeelle alueita ja reittejä myös ohjelmanpalveluyritysten toiminnalle. 	<p>Taulukoiden selventämiseksi lisätään tiivis yleisökäyttöluokan avaaminen taulukoiden otsikkoon.</p> <p>Tarkempien suunnitelmien sisältö määräytyy ensinnäkin yleisten tavoitteiden perusteella, joita ovat Natura-suojeluperusteet sekä suojelualueen ja -ohjelmakohteen suojeluperusteet ja niiden säilyttäminen. Suunnittelun tavoitteisiin vaikuttaa mm. yleinen monimuotoisuuden suojelemisen edistämismääräys. Kohdekohtaisten suunnitelmien sisältötavoitteet tarkentuvat kohdekohtaisessa suunnittelussa, kun aluetta koskevat perustiedot ja käyttötarpeet on saatu koottua.</p> <p>Näin yleistä lausetta ei voida lisätä. Erämaalaki mahdollistaa ehdotetut toimet jo nyt erämaa-alueilla, mutta luonnonsuojelulaki perustetuilla alueilla esitys ei ole mahdollinen. Luonnonsuojelulaki mahdollistaa luontaiselinkeinoista vain porotalouden rakenteet, ei laajasti kaikkien luontaiselinkeinoon liittyviä rakenteita. Vanhojen tilojen oikeudet ovat asia erikseen. Lisätään esitys toimintaperiaatteisiin. Ohjelmanpalveluyritykset voivat käyttää yleisiä rakenteita ja reittejä sopimalla käytöstä alueista vastaavan Metsähallituksen kanssa. Yrittäjillä voi olla käytössään sopimusohjalta reittejä ja rakenteita, jotka alueesta vastaava on rakentanut.</p>
---------------------	--	---

	<p>Yleissuunnitelmassa voitaisiin asettaa hoito- ja käyttösuunnitelmille enemmän tavoitteita siitä, millainen monikäyttö, millaisissa tilanteissa ja millaisilla ehdoilla olisi suotavaa.</p> <p>Yleissuunnitelmassa ei tulisi käsitellä niitä alueita, joiden osalta päätös Natura-verkoston liittämistä ei ole lainvoimainen.</p>	<p>Yleissuunnitelman tavoitteena on hakea kohdekohtainen suunnittelu- tarve ja suunnitelmien laatimisen kiireellisyysjärjestys. Yleissuunnitelmatyössä haettiin yhteisiä lappilaisilla Natura-alueilla toimimisen periaatteita, eikä kohdekohtaisen suunnittelun tavoitteisiin voitu paneutua. Kohdekohtaiset tavoitteet tarkentuvat suunnittelutyössä, kun aluetta koskevat perustiedot on koottu ja esim. toiminnan ohjaus- tarpeet käytännössä ovat tiedossa.</p> <p>Valtioneuvoston päätöksissä on kirjattu, että päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Koska mm. luonnonsuojelulain Natura-alueiden heikentämiskielto on siis voimassa myös niillä alueilla, joiden osalta päätös ei ole lainvoimainen, on tarkoituksenmukaista käsitellä alueita yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi aluekohtaisia valituksia ei ole käsitelty.</p>
Lapin riistanhoitopiiri	Lapin riistanhoitopiirillä ei ole erityistä huomautettavaa luonnoksen suhteen. Aluekohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmia myöhemmin laadittaessa olisi vastaavien tahojen tarpeellista pitää yhteyttä lakisääteisenä riistahallintoa hoitavaan alueen riistanhoitoyhdistykseen.	Ei toimenpiteitä. Metsähallitus ja Lapin ympäristökeskus toteuttavat aluekohtaisen suunnittelun laajasti osallistaen, ml. metsästäjätahot.
Lapin TE-keskus	<p>Nykyisin Natura-alueet nähdään ja koetaan laajalti mahdollisuutena Lapin merkittävien elinkeinojen kannalta. Paikallisten asukkaiden perinteisten oikeuksien kaventaminen ei voi olla jatkossakaan suunnittelun lähtökoh- ta. Lähtökohtaisesti tulisi edistää elinkeino- mahdollisuuksia huomioiden herkäät luontola- jit ja -tyypit. Osallistuvalla suunnittelulla tähän tavoitteeseen voidaan päästä. Natura-alueiden käyttöä suunniteltaessa on paino- tettava luonnontieteellisten perusteiden lisäksi taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia.</p> <p>Natura-alueita käytetään monipuolisesti kalastukseen, metsästykseseen, marjastukseen ja retkeilyyn – toimeentuloa edistävään toi- mintaan. Hoidon ja käytön suunnitelmia laadittaessa porotalouden ja luontaiselinkei- nojen turvaaminen tulisi olla keskeisellä sijalla – luontomatkailun ja virkistys- ohella.</p>	Ei toimenpiteitä.

Lapin tiepiiri	<p>Vuoden 2006 alusta voimaan tuleva maantielaki mahdollistaa tiepiirille liikenneturvallisuussyistä kasvillisuuden poistamisen nykyistä leveämmin tien näkemä- ja suoja-alueelta. Tämän pitäisi olla mahdollista tarvittaessa myös Natura-alueilla. Natura-alueilla tai niiden läheisyydessä sijaitsevien teiden parantaminen ja kunnossapito tulee olla myös mahdollista.</p> <p>Yleissuunnitelmassa on lueteltu hankkeita, jotka sijoittuvat Natura-alueiden läheisyyteen. Suunnitelmassa esitetyjen hankkeiden lisäksi myös Nunnanen–Lisma-hankkeen eri linjausvaihtoehdot sijaitsevat Puljun erämaa-alueen ja Lemmenjoen kansallispuiston vaikutusalueilla.</p> <p>Tiepiirin hallinnassa on useita kymmeniä kilometrejä polkuja Natura-alueiden sisällä. Polkujen osalta on käynnissä neuvottelut niiden siirtymisestä Metsähallinnon hallintaan.</p>	<p>Ei muutosta yleissuunnitelmaan. Liikenneturvallisuuden edistäminen ja tienpito voi jatkua edelleenkin, kunhan tapauskohtaisesti varmistetaan siitä, ettei Natura-arvoja vaaranneta.</p> <p>Tarkennetaan tekstiä.</p>
Manninen, Veikko Kemi–Tornio seutukuntatyöryhmä puhelimitse	Hyvä, että Naturassa suojellaan tietyt rajatut ja suojelunarvoiset alueet. Hyvää myös se, ettei ihmisten toimintoja rajoiteta (metsästys ja kalastus). Hylkeiden rauhoitusalueita ei tule enää lisätä.	Ei toimenpiteitä.
Metsähallitus Lapin luontopalvelut ja metsätalous	<p>Luonnos vastaa pääasiallisesti Metsähallituksen näkemyksiä yleissuunnitelman luonteesta ja sisällöstä. Seuraavia asioita tulisi täsmentää:</p> <p>Käyttömuodot tulisi esittää selvemmin jäsennehtynä väliotsikoin. Saatu palaute ja johtopäätökset tulisi kytkeä lähtötilanteeseen.</p> <p>Porotaloutta tulisi tarkastella suunnittelutarvetta aiheuttavana tekijänä. Viittaus Gilligan et al. on epätarkka.</p> <p>Maastoliikennettä olisi tullut arvioida maankäyttöpaineena, sillä varsinkin kesäajan maastoliikenne on useiden pohjoisten suurten Natura-alueiden merkittävä luontoon vaikuttava tekijä.</p>	<p>Harkitaan esitystavan kehittämistä ja toimitaan mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Porotaloutta ei tarkastella kohdekohtaisena suunnittelutarvetta aiheuttavana tekijänä, koska lähes koko Lappi on poronhoitoaluetta ja lisäksi erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue kattaa laajan alueen Lapista, ml. Natura-alueita. Viittaus otetaan pois, mutta lause jää.</p> <p>Maastoliikennettä ei ole yksilöity suunnittelutarpeeksi. Se on mukana suunnittelutarvetta aiheuttamassa, sillä asutuksen läheisyyteen, virkistyskäyttöön ja matkailuun liittyy tavallisesti myös maastoliikennepaineita. Ts. ei ole maastoliikennepaineita ilman em. maankäyttöpaineita.</p>

	<p>Yleissuunnitelmassa pitäisi esittää ne suunnitteluperiaatteet ja linjaukset, jotka ovat yleisiä kaikille "alemman tason" suunnitelmille. Näitä periaatteita on jonkin verran esitetty luvussa 4.2, mutta ei kuitenkaan kovin kattavasti.</p> <p>Tällaisiksi yleisperiaatteiksi voitaisiin miettiä esim. toteuttamistapojen täsmentämistä alueilla, joille on määrätty erilaisia toteuttamistapoja tai jopa selventävää rajausesitystä alueille, joissa on erilaisia rajauksia.</p> <p>Erityyppisten suunnitelmien tavoitteita ja sisältöä ei selkeästi määritellä. Suunnitelmien yleistavoitteet ja pääperiaatteet olisi syytä kuvata.</p> <p>Metsätaloutta on käsitelty luvuissa 3.4 ja 5.1, asia voitaisiin ilmoittaa täsmällisemmin. Metsätalous on mahdollista esimerkiksi alueilla, missä toteutustapana on maa-aineslaki. Toiminta näillä alueilla suunnitellaan kohdekohtaisesti.</p> <p>VILMAT-ohjelma -kappaleessa on epätarkkuuksia. Yleisökäytön kokonaisuuksia on yhteensä 24. Suunnitelmaluonnoksessa on lueteltu 11 painopistealuetta, kansainväliset ja valtakunnalliset kohteet.</p>	<p>Kohtaan 4.2 tarvitaan viittaus kohtaan 2.3 Natura- ja suojelualueiden suunnittelu, jossa on kuvattu hoito- ja käyttösuunnitelmia ym. tarkemmin yleisellä tasolla. Hoito- ja käyttösuunnitelmien esittelyä laajennetaan kohdassa 2.3.</p> <p>Toteuttamistapojen täsmentämisestä ei keskusteltu lainkaan työn kuluessa. Rajausesäselvyydet on projektin taustaorganisaatioissa tuotu selkeästi ongelmana esille, mutta sitä ei ole katsottu tämän yleissuunnitelman asiaksi, eikä kohdekohtaista tarkastelua ole tehty tämän asian suhteen.</p> <p>Lavennetaan kohdan 2.3 tekstiä, eli kerrotaan tarkemmin suunnitelmien yleistavoitteista ym.</p> <p>Täsmennetään ilmaisua.</p> <p>Kerrotaan aluekokonaisuudet tarkemmin ja mainitaan vielä erikseen tärkeimmät.</p>
<p>Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut</p>	<p>Pohjanmaan luontopalvelujen (ent. Pohjanmaa–Kainuu) kannalta mielenkiintoisinta on tarkastella kuinka hyvin Pohjanmaan ja Lapin rajaseuduilla sijaitsevien suojelualueiden tavoitteenasettelu ja priorisointi on huomioitu suunnitelmassa. Joidenkin alueiden osalta pieniä puutteita on löydettävissä, esim. Oulangan, Riisitunturin, Litokairan ja Syötteen kuuluminen laajempiin palojatkumoalueisiin on jäänyt merkittämättä taulukoihin. Vastavantasoiset puutteet eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet lopputulokseen, jota voidaan pitää raja-alueiden osalta riittävän yhdenmukaisena Pohjois-Pohjanmaan vastaavan suunnitelman kanssa.</p>	<p>Täydennetään taulukot 2 ja 5.</p>

Metsäntutkimuslaitos	<p>Metla katsoo, että yleissuunnitelman laadinta on ollut erittäin tarpeellinen. Sidosryhmien kuuleminen sekä seutukunta- ja maakunnallisten työryhmien toiminta ovat olleet onnistuneita. Tämä on mahdollistanut paikallisten toimijoiden mielipiteiden huomioimisen yleissuunnitelman laadintaprosessissa. Metlan toimintayksiköt olivat mukana myös yleissuunnitelmaan liittyvissä erillis-selvityksissä.</p> <p>Metlan hallinnoimista alueista yleissuunnitelmassa ovat mukana Mallan luonnonpuisto ja Saanan luonnonsuojelualue Enontekiöllä sekä Namalikkokivalo ja Kaihuanvaaran lehto Rovaniemen maalaiskunnassa. Näistä alueista Mallan luonnonpuistoon kohdistuu moninaisimmat maankäyttöpaineet matkailun, porotalouden, tutkimustoiminnan ja luonnonsuojelun toimesta. Mallan luonnonpuistolle Metla esittää tehtäväksi hoito- ja käyttösuunnitelman linjaamaan puiston maankäyttöä, jossa on esiintynyt ristiriitoja lähinnä poronhoidon ja muun maankäytön tarpeiden välillä ja Saanan luonnonsuojelualueelle toimenpidesuunnitelman. Muut kohteet ovat pienialaisia ja pääasiassa tutkimustoiminnan käytössä. Niissä ei esiinny välitöntä maankäytön suunnittelutarvetta.</p> <p>Naturasta tiedottaminen oli yksi hankkeen tärkeistä tavoitteista. Tässä onnistuttiin hyvin, mutta tiedotustoimintaa tulee pyrkiä jatkamaan paitsi tulevilla sidosryhmäkokouksissa myös tiedotusvälineiden kautta. Naturan mahdollisuudet Lapin elinkeinoelämälle ovat vielä monella taholla hämärän peitossa.</p> <p>Lounais-Lapin kalkkialue sisältää alueellisesti ja kansallisesti arvokasta kasvillisuutta. Lehtojen ja lettojen osalta alueen kasvi-esiintymät sisältyvät Naturaan. Eräiden uhanalaisten kasvilajien pääesiintymät ovat kuitenkin suojelualueiden ulkopuolella ja niiden säilyminen on siten lähinnä vapaaehtoisen suojelun varassa. Kasvillisuuden suojelua alueella tulisi edistää vapaaehtoisen suojelun lisäksi monimuotoisuutta tukevin metsänhoitomenetelmin. Lajistosta lähtevä Natura-alueiden suunnittelutarve on oleellista nimenomaan Lounais-Lapin alueella.</p> <p>Lisäksi yksittäisiä kommentteja yleissuunnitelman tekstiin.</p>	Stilisoidaan tekstiä ehdotusten mukaan, muuten ei toimenpiteitä.
----------------------	--	--

<p>Paliskuntain yhdistys</p>	<p>Paliskuntain yhdistys toteaa, että Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma ei heikennä porotalouden edellytyksiä nykyisestä. Luonnon säilyttäminen koskemattomana yleensä turvaa siellä olevat porojen laidunalueet. Suojelulla ei saa kuitenkaan rajoittaa luontaiselinkeinon, porotalouden toimintaa Natura 2000 -alueilla. Paliskuntain yhdistys katsoo, että hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa on otettava huomioon paikallisen paliskunnan tarpeet sekä mastoliikenteessä että porotalouden rakenteissa. Alueelle suunniteltu muu rakentaminen täytyy toteuttaa siten, ettei se häiritse porotaloutta ja suunnitella yhdessä paikallisten paliskuntien kanssa.</p> <p>Paliskuntain yhdistys esittää yleissuunnitelmaan lisättävän, että poronhoitoa voidaan harjoittaa poronhoitolain mukaisesti.</p> <p>Yleissuunnitelma vähentää porotaloudelle haittaavia tekijöitä, koska sinne suuntautuu vähemmän muuta käyttöä. Rakenteet, merkityt reitit ja suunnitelman mukainen lupapolitiikka rajoittaa virkistyskäyttäjien liikkumista erityisesti porotaloudelle tärkeillä laidunalueilla, mikä tukee porotaloutta.</p> <p>Paliskuntain yhdistys korostaa, että poronhoitotyössä on välttämätöntä liikkua maastojoneuvolla myös sulan maan aikana. Lisäksi on tarpeellista sallia metsästys erikoisluvilla Natura 2000 -alueilla petovahinkojen rajoittamiseksi.</p> <p>Paliskuntain yhdistys korostaa neuvotteluvelvollisuutta tulevaisuudessa. Valtion viranomaisten on neuvoteltava suunnitellun valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä paliskunnan edustajien kanssa.</p>	<p>Lisätään kappaleeseen 3.4 maininta, että myös luonnonsuojelulla perustetuilla Natura-alueilla harjoitetaan poronhoitoa poronhoitolain mukaisesti.</p> <p>Muilta osin ei toimenpiteitä, koska esitykset noudattavat olemassa olevaa lainsäädäntöä.</p>
<p>Ranuan kunta</p>	<p>Kunnalla ei ole huomauttamista.</p>	<p>Ei toimenpiteitä</p>
<p>Rovaniemen kaupunki</p>	<p>Rovaniemen kaupungilla ei ole huomautettavaa.</p>	<p>Ei toimenpiteitä.</p>

Saamelaiskäräjät	Saamelaiskäräjien perusteellisen lausunnon loppuyhteenvedossa todetaan, että Natura-alueiden ja niiden käyttöä ja hoitoa koskevan yleissuunnitelman tarkoitus ei muuta tosiasiata, jonka mukaan jo voimassa oleva lainsäädäntö vaatii saamelaiskäräjien aseman turvaamista viranomaisneuvottelun tasolla ennen suunnitelmaluonnoksen eteenpäin viemistä. Tämä tarkoittaa käytännössä neuvotteluja, joissa neuvotteluosapuolina ovat Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus yhtäällä, saamelaiskäräjät toisaalla.	Huomautettakoon, että yleissuunnitelmaa ei vahvisteta eikä se ole lainsäädännöllisesti sitova kuten esim. kaavat, eikä siihen voi hakea muutosta. Olisi ollut toivottavaa, että esitys erillisistä viranomaisneuvotteluista olisi tehty syyskuussa 2004, työn käynnistymisvaiheessa, jolloin eri tahoja pyydettiin nimeämään edustajat maakunnalliseen työryhmään ja seutukuntatyöryhmiin. Saamelaiskäräjät nimesi edustajansa maakuntaryhmään sekä Tunturi-Lapin ja Pohjois-Lapin seutukuntatyöryhmiin. Neuvotteluelvoite katsotaan täyttyneen osallistumismahdollisuuksissa seutukuntatyöryhmiin ja erityisesti maakuntaryhmään. Työryhmien kokouksissa on kuultu eri tahojen näkemyksiä ja neuvoteltu eri tahojen edustajien kanssa. Erityisesti maakuntaryhmä on ollut kokoavana tahona. Elokuussa 2005 (29.8.) järjestettiin erillinen maakuntaryhmän kokous, jonka tarkoituksena oli keskustella eri tahojen kanssa luonnoksesta ennen sen lähettämistä lausuntokierrokselle. Silti olisi voinut olla tarpeen järjestää erillinen tilaisuus saamelaiskäräjien kanssa erityisesti yleissuunnitelman sisällöstä. Pyritään järjestämään keskustelutilaisuus marraskuussa 2005.
Sallan erä- ja kalamiehet ry	Naturan suhteen suurin huolenaihe on paikallisten asukkaiden oikeuksien säilyminen. Virkistys- ja matkailukäytön piiriin kuuluvat alueet ovat tärkeitä taloudellisessa mielessä, pienemmät alueet ovat tärkeitä paikallisille, ja ne on myös otettava huomioon. Sallan kunnan alueella sijaitsevien Natura-alueiden suunnitelmissa on taattava paikallisten metsästys-, kalastus-, liikkumis- ja jokamiehen oikeudet säilytetään ennallaan ja että nämä oikeudet kirjataan suunnitelmasiakerjoihin. Lisäksi useita Termusaavan Natura-alueeseen liittyviä esityksiä.	Ei toimenpiteitä. Paikallisten oikeuksista on kirjattu yleissuunnitelmaan. Aluekohtaiset esitykset käsitellään kohdekohtaisessa suunnittelussa. Termusaapaan liittyvät esitykset on toimitettu alueen suunnittelusta vastaavalle taholle, Metsähallituksen luontopalveluille.
Sallan kunta	Sallan kunta pitää kuntakohtaisten seuranta-työryhmien perustamista tarpeellisena.	Metsähallitus vie aloitteen eteenpäin organisaatiossaan. Tässä yhteydessä asiasta ei voida päättää.

Savukosken kunta	Savukosken kunta ehdottaa 1. Savukosken Natura-alueille omaa yleissuunnitelmaa, jonka sisältöä hahmotellaan lausunnossa. 2. Maltion luonnonpuisto tarvitsee suunnitelua. 3. Kuntakohtaisen suunnitteluryhmän perustamista kannatetaan.	1 Tässä vaiheessa katsottiin Natura-yleissuunnitelman riittävän. 2. Luonnonpuistot on varattu tutkimustarkoituksiin ja ne on suljettu yleisöltä. Matkailu- ja virkistyskäyttö on ohjattava muille alueille. Suunnitelmakaudella ei ole näkyvissä tutkimuksen ohjaustarpeita, joten säilytetään merkintä "ei välitöntä suunnittelutarvetta". 3. Metsähallitus vie aloitteen eteenpäin organisaatiossaan. Tässä yhteydessä asiasta ei voida päättää.
Simon kunta	Simon kunnalla ei ole huomauttamista Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmaluonnoksesta.	Ei toimenpiteitä.
Sodankylän kunta	Kunnan kanta tulee myöhemmin, asian käsittelyä kunnassa on siirretty.	
Suomen luontoyrittäjyysverkosto	Yleissuunnitelmassa ja sen sisältämissä toimintaperiaatteissa pitäisi tuoda vahvemmin ja monipuolisemmin esille paikallisten mahdollisuudet Natura-alueita hyödyntävään yritystoimintaan. Luonnon elämykselliseen hyödyntämiseen yritystoiminnassa liittyy lukuisia uusia ja innovatiivisia, mutta vastuullisia mahdollisuuksia. Maaseutuyrittäjät voivat huolehtia alueiden hoidosta, perusrakenteiden ylläpidosta sekä jätehuollosta. Paikallista yritystoimintaa helpottaisi alueen käyttö- ja läpikulkuoikeuden saaminen joustavalla menettelyllä. Lupamenettelyn tulisi olla selkeästi ohjeistettu sekä ns. yhden luvun -periaatteella toteutettavissa. Mahdollisuudet alueiden hyödyntämiseen ja alueella liikkumiseen tulisi tuoda esille myös kohdekohtaisissa suunnitelmissa. Yrittäjien ja heidän asiakkaidensa liikkumisoikeus Natura-alueilla eri vuodenaikoina olisi mahdollistettava. Alueiden maisemallisten arvojen esittely ei onnistu alueen rajojen ulkopuolelta. Lisäksi kelmalla kulkeminen voi koskettaa kapeaa Natura-alueen ylitystä, mutta kierrettäessä matka voi olla pitkä. Tarvetta liikkua alueella vähentäisi, jos alueille sallittaisiin perustaa tukikohtia yritystoiminnassa tarvittavien varusteiden säilyttämiseen.	Ei toimenpiteitä. Innovatiivinen toiminta voidaan ottaa huomioon aluekohtaisessa suunnittelussa. Metsähallituksen tehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Eli suojelun alueiden hoitovastuu on Metsähallituksella. Metsähallitus voi osoittaa hallinnassaan olevia rakenteita, reittejä ja rakennuksia yritystoimintaan. Yrittäjillä on jo mahdollisuus tehdä Metsähallituksen kanssa käyttö- ja kulkusopimuksia sen hallinnassa oleville alueille. Metsähallituksessa on parhaillaan menossa valtakunnallinen lupakäytäntöjen yhtenäistämiprojekti.
Tervolan kunta	Tervolan kunnanhallitus esittää, että Pisavaaralle lisätään maankäyttöpaineeseen matkailu- ja virkistyskäyttö, joka otettaisiin huomioon myös alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.	Luonnonpuistot on varattu tutkimustarkoituksiin ja ne on suljettu yleisöltä. Matkailu- ja virkistyskäyttö on ohjattava muille alueille. Säilytetään alueen suunnittelutarpeeksi tutkimussuunnitelma, ei kiireellinen.

Kuvailulehti

Julkaisija	Lapin ympäristökeskus	Julkaisuaika Joulukuu 2005
Tekijä(t)	Tuula Leskelä (toim.)	
Julkaisun nimi	Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma	
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Julkaisu on saatavana myös Internetistä www.ymparisto.fi/julkaisut	
Tiivistelmä	<p>Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma työstettiin osana Lapin Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -hanketta. Seutukuntatasolla työskenteli kuusi työryhmää, ja maakuntaryhmä kokosi näkemykset yhteen. Yleissuunnitelman lisäksi hankkeessa tuotettiin mm. opaskirja Naturasta, artikkelisarja sekä erillisselvityksiä Naturan ekologisesta ja sosiaalisesta kestävyydestä.</p> <p>Yleissuunnitelmassa käydään aluksi läpi Natura-verkoston tavoitteet ja oikeusvaikutukset sekä suojelualueiden suunnittelujärjestelmä.</p> <p>Maakunnan laajuuden vuoksi Natura-verkosta tarkastellaan seutukunnittain.</p> <p>Yleissuunnitelman laatimisessa vuorovaikutus oli keskeistä, ja sen tuloksena työstettiin Natura-alueille toimintaperiaatteita lappilaisesta näkökulmasta.</p> <p>Natura-alueet käytiin läpi kussakin seutukuntatyöryhmässä ja niille etsittiin suunnittelutarvetta aiheuttavia maankäyttöpaineita. Asiantuntijatyönä tarkasteltiin luontotyypeistä ja lajistosta syntyvää alueiden suunnittelutarvetta. Asutuksen läheisyys sekä virkistys- ja matkailukäyttö ovat tärkeimmät suunnittelutarvetta aiheuttavat tekijät. Laajimmat alueet tarvitsevat hoito- ja käytösuunnitelmia erilaisten maankäyttömuotojen yhteensovittamiseksi. Ennallistamis- ja hoitotyöt vaativat yleensä toimenpidesuunnittelua.</p> <p>Yleissuunnitelmassa käydään läpi alueiden luontotyyppikartoitusten sekä tehtyjen ennallistamis- ja hoitotoimien tilanne sekä kuulumisen erityistoimenpiteiden (esim. ennallistaminen) suunnittelun piiriin. Lisäksi tarkastellaan alueiden suunnittelutilannetta, valmiiden suunnitelmiensa päivitystarvetta sekä määritellään suunnittelun ajankohta, resurssit ja suunnitelmasta vastaava organisaatio.</p>	
Asiasanat	luonnonsuojelu, yleissuunnitelma, Natura 2000, Lappi	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Alueelliset ympäristöjulkaisut 402	
Julkaisun teema		
Projektihankkeen nimi ja projektinnumero	Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -hanke MB 271936	
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Lapin ympäristökeskus ja Euroopan aluekehitysrachasto (EAKR)	
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot	Lapin ympäristökeskus, Metsähallitus, Lapin liitto	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2076-2
		952-11-2077-0 (PDF)
	Sivuja 79	Kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta -
Julkaisun myynti/ jakaja	Lapin ympäristökeskus, PL 8060, 96101 Rovaniemi puh. 016-329 4760, fax 016-310 340, e-mail: kirjaamo.lap@ymparisto.fi	
Julkaisun kustantaja		
Painopaikka ja -aika	Tornion kirjapaino, 2005	

Presentationsblad

Utgivare	Lapplands miljöcentral	Datum December 2005
Författare	Tuula Leskelä (red.)	
Publikationens titel	Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma (Översiktsplanen för skötsel och användning av Lapplands Natura 2000 -nätverk)	
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Publicationen finns tillgänglig på internet: www.ymparisto.fi/julkaisut	
Sammandrag	<p>Översiktsplanen för skötsel och användning av Lapplands Natura 2000 -nätverk gjordes upp som en del av projektet Lapplands Natura 2000 -områden till resurser för Lappland. På regionkommunnivå arbetade sex arbetsgrupper och landskapsgruppen sammanställde synpunkterna. Förutom översiktsplanen producerade projektet bl.a. en handledning om Natura, en artikelserie samt särskilda utredningar om den ekologiska och sociala hållbarheten för Natura.</p> <p>I översiktsplanen genomgås först Natura-nätverkets mål och rättsverkningar samt planeringssystemet för skyddsområdena.</p> <p>På grund av det vidsträckta landskapet granskas Natura-nätverket regionkommunvis. Vid uppgörandet av översiktsplanen intog växelverkan en central roll och som ett resultat därav bearbetades verksamhetsprinciperna för Natura-områden utifrån det lappländska perspektivet.</p> <p>Natura-områdena genomgås i varje enskild regionkommunarbetsgrupp och för dem upplettades de tryck på markanvändningen som medför ett planeringsbehov. Som specialarbete granskades det planeringsbehov för områdena som uppstår av naturtyperna och arterna. De viktigaste faktorerna som orsakar planeringsbehov är bosättningens närhet samt användningen av områdena för rekreation och turism. De mest omfattande områdena behöver planer för skötsel och användning för att de olika markanvändningsformerna skall kunna samordnas. Återställnings- och underhållsarbeten kräver i regel åtgärdsplanering.</p> <p>I översiktsplanen genomgås kartläggningarna av områdenas naturtyper samt de utförda återställnings- och underhållsåtgärderna samt om områdena i fråga omfattas av planeringen av specialåtgärder (t.ex. återställande). Därtill granskas områdenas planeringssituation, behovet av att uppdatera färdiga planer och därtill fastställs tidpunkten för planering, de resurser som planeringen kräver och den aktör som ansvarar för planen.</p>	
Nyckelord	naturskydd, översiktsplan, Natura 2000, Lappland	
Publikationsserie och nummer	Alueelliset ympäristöjulkaisut 402	
Publikationens tema		
Projektets namn och nummer	Natura 2000 -områdena till en resurs för Lappland MB 271936	
Finansiär/ uppdragsgivare	Lapplands miljöcentral och Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)	
Organisationer i projektgruppen	Lapplands miljöcentral, Forststyrelsen och Lapplands förbund	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2076-2 952-11-2077-0 (PDF)
	Sidantal 79	Språk Finska
	Offentlighet och andra villkor Offentlig	Pris -
Beställningar/ distribution	Lapplands miljöcentral, PB 8060, 96101 Rovaniemi telefon +358 16 329 4760, fax +358 16 310 340 e-mail: kirjaamo.lap@ymparisto.fi	
Förläggare		
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Tornion kirjapaino, 2005	

Documentation page

Publisher	Lapland Regional Environment centre	Date December 2005
Author(s)	Tuula Leskelä (ed.)	
Title of publication	Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma (The general plan for the management and use of the Lapland Natura 2000 network)	
Parts of publication/ other project publications	The publication is also available in the Internet: www.ymparisto.fi/julkaisut	
Abstract	<p>The general plan for the management and use of the Lapland Natura 2000 network was compiled within the scope of the project named the "Lapland Natura 2000 Areas as a Resource of Lapland". On the municipal district level, six working groups were employed for the tasks, and the provincial group gathered the perspectives together. In addition to the general plan, the project also produced, for instance, a guidebook on Natura, a series of articles as well as separate reports on the ecological and social sustainability of Natura.</p> <p>The general plan first examines the objectives and legal effect of the Natura network, as well as the planning system for conservation areas.</p> <p>Due to the vastness of the province, the Natura network is inspected by municipal district.</p> <p>In compiling the general plan, interaction took centre stage, and the results of such interaction were used to make operational principles for the Natura regions from the Lappish perspective.</p> <p>The Natura regions were examined with each respective municipal district working group and investigations were made for land use forms that require a necessity for planning. Using experts, the need for planning based on nature types and species was inspected. The proximity of habitations as well as use for recreation and tourism are the most important factors creating the need for planning. The widest expanses require management and use plans for the consolidation of various land use forms. Restoration and management tasks usually require an action plan.</p> <p>The general plan examines the nature type surveys for the regions, as well as the situation of implemented restoration and management operations and the affiliation to the planning of special measures (e.g. restoration). Additionally, the planning situation for the areas will be inspected, the need for updating ready plans will be examined, the timing of the plan will be specified, the resources required for planning assessed as well as the body responsible for the plan.</p>	
Keywords	nature conservation, general plan, Natura 2000, Lapland	
Publication series and number	Alueelliset ympäristöjulkaisut 402	
Theme of publication		
Project name and number, if any	Natura 2000 Areas as a Resource of Lapland MB 271936	
Financier/ commissioner	Lapland Regional Environment centre and European Regional Development fund (ERDF)	
Project organization	Lapland Regional Environment centre, Finnish Forest and Park Service and Regional Council of Lapland	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2076-2
		952-11-2077-0 (PDF)
	No. of pages 79	Language Finnish
	Restrictions Public	Price -
For sale at/ distributor	Lapland Regional Environment centre P.O.Box 8060, 96101 Rovaniemi, Finland Phone +358 16 329 4760, fax +358 16 310 340	
Financier of publication		
Printing place and year	Tornion kirjapaino, 2005	

Sisdoallosiidu

Almustahtti	Lappi birasguovddáš	Almustahttináigi Juovlamánnu 2005
Dahkki(t)	Tuula Leskelä (doaimm.)	
Prentosa namma	Lapin Natura 2000 –verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma (Lappi Natura 2000 –fierpmádaga dikšuma ja geavaheami oppalašplána)	
Prentosa oasis / eará seammá prošeavtta prentosat	Preanttus lea oažžumis maiddá Interneahtas www.ymparisto.fi/julkaisut	
Čoahkkáigeassu	Lappi Natura 2000 -fierpmádaga dikšuma ja geavaheami oppalašplána válmmaštallui Lappi Natura 2000 -guovllut Lappi resursan -fidnu oassin. Guovlogieldadásis barge guhtta bargojoavkku ja eanan-goddejoavku čohkkii oainnuid oktii. Oppalašplána lassin fidnus buvttaduvvojedje ee. rávagirji Natura birra, artihkkalráidu ja sierračielggadeamit Natura ekologalaš ja sosiálalaš gierdilvuodas. Oppalašplánas gevojijt álggos čađa Natura-fierpmádaga ulbmilat ja riekteváikkusat ja suodjalanguovlluid plánenortnet. Eanangotti viidodaga dihte Natura-fierpmádat guorahallo guovlogielddaid mielde. Oppalašplána ráhkadeamis vuorrováikkus lei dehalaš, ja dan boadusin dahkkojedje Natura-guovlluide doaibmanprinsihpat lappilaš perspektiivvas. Natura-guovllut gevojedje čađa iešgudetge guovlogieldabargojoavkkus ja daid olis ohccojedje eana-geavahanáššit, mat dagahit plánendárbbu. Aššedovdibargun guorahallui luondotiippaid ja šlá jaid vuodul šaddan guovlluid plánendárbbu. Assama lagasvuolta ja virkkosmahttin- ja turismageavahus leat deha-leamos plánendárbbu dagaheadjit. Viidásamos guovllut dárbašit dikšun- ja geavahanplánaid iešgudet-lágan eanageavahanvugiid oktiiheiveheami dihte. Ovddeštan- ja dikšunbarggut gáibidit dábálaččat doaibmabiddjoplánema. Oppalašplánas gevojijt čađa guovlluid luondotiipakártemiid ja dahkkon ovddeštan- ja dikšundoaimmaid dili ja gullan sierradoaimmaid (omd. ovddeštapmi) plánema ollái. Lassin guorahallo guovlluid plánendilli, gárvvos plánaid beivendárbbu ja meroštallojit plánema áigi, resurssat ja plánas vástideaddji organisašuvdna.	
Guovddášáššit	luonnonsuojelu, yleissuunnitelma, Natura 2000, Lappi	
Prentosanamma ja nummir	Alueelliset ympäristöjulkaisut 402	
Prentosa temá		
Prošeaktabarggu namma ja nummir	Natura 2000 –guovllut Lappi resursan –fidnu MB 271936	
Ruhtadeaddji/ doaibmaaddi	Lappi birasguovddáš ja Eurohpa guovloovddidanfoanda (EAKR)	
Prošeaktajovkui gullelaš organisašuvnna	Lappi birasguovddáš, Meahciráđdehus ja Lappi lihtu	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-2076-2 952-11-2077-0 (PDF)
	Siidut 79	Giella Suomagiella
	Luhtolašvuolta Almmolaš	Haddi -
Prentosa vuovdin / juohkki	Lapin ympäristökeskus, telefon (016) 329 4760, fáksa (016) 310 340, PL 8060 96101 ROVANIEMI	
Prentosa goasttedeadji		
Prentenbáiki ja áigi	Tornion kirjapaino, 2005	

Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma

Lapin Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma työstettiin Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi -hankkeessa. Hankkeen tavoitteena oli mm. tiedon lisääminen Naturasta ja yleissuunnitelman laatiminen vuosille 2006–2015 yhdessä lappilaisten toimijatahojen kanssa.

Natura-alueet käydään läpi seutukunnittain ja kullekin on arvioitu kohdekohtaisen suunnittelun tarve. Suunnittelutarvetta aiheuttavat mm. virkistys- ja matkailukäyttö, asutuksen läheisyys sekä luonnonsuojelun vaatimukset. Myös suunnittelun toteuttamisen vaatimia resursseja arvioidaan.

Julkaisu on saatavissa myös Internetissä:
<http://www.ymparisto.fi/julkaisut>

ISBN 952-11-2076-2
ISBN 952-11-2077-0 (PDF)
ISSN 1238-8610

METSÄHALLITUS

Jakelu:
Lapin ympäristökeskus
Hallituskatu 5
96100 Rovaniemi
puh. 016-329 4760

LAPIN
YMPÄRISTÖKESKUS